

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน
ของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญา
ท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติ
แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

**The Development of Research Skills and Innovative Teaching
and Learning of Phetchabun Rajabhat University Teachers with
Research Problem Local Sweet Tamarind to Support the
Association of Southeast Asian Nations (ASEAN).**

ดร.แบก มูลเดช

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ธันวาคม 2555

รหัสโครงการ 2554A14562024

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน
เพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

The Development of Research Skills and Innovative Teaching and
Learning of Phetchabun Rajabhat University Teachers with Research
Problem Local Sweet Tamarind to Support the Association of
Southeast Asian Nations (ASEAN).

ดร.แขก มุลเดช

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สนับสนุนโดย สำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษา
และพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ
สำนักคณะกรรมการอุดมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการอุดมศึกษา ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

การวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการสนับสนุนของผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ (ดร.ศศิธร แท่งทอง) ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ตั้งประดับกุล ที่ได้กรุณาเสียสละร่างกาย แรงใจและให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ทุกท่านที่ร่วมการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณบุคลากรคณะครุศาสตร์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในการจัดเก็บข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพ่อขุนผาเมือง พ่อที่เป็นศูนย์รวมใจของชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ บุพการีและบูรพาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความรัก และความรู้จนสามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จ

ดร.แขก มูลเดช

คณบดีคณะครุศาสตร์

รายงานการวิจัยเรื่อง	การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ผู้วิจัย	ดร.แขก มูลเดช คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ปีที่ดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จ	พ.ศ. 2555
ประเภทของงานวิจัย	การวิจัยและพัฒนา (Research & Development)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาครูและนักศึกษาที่จะเป็นครูของท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบ และสามารถกระจายสู่การศึกษาระดับโรงเรียน รวมทั้งชุมชนในท้องถิ่น พัฒนาและแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการใช้ผลงานวิจัยโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น พัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย พัฒนางานวิจัยเครือข่ายที่มีประโยชน์ ในการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้ 1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์/แจ้งหน่วยงานและเชิญชวนคณาจารย์เข้าร่วมการวิจัย ซึ่งมีผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้มี 2 ชนิด คือ แบบบันทึกขอเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การนับเป็นจำนวนคน และจำแนกเป็นกลุ่มโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ 2. จัดอบรมผู้ร่วมการวิจัยจำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการอบรม คือ หลักสูตรการพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 3 วัน คือระหว่าง วันที่ 4-6 มิถุนายน 2555 ณ ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 3. มอบหมายงานเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ใช้ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการเก็บรวบรวม

ข้อมูลในสภาพจริง 4. อบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักสูตร เรื่อง โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ
รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในระหว่าง
วันที่ 7-9 มิถุนายน 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้เข้ารับ
การอบรม เป็นผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการอบรม คือ หลักสูตร เรื่อง โจทย์วิจัย
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเทคนิคการจัดเก็บ
ข้อมูลเชิงคุณภาพ 5. ผู้ร่วมวิจัยใช้ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับ
สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพจริง ในระหว่าง วันที่ 7
มิถุนายน – 1 กรกฎาคม 2555 6. นำเสนอข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่าง วันที่
4-6 กรกฎาคม 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 7. นำผลการ
ศึกษาวิจัยจากนักศึกษาปีที่ 4 มาวิเคราะห์ประเมินความสำคัญของผลที่ได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา
ท้องถิ่น หรือโจทย์ปัญหาสำหรับการวิจัยต่อยอด 8. นำผลการเรียนรู้ ทักษะการคิดในเชิงวิจัยของนักศึกษาใน
แต่ละชั้นปีมาวิเคราะห์ประเมินผลการพัฒนาการทักษะด้านการวิจัย กระบวน การคิดวิจัยที่นักศึกษาได้ทำจริง
ตามระดับชั้น เพื่อสรุปเป็นผลการวิจัยในด้านการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครู(นักศึกษา) 9. เปรียบเทียบผลการ
เรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละหลักสูตรภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสรุปเป็นผลวิจัยเชิงคุณภาพ ของการจัดการใน
แผนการสอน 10. สร้าง/นำเสนอนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วย
โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยจัดอบรม
เชิงปฏิบัติการตามหลักสูตร เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ในระหว่าง วันที่ 7-9 สิงหาคม 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์ ผู้เข้ารับการอบรม เป็นผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการอบรม คือ
หลักสูตร เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์
วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. มีผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน จำแนกเป็น คณาจารย์ จำนวน 40 คน และนักศึกษา
ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต (ซึ่งเป็นข้าราชการในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา)
จำนวน 28 คน รวมทั้งนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่กับคณาจารย์ที่ร่วมดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1

จำนวน คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 191 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 79 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 10 คน

2. ผลการพัฒนาครูและนักศึกษาที่จะเป็นครูของท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบ และสามารถกระจายสู่การศึกษาระดับโรงเรียน รวมทั้งชุมชนในท้องถิ่น ปรากฏดังนี้

ผู้ร่วมวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 1 แหล่ง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 และข้อมูลยังไม่น่าเชื่อถือ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้หาข้อมูลเพิ่มจากเอกสารและบุคคล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เก็บข้อมูลมากกว่า 3 แหล่งขึ้นไป จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้พิจารณาแหล่งข้อมูลรวมทั้งความน่าเชื่อถือของข้อมูล

นักศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 2 แหล่ง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 และข้อมูลยังไม่น่าเชื่อถือ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 64.40 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้หาข้อมูลเพิ่มจากเอกสารและบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 3 แหล่ง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 และข้อมูลน่าเชื่อถือ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทักษะการตั้งโจทย์วิจัย สำหรับ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 1 จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 2 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 2 จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 69.10 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 3 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 98.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 2 จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 และมีนักศึกษาที่ไม่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 1 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 2 จำนวน 15 คน คิด

เป็นร้อยละ 18.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 3 จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7

นักศึกษาที่มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 1 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 2 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 3 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2

นักศึกษาที่มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 1 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 2 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 3 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1

นักศึกษาที่มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 1 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 2 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 3 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4

นักศึกษาที่มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 1 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 2 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 3 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3

นักศึกษาที่มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 1 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 2 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50.63 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 3 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0

นักศึกษาที่มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 1 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 2 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 3 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6

3. ผลการพัฒนาและแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการใช้ผลงานวิจัยโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น

ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่น ดังนี้

1. การพัฒนามะขามหวานให้เป็นเอกลักษณ์ของคนจังหวัดเพชรบูรณ์
2. การศึกษาภูมิปัญญามะขามหวานสำหรับการกีฬา
3. องค์ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวานเพื่อการสืบค้นและการศึกษาเรียนรู้

4. การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวาน
5. การสร้างเครือข่ายหรือเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวาน
6. แนวทางการสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่อนุรักษ์มะขามหวาน
7. การศึกษาผลิตภัณฑ์มะขามหวานเพื่อการค้า
8. การพัฒนาสำนึกรักท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญามะขามหวาน
9. ผลิตภัณฑ์แปรรูปมะขามหวาน
10. การแปรรูปมะขามหวาน

4. การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย พบว่า เป็นการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

5. ยังไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัยเครือข่ายที่มีประโยชน์ ในการพัฒนาท้องถิ่นพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ

6. นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี 3 ส่วน คือ การนำโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเนื้อหาประกอบการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน/นักศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติม

Research Title : The Development of Research Skills and Innovative Teaching and Learning
of Phetchabun Rajabhat University Teachers with Research Problem Local
Sweet Tamarind to Support the Association of Southeast Asian Nations

Researcher : Dr.Khak Moonded
Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University

Year of Completion : 2012

Type of Research : Research and Development

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) to develop teachers and student teachers in the local area to have research skills by using local wisdom; 2) to develop and durably solve the local problems by applying the research result derived from local wisdom; 3) to develop standard-based curriculum in accordance with the university's identity; 4) to develop research network suitable to local development; 5) to develop teaching innovation suitable for teachers at Phetchabun Rajabhat University to support Asean Economic Community. There were 68 participants in this research. The participants were trained with three-day lessons in conducting research and practised raising research question concerning sweet tamarind between June 4-6, 2012 at the Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University. Furthermore, they were trained with qualitative data

collecting between June 7-9, 2012 at the Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University. The participants collected the data between June 7 to July 1, 2012 and they presented the data and methods in collecting data between July 4-6, 2012 at Phetchabun Rajabhat University. The data were collected from workshop and activities in research skills practice. The quantitative data were analysed by using frequency and percentage and the qualitative data were conducted content analysis.

Research Results

The research results were as follows:

1. There were 68 participants in this research, 40 teachers and 28 graduate students.

Furthermore, 191 students also participated in this research

2. Concerning the development of research skills of teachers and student teachers, the research results showed that 26 participants or 36.20 percent collected data from 1 source and data were not reliable. 42 participants or 46.80 suggested that data should be collected from more than one source, especially reliable document and persons.

For the second time in data collecting, 68 participants or 100 percent were able to collect data from more than 3 sources and the suggestion showed that the reliability of data should be checked.

According to undergraduate students, 50 students or 30.70 percent collected data from 2 sources and the data is not reliable. 105 students or 64.40 percent suggested that data should be collected from reliable document and persons.

For the second time in data collecting, 54 students or 33.10 collected data from 3 sources and the reliability of data was accepted. 163 students or 100 percent suggested that data analysis and synthesis techniques should be applied in analyzing data.

Relating to the development of research skills derived from local problems, 80 or 36.90 percent of the second-year students had the skill in raising research questions at the General Level for the first time; 109 students or 50.20 percent could raise research questions at the General Level for the second time; and 27 students or 100 could raise research questions at the General Level for the third time. 1 student or 0.05 percent could raise research questions in the first time at the specific level; 150 students or 69.10 percent

of the students could raise research questions at the specific level for the second time; 64 students or 98.50 percent of students could raise research questions in the third time.

1 student or 0.50 percent of students could raise research questions at the key question level in the first time; 112 students or 51.60 percent could raise research questions at the key question level for the second time and 67 students or 31.90 percent could raise research questions at the key question level for the third time. There were 38 students or 17.50 percent of the students could not raise research questions in the third time.

16 students or 20.2 percent of students could raise research questions at the key question level in the first time; 15 students or 18.9 percent could raise research questions at the key question level for the second time and 44 students or 55.7 percent could raise research questions at the key question level for the third time.

Relating to the research methods skills, 20 students or 25.3 percent of students had research skill in goal setting; 17 students or 21.5 percent had it in the second time and 42 students or 53.2 percent had it in the third time.

28 students or 35.4 percent of the student had research skills in formulating research hypothesis in the first time; 32 student or 40.4 percent of the student had research skills in formulating research hypothesis in the second time; 19 students or 24.1 percent of students had research skills in formulating research hypothesis in the third time.

15 student or 18.9 percent of the student had research skills in research methods in the first time; 35 students or 44.3 percent of had research skills in research methods in the second time; 28 students or 35.4 percent of the student had research skills in research methods in the third time

8 students or 10.1 percent of the student had research skills in research results in the first time; 41 students or 51.9 percent had research skills in research results in the second time; 30 students or 37.3 percent had research skills in research results in the third time.

5 students or 6.3 percent of the student had research skills in research discussion and evaluation in the first time; 40 students or 50.63 percent had research skills in research

results in the second time; 34 students or 43.0 percent of the student had research skills in research results in the third time.

9 students or 11.4 percent of the student had research skills in research conclusion in the first time; 45 students or 56.9 percent of the students had research skills in research conclusion in the second time; 25 students or 13.6 percent of the students had research skills in research conclusion in the third time.

3. The development of students' research skills showed that they could bring the research skill in conducting research as follows:

- 1) A development of tamarind to be an identity of Phetchabun people
- 2) A study of local wisdom in sweet tamarind for sports
- 3) An information retrieval and knowledge about sweet tamarind
- 4) A synthesis of research related to sweet tamarind
- 5) Creating Network and Knowledge Distribution on Sweet Tamarind
- 6) Stimulate an awareness of sweet tamarind preservation for the new generation
- 7) A development of sweet tamarind as commercial products

8) Cultivate a sense of hometown love with sweet tamarind wisdom

9) Sweet tamarind products

10) Sweet tamarind preservation

4. Relating to a development of standard-based curriculum in accordance with the university's identity, it was found that knowledge concerning sweet tamarind could be used as a part of the course provided at the Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University.

5. There was no research network systematically, qualitatively and sustainably developed.

6. For teaching and learning innovation, they were consisted of three parts: application of knowledge derived from research on sweet tamarind in class; development of local based curriculum and development of course concerning sweet tamarind.

กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ	ง
สารบัญ	ณ

หน้า

บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	6
ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	11
ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวาน	44
ตอนที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับทักษะการวิจัย	46
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
วิธีดำเนินการวิจัย	61
ผู้ร่วมการวิจัย	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62

สารบัญ

	หน้า
ผลการวิจัย	68
สรุปผลการวิจัย	119
อภิปรายผลการวิจัย	122
ผลผลิต	123
รายงานสรุปการเงิน	123
บรรณานุกรม	125
ประวัติผู้วิจัย	131

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	1 แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1	70
2	แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2	73
3	แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1	76
4	แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1	82
5	แสดงผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทักษะการตั้งโจทย์วิจัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2	89
6	แสดงผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทักษะการวิจัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3	105
7	แสดงผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4	115
8	แสดงนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วย โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	116

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	61

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความมั่นคงของชาติไทยขึ้นอยู่กับความสามารถของคนไทยในการดำรงตนอย่างมี วิจารณ์ญาณในทุกโอกาส เมื่อมีภาระงาน ปัญหา อุปสรรคผ่านเข้ามาในชีวิต คนไทยต้องสามารถคิด วิเคราะห์ ประพฤติ สร้าง พัฒนา ประเมิน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ช่วงเวลาที่ดีที่สุด ต่อการพัฒนาทักษะต่างๆ นี่ก็คือวัยเด็ก เมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการคิด วิเคราะห์ ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว คุณลักษณะเหล่านี้จะติดตัวผู้เรียนไปตลอด ดังนั้นเมื่อผู้เรียนเข้าสู่ ตลาดงานก็จะเปลี่ยนสภาพเป็นคนไทยที่สามารถดำรงตนได้อย่างมีวิจารณ์ญาณ เสริมความมั่นคงของ ชาติดังกล่าวในขั้นต้น

ในขณะที่การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยในวัยเด็กเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะจะเป็นกลไกใน การผลิตคนไทยที่ดำรงตนอย่างมีวิจารณ์ญาณได้อย่างยั่งยืน แต่จะใช้เวลาอย่างน้อย 16-20 ปีก่อนที่ คนรุ่นนี้จะเข้าสู่ตลาดงาน โดยมีครูแม่แบบที่มีคุณภาพและประสบการณ์ในการวิจัยจริงเป็นผู้ สร้างสรรค์

ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยไม่สามารถละเลยผู้เรียนที่อยู่ในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้ การ ปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบการพัฒนาบัณฑิตโดยเฉพาะครูยุคใหม่แบบระบบรวบยอดครบวงจรที่ เหมาะกับกำลังของชาติกลุ่มนี้จะช่วยให้ประเทศไทยได้กำลังคนที่เสริมความมั่นคงของชาติได้ภายใน เวลา 4 – 5 ปี นักศึกษากลุ่มนี้จะได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างครบวงจรโดยใช้ทรัพยากร โจทย์ ปัญหา และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหัวข้อการเรียนรู้ตลอด 5 ปีในการเรียนระดับอุดมศึกษาเพื่อให้ สามารถเป็นครูต้นแบบยุคใหม่ที่จะถ่ายทอดสู่เยาวชนในภูมิภาคเพื่อเป็นเยาวชนยุคใหม่ต่อไป

การปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบการพัฒนาบัณฑิตแบบระบบรวบยอดครบวงจร จะเน้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนให้ความสำคัญต่อทรัพยากรในชุมชนในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ประจำชุมชน ผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม ฯลฯ ผู้เรียนจะเข้าใจร่วมกันว่าการให้ความสำคัญกับชุมชนไม่ใช่เพียงการเกิดสำนึกที่ดีเท่านั้น แต่ จะต้องนำเอาประเด็นปัญหาของชุมชนเข้ามาเป็นโจทย์ในการเรียนและการวิจัยของตนเองด้วย ผู้เรียนต้องมีบทบาทในการเรียนแบบลงมือปฏิบัติด้วยตนเองกลยุทธ์ที่สำคัญในการดำเนินงานที่มี สัมฤทธิ์ผล ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน (คณาจารย์และผู้บริหาร) ต้องทำความเข้าใจให้ ตรงกันว่าการจะปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การตั้งและตอบโจทย์ในเชิงวิจัย/พัฒนา ร่วมกันเพื่อให้ได้กำลังคนที่มีความสามารถทางความคิดและมีฝีมือจำนวนมากพอที่จะสร้าง impact ต่อการพัฒนาชาติได้

การจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นนั้นต้องเป็นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ความสามารถ ความเชื่อที่ก่อให้เกิดความอยู่รอดอย่างสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อาจประกอบด้วย วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม อาชีพ เป็นต้น

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คือ มะขามหวาน ซึ่งโดยปกติมะขามจะมีรสชาติเปรี้ยว หากแต่มะขามจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นมะขามหวาน ซึ่งเกิดจากทรัพยากรที่มีอยู่บวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ทำให้มะขามหวานของจังหวัดเพชรบูรณ์มีผลกระทบทั้งในด้านคุณภาพ การตลาด การบริหารจัดการสวน ฯลฯ ซึ่งถ้าลูกหลานของคนจังหวัดเพชรบูรณ์ไม่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับมะขามหวานไว้ได้อาจทำให้พืชเศรษฐกิจและอัตลักษณ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจไม่เป็นผลดีต่อคนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบกับในปัจจุบันมีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ระหว่างประเทศที่เรียกว่าอาเซียน

อาเซียน หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งมี 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง 5 ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ตุน อับดุลราซัค บิน ฮุสเซน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย) นายนาซิโซ รามอส (รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตนัม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) และพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีต่างประเทศไทย) ในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่างๆ เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อ 8 ม.ค. 2527) เวียดนาม (วันที่ 28 ก.ค. 2538) ลาว พม่า (วันที่ 23 ก.ค. 2540) และ กัมพูชา (วันที่ 30 เม.ย. 2542) ตามลำดับ จากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้งอาเซียน คือ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และการบริหาร ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ สัญลักษณ์ของอาเซียน คือ รูปวงข้าว สีเหลืองบนพื้นสีแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาวและสีน้ำเงิน วงข้าว 10 ต้น หมายถึง ประเทศสมาชิก 10 ประเทศ สีเหลืองหมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและการมีพลวัติ สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูของครู คือ เป็นทั้งผู้ผลิตและพัฒนาครู จึงสนใจที่จะหาคำตอบว่า นักศึกษาครูหรือครูในอนาคตมีการดำเนินการเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับมะขามหวานมาสู่การพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการวิจัยและการจัดการศึกษาเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร เพื่อนำข้อมูลมาสู่การพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสู่การจัดการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาที่จักต้องเป็นครูในอนาคตมีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและมีทักษะการวิจัยติดตัวไปในอนาคต ซึ่งนอกจากจะเป็นการดำเนินงานตามพันธกิจแล้วยังส่งผลให้นักศึกษาต้องการทำงานในบ้านเกิดเมืองนอน รักและพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนโดยสืบทอดต่อไปกับนักเรียนในแต่ละรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาครูและนักศึกษาที่จะเป็นครูของท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบ และสามารถกระจายสู่การศึกษาระดับโรงเรียน รวมทั้งชุมชนในท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการใช้ผลงานวิจัยโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย
4. เพื่อพัฒนางานวิจัยเครือข่ายที่มีประโยชน์ ในการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ
5. การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ได้บัณฑิตครูที่ทำวิจัยเป็น มีทักษะการวิจัย สร้างโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ และกระจายสู่การศึกษาระดับโรงเรียน
2. ได้ครูของครูที่มีผลงานวิจัยคุณภาพ ที่ดีพิมพ์ในวารสารวิชาการได้
3. มีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสอดคล้องกับอัตลักษณ์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย อย่างชัดเจน
4. เกิดโครงการวิจัยเครือข่ายที่มีประโยชน์ ในการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ
5. ต้องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวาน

6. มีมีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอดคล้องด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานในหลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี
7. นักศึกษาได้ดำเนินการวิจัยและมีทักษะการวิจัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
8. คณาจารย์ได้พัฒนาตนเองด้านทักษะการวิจัยและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการแก้ปัญหาตามความต้องการของท้องถิ่นและครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน
10. มีนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับมะขามหวานในจังหวัดเพชรบูรณ์

นักวิจัย เป็นคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์และนักศึกษามหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในปีการศึกษา 2555

นักศึกษาที่ร่วมวิจัยเป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรีในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการและเรียนรู้ในโครงการวิจัย เป็นผลผลิตของโครงการวิจัยในด้านการพัฒนาบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัย

โจทย์วิจัยที่ใช้ในการพัฒนานักศึกษาเป็น โจทย์วิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวาน

ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเป็นเวลา 2 ภาคเรียน คือภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งเริ่มดำเนินการในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2555 - ธันวาคม พ.ศ. 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยนำเสนอานิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

การพัฒนาทักษะการวิจัย หมายถึง วิธีการที่ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีทักษะการวิจัย

นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ หมายถึง ผลผลิตที่ผู้ร่วมวิจัยนำองค์ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปพัฒนางานในหน้าที่และก่อให้เกิดสิ่งใหม่ในการจัดการเรียนการสอน

โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หมายถึง สิ่งที่ผู้ร่วมวิจัยต้องการหาคำตอบโดยใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งการหาคำตอบนั้นเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง สิ่ง que แสดงถึงอุปสรรค ข้อขัดข้องที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มและกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่น ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของตนเอง โดยผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง แต่ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ จึงกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานองค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกัน เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัย

คณาจารย์ หมายถึง ข้าราชการพลเรือน พนักงานมหาวิทยาลัยประเภทสายวิชาการและอาจารย์ประจำพิเศษ ปีการศึกษา 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2555 โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาษาอังกฤษ พลศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 1 สาขาละ 1 ห้องเรียนและโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ,4 และ 5 โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 และโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 2

มะขามหวาน หมายถึง พืชเอกลักษณ์และพืชเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบูรณ์จนได้ชื่อว่าเมืองมะขามหวาน มีหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์หมื่นจง พันธุ์สีทอง (พันธุ์นายหยัด) พันธุ์ อินทผลัม พันธุ์สีชมพู พันธุ์ปากดุก พันธุ์นายเบื่อง พันธุ์หลังแตก พันธุ์น้ำผึ้ง พันธุ์โป่งตูม พันธุ์ผู้ใหญ่มาก เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถที่เกิดจากประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวาน อันเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มและกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่น ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือ

แก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของตนเอง โดยผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง แต่ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ จึงกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานจัดเป็นพื้นฐานองค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวานของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เองในชุมชน หากมีการสืบค้นหาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกัน เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัย

ทักษะการวิจัย หมายถึง การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ ในการหาความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5 ขั้นตอน คือ 1. เกิดปัญหา 2. ตั้งสมมติฐาน 3. เก็บรวบรวมข้อมูล 4. วิเคราะห์ข้อมูล 5. สรุปผล

เกิดปัญหา หมายถึง การค้นหาปัญหา ว่ามีปัญหอะไรในเรื่องที่สนใจและจะต้องคำนึงว่าปัญหานั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งปัญหาอาจเกิดจากการอ่าน การสัมภาษณ์หรือการสังเกต ในการตั้งปัญหาที่ดี ควรจะอยู่ในลักษณะที่น่าจะเป็นไปได้ สามารถตรวจสอบหาคำตอบได้ง่าย และยึดข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้

ตั้งสมมติฐาน หมายถึง การคาดเดาคำตอบที่อาจเป็นไปได้ และคำตอบที่ยอมรับว่าถูกต้องเชื่อถือได้ เมื่อมีการพิสูจน์ หรือตรวจสอบหลาย ๆ ครั้ง ลักษณะสมมติฐานที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ เป็นสมมติฐานที่เข้าใจได้ง่าย เป็นสมมติฐานที่แนะสู่ทางที่จะตรวจสอบได้ เป็นสมมติฐานที่ตรวจสอบได้โดยการทดลอง เป็นสมมติฐานที่สอดคล้อง และอยู่ในขอบเขตของข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกตและสัมพันธ์กับปัญหาที่ตั้งไว้ การตั้งสมมติฐานต้องยึดปัญหาเป็นหลักเสมอ ควรตั้งหลาย ๆ สมมติฐานเพื่อมีแนวทางของคำตอบหลาย ๆ อย่าง แต่ไม่ยึดสมมติฐานใด สมมติฐานหนึ่ง เป็นคำตอบ ก่อนที่จะพิสูจน์ตรวจสอบสมมติฐานหลาย ๆ วิธี และหลายครั้ง ๆ

เก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การสังเกต และรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอีกวิธีหนึ่ง โดยการทดลอง ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้มากที่สุด เพื่อทำการค้นคว้าหาข้อมูล รวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบดูว่าสมมติฐานข้อใดเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง เป็นขั้นที่นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การค้นคว้า การทดลอง หรือการรวบรวมข้อมูลหรือข้อเท็จจริง มาทำการวิเคราะห์ผล อธิบายความหมายของข้อเท็จจริง แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานข้อใด

สรุปผล หมายถึง เป็นขั้นสรุปผลที่ได้จากการทดลอง การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล สรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตหรือการทดลองว่า สมมติฐานข้อใดถูก พร้อมทั้งสร้างทฤษฎีที่จะใช้เป็น

แนวทางสำหรับอธิบายปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายกัน และนำไปใช้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเสนอเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวาน
4. ความรู้เกี่ยวกับทักษะการวิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประวัติมหาวิทยาลัย

เมื่อปี พ.ศ. 2514 นายจำรูญ ปิยัมปุตระ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ร่วมกับพ่อค้าประชาชน และสมาชิกผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ทำหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการขอจัดตั้งวิทยาลัยครูขึ้น กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้วอนุมัติให้สร้างวิทยาลัยครูขึ้นที่จังหวัด เพชรบูรณ์โดยประกาศตั้งเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2516 และได้แต่งตั้งให้ นายน้อย สีป้อ อาจารย์เอก วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก มารักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2516 และได้รับนักเรียนรุ่นแรกในปีการศึกษา 2519 โดยรับผิดชอบการศึกษาในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดพิจิตร

วันที่ 19 สิงหาคม 2518 มีการประกาศใช้ " พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518"วิทยาลัยครูจึงได้รับการยกฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ. 2527 มีประกาศใช้ " พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 มีผลให้วิทยาลัยครูสามารถผลิตบัณฑิตสาขาวิชาอื่นที่ไม่ใช่วิชาชีพครูได้

พ.ศ. 2528 สภาการฝึกหัดครู ได้กำหนดข้อบังคับว่าด้วยกลุ่มวิทยาลัยครูให้เรียกกลุ่มวิทยาลัยครู ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูพิบูลสงครามวิทยาลัยครูนครสวรรค์ และวิทยาลัยครูกำแพงเพชร ว่า สหวิทยาลัยพุทธชินราช สำนักงานสหวิทยาลัยครูตั้งอยู่ที่วิทยาลัยครู

พิบูลสงคราม

พ.ศ. 2535 โดยกรมการฝึกหัดครูกระทรวงศึกษาธิการได้นำความกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ และพระองค์ท่านก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานนามว่า " สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ " ซึ่งแนวโน้มจะต้องปรับเปลี่ยนสภาพให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏมาตรา 7 คือให้สถาบันราชภัฏเป็นนิติบุคคลมีฐานะเป็นกรมใน กระทรวงศึกษาธิการและเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัย ให้การบริการทางวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิต ครู ส่งเสริมวิทย์ฐานะครูและบุคลากรประจำการสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์เปิดสอนระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์สาขาศิลปศาสตร์และสาขาวิชานิติศาสตร์สำหรับการศึกษา ภาคปกติ การศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการและการศึกษาสำหรับปวงชน (กศ.บป. , กศ.ปช. ระดับ อนุปริญญา ปริญญาตรี 2 ปีและปริญญา 4 ปี)

พ.ศ. 2538 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้ลงพระปรมาภิไธยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เริ่มใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2538

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นแหล่งองค์ความรู้ทางวิชาการ ยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ สู่ การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรม จริยธรรม และสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศ
2. ศึกษา วิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
3. ให้บริการทางวิชาการ พัฒนา ถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่สังคมในรูปแบบที่หลากหลาย และสืบสานโครงการ อันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริ รวมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม
4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อสร้างความตระหนักที่ดี รู้เท่าทัน สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมโดยยังดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีของความเป็นไทย

ยุทธศาสตร์

1. ผลิตและพัฒนาบัณฑิต โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ สร้างจิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรมบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ส่งเสริม สนับสนุนการให้บริการวิชาการแก่สังคม และขยายการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น รวมทั้งสืบสานและเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. สร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี โดยบูรณาการศาสตร์สากล กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. สร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณีไทยและท้องถิ่น
5. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเอื้อต่อการปฏิบัติภารกิจของมหาวิทยาลัย

เป้าประสงค์

1. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจ แก่ผู้ใช้บัณฑิตทั้งในท้องถิ่นและประเทศ
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือกับ ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น และองค์กรอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ
3. งานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่แบ่งปัน ประโยชน์และสามารถใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม
4. ท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นและพึงพอใจต่อการสืบสาน เผยแพร่และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
5. มีระบบการบริหารจัดการและบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อการปฏิบัติงาน และเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ

ระดับที่เปิดสอน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จัดการศึกษาดังนี้

- ปริญญาตรี 4 ปี
- ปริญญาตรี 5 ปี
- ปริญญาโท
- ปริญญาเอก

คณะที่เปิดสอน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จัดการศึกษา จำนวน 5 คณะ ดังนี้

- คณะครุศาสตร์
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- คณะวิทยาการจัดการ
- คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สาขาที่เปิดสอน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จัดการศึกษา ดังนี้

คณะ	ระดับ	หลักสูตร	สาขาวิชา
ครุศาสตร์	ปริญญาตรี	ค.บ. 5 ปี	คณิตศาสตร์
			ภาษาอังกฤษ
			การศึกษาปฐมวัย
			วิทยาศาสตร์
			พลศึกษาและสุขศึกษา
	ปริญญาโท	ค.ม.	วิจัยและประเมินผลการศึกษา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	ปริญญาตรี	รป.บ. 4 ปี	รัฐประศาสนศาสตร์ (การบริหารองค์การภาครัฐ)
		ศศ.บ. 4 ปี	รัฐศาสตร์
			พัฒนาสังคม
			ภาษาอังกฤษ
			สารสนเทศศาสตร์
			ศิลปกรรม
			ดนตรี
			นาฏศิลป์และการละคร
		น.บ. 4 ปี	นิติศาสตร์
	ปริญญาโท	รป.ม.	รัฐประศาสนศาสตร์(นโยบายสาธารณะ)
	ปริญญาเอก	รป.ด.	รัฐประศาสนศาสตร์

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ปริญญาตรี	วท.บ. 4 ปี	เคมี
			ฟิสิกส์
			ชีววิทยา
			คณิตศาสตร์
			สาธารณสุขชุมชน
			เทคโนโลยีสารสนเทศ
			วิทยาการคอมพิวเตอร์
			วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
			วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
เทคโนโลยีการเกษตร	ปริญญาตรี	วท.บ. 4 ปี	เกษตรศาสตร์ แขนงวิชาพืชศาสตร์
			เกษตรศาสตร์ แขนงวิชาสัตวศาสตร์
			เกษตรศาสตร์ แขนงวิชาการจัดการเกษตร
			เกษตรศาสตร์ แขนงวิชาคหกิจการอาหาร
			ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
		ทล.บ. 4 ปี	เทคโนโลยีอุตสาหกรรม แขนงวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมก่อสร้าง
			เทคโนโลยีอุตสาหกรรม แขนงวิชาเทคโนโลยีการผลิต
			เทคโนโลยีอุตสาหกรรม แขนงวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม
			เทคโนโลยีอุตสาหกรรม แขนงวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้าอุตสาหกรรม
			เทคโนโลยีอุตสาหกรรม แขนงวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์
วิทยาการจัดการ	ปริญญาตรี	ศศ.บ. 4 ปี	นิเทศศาสตร์
		บช.บ. 4 ปี	การบัญชี
		บธ.บ. 4 ปี	การบริหารธุรกิจ แขนงวิชาการจัดการ
			การบริหารธุรกิจ แขนงวิชาการตลาด
			การบริหารธุรกิจ แขนงวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
			การบริหารธุรกิจ แขนงวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์
			การบริหารธุรกิจ แขนงวิชาการจัดการท่องเที่ยวและ

			อุตสาหกรรมบริการ
		ศ.บ. 4 ปี	เศรษฐศาสตร์
	ปริญญาโท	บธ.ม.	การจัดการทั่วไป

ประเภทของนักศึกษา

ภาคปกติ เรียนวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.30 - 16.30 น. ระดับปริญญาตรี

ภาคพิเศษ เรียนวันเสาร์-วันอาทิตย์ เวลา 08.30 - 16.30 น.

ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต

ระดับปริญญาโท

ระดับปริญญาเอก

ภาคการศึกษาเพื่อปวงชน (กศ.ปช.)

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

มีคำที่ใช้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่หลายคำ คือ ภูมิปัญญา (Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Poppula wisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือ “ภูมิปัญญาไทย” (Thai wisdom) ซึ่งคำต่างๆ มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน การวิจัยในครั้งนี้ใช้คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยนำเสนอสาระที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

มีนักวิชาการและหน่วยงานให้ความหมายเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งที่คล้ายกันและแตกต่างกันดังนี้

ธวัช ปุณโณทก.(2531 : 39 – 57) กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า หมายถึง ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้ และประสบการณ์ที่สืบทอดกันมา ทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยเรียนรู้จากผู้ใหญ่

สุจารี จันทร์สุขและคนอื่นๆ. (2531 : 40-42) ให้ความหมายว่า หมายถึง ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เกิดจากความรอบรู้ และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาโดยตรง ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนทางอ้อมคือ การเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรอบรู้ที่สะสม ทำให้เกิดศักยภาพ จากประสบการณ์ใหม่ๆ

กับความรอบรู้ที่มีมา แต่ดั้งเดิมสามารถนำมาใช้แก้ปัญหา แต่ละเรื่องแต่ละสถานการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อมที่มีเงื่อนไขเฉพาะที่แตกต่างกัน

สามารถ จันทรสุริย์. (2533 : 12-16) ให้ความหมายว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดได้เองนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น

ชาลี ถาวรนุรักษ์ (2534 : 23) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า กระบวนการคิดและวิธีการจัดการกับชีวิตเพื่อความอยู่รอด และการดำรงอยู่ของชาวบ้านในสังคม หมู่บ้าน เพื่อเป็นฐานนำไปสู่แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

ชลธิรา สัตยวิวัฒนา (2534: 83 , อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541:12) อธิบายว่า ภูมิปัญญาเป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสม สืบทอด กลั่นกรองกันมายาวนาน มีที่มาหลากหลาย ไร้เอกภาพ แต่ก็ได้ประสมประสานกันจนเป็นเหลี่ยมมุมที่จรัสแสง คงทนและท้าทายตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภาพ (Unity) แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็น เอกลักษณ์ (Identity)

ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์ (2534 : 201) ได้สรุปว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้ประสบการณ์ของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับการศึกษาอบรม สั่งสมและถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นความรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเองโดยได้เรียนรู้จากการทำงานจากธรรมชาติแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความค่าเสริมสร้างความสามารถ ทำให้คนเรามีชีวิตร่วมกันอย่างมีสันติสุข เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์มีส่วนเสริมสร้างการผลิต หรือเป็นความรู้ที่สะสมถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่ง และการถ่ายทอดระหว่างชาวบ้านด้วยกัน

ศรีศักร วัลลิโภดม (2535 : 6) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ศักยภาพของมนุษย์ในการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น

เสรี พงศ์พิศ (2536 : 27) กล่าวไว้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิม อันมีเอกลักษณ์ องค์กรนั้นแสดงออกถึงการเกื้อกูลระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับ สิ่งเหนือธรรมชาติ

ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2536 : 386) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า สติและปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้ สะสม และถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของบุคคลในท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ชี้แนะแนวทางในการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนถาวรกับธรรมชาติรอบตัว

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2536 : 6) อธิบายเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าเป็นสิ่งที่มีขอบเขตกว้างขวางลึกซึ้ง หมายถึง คตินิยม ความรู้ ความสันทัด การรู้เท่าทันธรรมชาติของสรรพสิ่งรอบตัว

และการเลือกเฟ้นความคิดวิธีการใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผลเป็นเรื่องของการสั่งสม ประสบการณ์ มาหลายชั่วคน

รัตน์ บัณฑิต (2537 : 176) อธิบายความหมายภูมิปัญญาว่า เป็นเรื่องที่สั่งสมกันมาแต่ อดีต และเป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่ง เหนือ ธรรมชาติโดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ ทุก อย่าง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านี้ เป้าหมายก็คือเพื่อให้เกิดความสงบสุข ทั้งใน ส่วนที่เป็นชุมชนหมู่บ้านและส่วนที่เป็นปัจเจกชนของชาวบ้าน

วิชา ทรวงแสง (2537 : 11) ให้ความหมายคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ข้อมูลที่แสดงถึง ความคิด คุณค่า ความสัมพันธ์ และการผลิตที่ได้มีการสั่งสม ถ่ายทอด สืบต่อกันมาในชุมชนแห่งหนึ่งๆ รวมทั้งในส่วนที่เป็นความริเริ่มของบุคคลในชุมชนและได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งดีมีคุณค่า มี ความหมายใกล้เคียงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

ธวัช ปุณโณธ (2537 : 40-42) กล่าวว่า ภูมิปัญญา หมายถึง ประสบการณ์ในการ ประกอบ อาชีพ ในการเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีทำนา การไถนา การใช้ควายในการไถนา การ รู้จักนวด ข้าวโดยใช้ควาย รู้จักสานกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จัก เอาดินขี้กระต๊ามแช่น้ำ ต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือเหาว ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น

นิพนธ์ กิณวงศ์ (2537 : 45) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง พื้นความรู้ ความสามารถ ของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่นซึ่งมีส่วน เสริมสร้างการ เรียนรู้ของชุมชน

ประคอง นิมนานเหมินท์ (2538 : 47) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงความรู้หรือ ระบบ ความรู้ที่มนุษย์ค้นพบหรือคิดค้นขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงปลอดภัย มีความ สะดวกสบาย สุขสงบ และบันเทิงใจ อาจเป็นระบบความรู้ที่คิดขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนตนของ บุคคลใด บุคคลหนึ่งเพื่อประโยชน์ของกลุ่มชนก็ได้

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2539 :3) ให้ความหมายของคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายของชาวบ้านในท้องถิ่น ที่ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิด วิเคราะห์ จนตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้และใช้ในการแก้ปัญหาหรือการดำเนินชีวิตที่ได้รับการถ่ายทอด และกลั่นกรอง เป็นระยะเวลายาวนาน ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ

เสน่ห์ จามริก (2539 : 6 – 7) ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทยไม่ใช่เรื่องชาตินิยมไม่ใช่ กลับไปหาอดีต แต่หมายถึงการแสวงหามิติที่กว้างขวางโดยศึกษาประสบการณ์จากประวัติศาสตร์ ด้วยกันว่า “ภูมิปัญญาไทย” นั้น ด้านหนึ่งนอกจากจะเป็นเรื่องพื้นภูมิธรรมดมาแล้ว ยังหมายถึงศักยภาพใน การประสานความรู้ใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์ด้วย ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดทางเลือกใหม่ที่มีลักษณะสากลและมี ลักษณะเฉพาะของเราเอง

ประเวศ วะสี (2539 : 75) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดจากการสะสม การเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดในทุกสาขาวิชา ไม่แยกเป็นวิชาๆ แบบที่เราเรียน ฉะนั้นวิชาที่เกี่ยวเศรษฐกิจอาชีพ ความเป็นอยู่ เกี่ยวกับค่าใช้จ่าย การศึกษาวัฒนธรรม จะผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกันไปหมด

กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 2) ให้ความหมาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานองค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกัน เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2541 : 11) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทาง พฤติกรรม และความสามารถแก้ไขปัญหามนุษย์

นันทสาร สีสลับ (2541 : 11 - 29) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าเป็นความรู้ของชาวบ้านที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน ซึ่งได้เรียนรู้จากพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง และผู้ที่มีความรู้ในชุมชน ความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เป็นแนวทางหลักเกณฑ์ มีวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้ล่งลับไปแล้วกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกับธรรมชาติ ความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอด มีการปรับปรุง ประยุกต์ และ เปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540 : 11-12) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถและความชัดเจน ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มและกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่น ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น

ยิ่งยง เทาประเสริฐ (2541 : 6) ให้ความหมายว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา อันเป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อการดำรงอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ จึงถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีของชาวบ้าน

Orlando. (1988 : 23 , อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 13)
อธิบายว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่าเป็นศาสตร์ของประชาชน เรื่องพื้นบ้าน เป็นความรู้ชาวบ้าน ที่ผ่าน
การปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชน เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของเขา ความรู้ ดังกล่าวไม่ได้
จัดเข้ารหัสเก็บไว้ แต่เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่ง ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิต อยู่รอด
สร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงานเป็นสิ่งที่สะสมมากกว่าศตวรรษแล้ว เป็นโครงสร้าง
ความรู้ที่มีหลักการมีเหตุ และมีผลในตัวเอง

สรุป **ภูมิปัญญาท้องถิ่น** หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถที่เกิดจาก
ประสบการณ์ในชีวิตของคนที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้น
ตั้งหลักฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มและกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่น
ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ใน
สิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของตนเอง โดยผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิด
วิเคราะห์จนเกิดปัญหาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ
เรื่อง แต่ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ จึงกล่าวได้ว่า ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานองค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและ
การปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและใน
ตัวผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกัน เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่
คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัย

ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน และเพื่อให้เข้าใจ
เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยนำเสนอสาระเกี่ยวกับความเป็นมาของภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ดังนี้

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2537 : 19) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น อาจจะเป็นคำใหม่ในวงการศึกษาและการพัฒนาประเทศ แต่ที่แท้จริงแล้วความรู้
แนวคิด การปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีมาก่อนแล้วในหมู่ของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น และผู้ที่เข้าไป
ทำงานในท้องถิ่น แต่เริ่มเด่นชัดขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เมื่อกลุ่มนักพัฒนาขององค์กรเอกชนเข้าไป
ทำงานในหมู่บ้านและได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้ริเริ่มฟื้นฟูเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
ขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อค้นหาคุณค่าที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ซึ่งพวกเขาได้
รับผิดชอบอยู่ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยนทางความรู้ ความคิดระหว่างนักพัฒนากับชาวบ้าน
เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นผลให้บทบาทของนักพัฒนาเปลี่ยนไปจากการนำ

ความรู้และทฤษฎีจากวิทยาการใหม่ไปถ่ายทอดให้ชาวบ้านฝ่ายเดียว มาเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน

แนวทางการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของความรู้ภายในท้องถิ่นก่อนจะมีการศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีการศึกษาความรู้เรื่องทำนองนี้มาบ้างแล้ว แต่เรียกชื่อว่าเป็นการศึกษาวัฒนธรรม ชุมชนหรือการพึ่งพาตนเองของชาวบ้าน ดังนั้นประเด็นความรู้ ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ได้มีการนำมาใช้โดยตรงกับการพัฒนาประเทศมากนัก แม้ว่าในปัจจุบันนี้องค์กรภาครัฐบาลได้เริ่มตระหนักและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน ทั้งองค์กรภาคเอกชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อฟื้นฟู เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ด้วยการเข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นโดยให้ความรู้ ความคิดจากท้องถิ่นนั้นๆ แต่ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและการแพร่หลายมากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลใดก็ตาม สำหรับชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ แล้วความรู้ แนวคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีการแพร่หลายมานานแล้ว เพราะได้มีการสะสมและถ่ายทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้เพื่อดำรงตนอยู่ในท้องถิ่นได้ตามอัตภาพ ซึ่งอภิชาติ

สรุปได้ว่า **ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น** กำเนิดจากการสั่งสมองค์ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและสถาบันต่างๆ ในชุมชนของท้องถิ่น โดยมีวัฒนธรรม ศาสนา เป็นพื้นฐานโดยบูรณาการกับการได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม และความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่บุคคลในท้องถิ่นได้ถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน การศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในระยะแรกเป็นการศึกษาเรื่องของวัฒนธรรมในท้องถิ่น การพึ่งพาตนเองของชาวบ้านภายในท้องถิ่นต่อมาได้มีการศึกษาอย่างกว้างขวางและแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องของเกษตรกรรม การละเล่นศาสนา ศิลปวัฒนธรรมความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเป็นอยู่ในท้องถิ่น

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเสมือนศักยภาพของท้องถิ่นหรือสิ่งที่มีติดอยู่แล้วในท้องถิ่น ในมุมมองของนักวิชาการได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2530 : 8-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. ความรู้ และระบบความรู้ซึ่งสัมพันธ์กัน
2. ความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเกิดจากการสั่งสมและกระจายความรู้หรือการนำความรู้ นั้นไปให้บริการแก่คนอื่น ๆ อย่างไร เช่น ความรู้ของหมอพื้นบ้าน มีการสั่งสมความรู้ทางการแพทย์หรือการเป็นหมออย่างไร

3. การถ่ายทอดความรู้และกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อนจากคนชั่วอายุหนึ่งไปสู่อีกชั่วอายุคนหนึ่ง

4. การสร้างสรรค์และการปรับปรุง เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ใช่ความรู้หรือระบบความรู้ที่หยุดนิ่งอยู่กับที่แต่มีความปรับเปลี่ยน และมีการดัดแปลงเพิ่มเติมโดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้านเอง รวมทั้งลักษณะของการอนุรักษ์และมีผลต่ออำนาจการตัดสินใจของชาวบ้านสูง

อนึ่ง นาคะบุตร (2536 : 82 – 83) มีความคิดเห็นว่าภูมิปัญญาชาวบ้านมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีความสำคัญดังนี้

1. มีความรู้และภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เอื้ออำนวย ชี้นำและเป็นทางเลือกที่เหมาะสม ต่อสภาวะท้องถิ่นและเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่เข้ามากระทบ

2. ความรู้ ภูมิปัญญา และระบบคุณค่าต่างๆ ได้รับการประยุกต์ (Reproduction) และสืบสานอย่างต่อเนื่องโดยสมาชิกของชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้หลายรูปลักษณะผ่าน ประเพณี พิธีกรรม ตัวบุคคล และการปฏิบัติซ้ำ มีการเลือกสรรและผสมผสานกับความรู้ที่เข้ามาจากภายนอก

3. ผู้นำปัญญาชนชาวบ้าน นักเทคนิคพื้นบ้าน เครือข่ายของกลุ่มบุคคลและองค์กร ชุมชนในรูปแบบต่างๆ คือ สถาบันสำคัญของกระบวนการปฏิบัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาการพิทักษ์ ปกป้องชุมชนและขยายแนวร่วมในการพัฒนาชุมชน

กล้า สมตระกูล (2536 : 67) กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า ในอดีตและปัจจุบันการถ่ายทอดความรู้ในระบบโรงเรียนยังมีการจัดการเรียนการสอนโดยครูหรือนักวิชาการที่เน้นทฤษฎี ทำให้เกิดความล้มเหลวในการเรียนการสอน แต่ในขณะที่ผู้มีประสบการณ์ลึกเฉพาะเรื่องสามารถถ่ายทอดและนำความรู้ไปปฏิบัติได้ผลดี เช่น ผู้เลี้ยงหมู เลี้ยงปลาตก ปลุกผัก ทอผ้า จักสาน และบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2541: 1) กล่าวถึง ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง ดังปรากฏในประวัติศาสตร์ ไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้ภูมิปัญญาในการสร้างชาติ สร้างความ เป็นปึกแผ่นของประเทศมาโดยตลอด

2. ภูมิปัญญาไทยสร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย ภูมิปัญญา ไทย ในอดีต จนถึงปัจจุบัน มีความสามารถเป็นที่ยอมรับของนานาชาติอารยประเทศ เช่น นายขนมต้ม เป็น นักมวยไทย มรดกภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรม ซึ่งคนไทยมีอักษรไทยเป็นของตนเอง มาตั้งแต่ สมัยกรุงสุโขทัย และวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมไทยถือว่าเป็นวรรณกรรมที่มี ความ

ไพเราะได้อรรถรสครบทุกด้าน อาหารไทยเป็นอาหารที่มีความหลากหลายในรสชาติอาหารทั้ง คาว และหวาน ปรุงง่าย รสอร่อยถูกปากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พืชที่ใช้ปรุงอาหารส่วนใหญ่เป็น พืชสมุนไพรที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและราคาถูก เป็นต้น

3. ภูมิปัญญาไทยสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับวิถีชีวิต ได้อย่างเหมาะสม คนไทยยอมรับนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นๆ โดยได้นำหลักธรรมคำสอนทางศาสนาไปปรับใช้ในวิถีชีวิตได้อย่าง เหมาะสม ทำให้คนไทยเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประณีตประณีต รักสงบใจเย็น มี ความอดทนให้อภัยแก่ผู้สวณึกผิด ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายปกติสุข ทำให้คนในชุมชนพึ่งพากันได้

4. ภูมิปัญญาไทยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนภูมิ ปัญญาไทยมีความเด่นชัดในการยอมรับนับถือ และให้ความสำคัญแก่คนสังคม และธรรมชาติอย่าง ยิ่ง มีเครื่องชี้ที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากมาย เช่น ประเพณีไทย 12 เดือนตลอดปี ล้วน เคารพคุณค่าของธรรมชาติ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการลอยกระทง เป็นต้น ประเพณี สงกรานต์ เป็นประเพณีที่ทำให้ฤดูร้อน อากาศร้อน กำลังต้องการความเย็นจึงมีการรดน้ำดำหัว ผู้ใหญ่เพื่อแสดงความเคารพและขอพรเป็นวันแห่งครอบครัว ญาติพี่น้องได้พบปะกันด้วยความรัก ความอบอุ่น

5. ภูมิปัญญาไทยช่วยเปลี่ยนแปลง ปรับวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค สมัย แม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนไปอย่างไร ความรู้สมัยใหม่จะล้นหลามเข้ามามากแต่ภูมิปัญญาไทย ก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การรู้จักนำเครื่องยนต์มาติดตั้งกับเรือใส่ใบพัด เป็นทางช่วยให้สามารถวิ่งได้เร็วขึ้น เรียกว่าเรือหางยาว การรู้จักทำการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถพลิกฟื้น ธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์คืนแทนสภาพป่าเดิมที่ถูกทำลายไป การรู้จักใช้ภูมิปัญญา ในการออมเงิน สะสมทุนตามแบบสมัยใหม่ให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อปลดเปลื้องหนี้สินและจัดสวัสดิการแก่ สมาชิก จน ชุมชนมีความมั่นคงเข้มแข็ง สามารถช่วยตนเองได้หลายร้อยหมู่บ้านทั่วประเทศ เมื่อ ป่าถูกทำลาย เพราะตัดโค่นเพื่อปลูกพืชชนิดเดียวก็ตามภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่หวังร่ำรวยแต่ในที่สุดก็ ขาดทุนและมี หนี้สินล้นพ้นตัว สภาพแวดล้อมสูญเสียเกิดความแห้งแล้งคนไทยจึงใช้ภูมิปัญญาใน การปลูกป่าด้วยพืช ที่กินได้และใช้ประโยชน์จากไม้ได้ด้วย มีพืชสวนพืชป่า ไม้ผล พืชสมุนไพร สามารถมีกินมีใช้ตลอดชีวิต เรียกว่า “วนเกษตร” บางพื้นที่เมื่อป่าถูกทำลาย คนในชุมชนก็ใช้ภูมิ ปัญญาในการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม รักษาป่าชุมชน ร่วมกันสร้างระเบียบกฎเกณฑ์กันเอง ให้ทุกคน ถือปฏิบัติได้ สามารถรักษาป่าไว้ได้ อย่างสมบูรณ์ดังเดิมเมื่อปะการังธรรมชาติถูกทำลาย ปลาไม่มีที่ อยู่อาศัย ประชาชนสามารถใช้ภูมิ ปัญญาสร้าง “อุหัยม” ขึ้นเป็นปะการังเทียม ให้ปลาอยู่ อาศัยวางไข่ และแพร่พันธุ์ ให้เจริญเติบโต ขยายจำนวนมากดังเดิมถือเป็นการใช้ภูมิปัญญาช่วย ปรับปรุงประยุกต์นำมาใช้ได้ตามยุคสมัย

สรุป ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญทั้งในส่วนที่เป็นองค์ความรู้และระบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งมีความสำคัญต่ออัตลักษณ์และการอยู่รอดของท้องถิ่น

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีอย่างหลากหลายทั้งที่เหมือนกัน คล้ายกันและแตกต่างกันในแต่ละชุมชน จึงมีนักวิชาการได้จัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้เป็นประเภท ดังนี้

วิชิต นันทสุวรรณ (2528 : 7) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้จากการใช้ชีวิตในธรรมชาติ คือการอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับธรรมชาติ โดยปรากฏออกมาในลักษณะกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามที่มีให้ปฏิบัติ เช่น ความเชื่อธรรมชาติต่างๆ เรื่องของผีที่ทำให้เกิดภาวะสมดุลของการอยู่ร่วมกันระหว่างธรรมชาติ เช่น ระบบเหมือง ฝาย ฝิน้ำ ฝินา เป็นต้น

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้จากประสบการณ์ การอยู่ร่วมกันเป็นรูปแบบกฎเกณฑ์ของสังคมที่บอกว่าสิ่งที่ปฏิบัติที่ดี หรือไม่ดีอย่างไร โดยมีระบบความสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เป็นหลัก มีความเข้าใจนิวจิงของชีวิตเป็นแกนสูงสุด รูปธรรมที่แสดงออกคือ ความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และพิธีกรรมต่างๆ เป็นต้น

ธวัช ปุณโณทก (2531 : 38-57) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. คติ ความเชื่อ เป็นความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่ทุกคนยอมรับและถือปฏิบัติต่อกันมา

2. ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพและการศึกษาเล่าเรียน คือความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์และการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ เช่น การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา เป็นต้น

ในปี 2537 ธวัช ปุณโณทก. (2537 : 63) ได้กล่าวถึง ผลผลิตจากภูมิปัญญาของผู้รู้พื้นบ้านอีกอย่างหนึ่งที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ ได้แก่ วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นมาในรูปของเพลง ภาษิต เรื่องเล่า (นิทาน) ตำนาน และข้อเขียน เพื่อสนองความต้องการของสังคมในด้านความบันเทิงและสาระความรู้ในรูปแบบอื่นๆ อาจแยกได้ 2 ประเภท คือ วรรณกรรมลายลักษณ์ และวรรณกรรมมุขปาฐะ (เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา) วัฒนธรรมท้องถิ่นมีส่วนทำให้วรรณกรรมแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะที่แตกต่างไปบ้างและยังมีส่วนที่ตรงกันบ้างแต่น้อยมาก

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2537 : 30 - 43) สรุปประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 9 ประเภทดังนี้

1. ด้านคติความเชื่ออันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกคน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ส่วนของนามธรรมและรูปธรรมเป็นผลทำให้เกิดคำสอนสำหรับเป็นข้อห้ามข้อควรปฏิบัติของคนในแต่ละท้องถิ่นอาจมีความคล้ายคลึงแตกต่างกันตามสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และความเกี่ยวข้องกับชนต่างกลุ่ม โดยสามารถจำแนกออกเป็น 15 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับ 1. การเกิด การตาย 2. โชคลาง 3. อุกฤษ

ยาม 4. อาชีพ 5. เครื่องราง เวทมนต์ไสยศาสตร์และผีสิงนางไม้ เทพารักษ์ 6. ลักษณะดี - ชั่ว 7. ผีน
8. จำนวนนับ 9. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 10. ยากกลางบ้าน 11. สิ่งมงคล 12. เคล็ด 13. ปราบฏุกการณ์ธรรมชาติ
14. เรื่องบาป - บุญ นรก - สวรรค์ และ 15. ความเชื่อเบ็ดเตล็ด

2. ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการแสดงออกของภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น เนื่องจากความรู้เรื่องดังกล่าวเป็นวิธีการดำเนินชีวิตหรือแบบแผนที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานานเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มนั้นๆ โดยสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ 1. ความเชื่อแบบพุทธ เช่น ประเพณีทำบุญวันสำคัญทางศาสนา 2. ความเชื่อแบบพราหมณ์ 3. การนับถือผี เช่น ประเพณีเบนตาจุม และ 4. ประเพณีเบ็ดเตล็ด เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือ ประเพณีการวิ่งควาย

3. ด้านเกษตรพื้นฐาน สืบเนื่องมาจากความล้มเหลวในการจัดระบบการผลิตเพื่อให้มีกินมากเป็นการทำเพื่อขายให้คนกลุ่มหนึ่งโดยนำความล้มเหลวที่ผ่านมาเป็นบทเรียนและนำไปสู่แนวความคิดพึ่งพาตนเองหรือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันด้วยการเริ่มฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่นที่สูญเสียไปปรับให้มีสภาพความอุดมสมบูรณ์ ปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตที่เคยถูกรบงการจากสภาพสังคมที่มีพ่อค้าคนกลาง ระบบธุรกิจระบบโรงงาน กลับเข้าสู่การเกษตรที่อาศัยความสมดุลทางธรรมชาติบุคคลเหล่านี้ สามารถยืนหยัดต่อสู้ความล้มเหลวได้อย่างเหมาะสมด้วยกำลังกายกำลังสติปัญญาและการสั่งสมประสบการณ์จากการผสมผสานแนวคิดระหว่างการเกษตรแบบดั้งเดิมกับแบบใหม่มีการผสมกลมกลืนได้อย่างเหมาะสมสามารถอยู่ได้ด้วยพึ่งพาตนเอง ซึ่งนับว่าผู้คนเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สมควรได้รับการยกย่องนำแนวความคิด ความรู้ ประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดและเผยแพร่ต่อไป เกษตรกรรมในรูปแบบของการพึ่งพาตนเองประกอบด้วย 1. เกษตรยั่งยืน 2. เกษตรแบบผสมผสาน 3. เกษตรแบบธรรมชาติ 4. วนเกษตร และ 5. ไร่นาสวนผสม

4. ด้านสิ่งแวดล้อม ช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาจะเห็นว่าประเทศไทยเริ่มให้ความสนใจเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเรื่องนี้กำลังเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสื่อมวลชนต่างก็ให้ความสนใจที่จะรณรงค์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ เช่น การอนุรักษ์ป่าไม้ การอนุรักษ์แหล่งน้ำ รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำเดิมที่มีอยู่ให้สามารถใช้การได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะสะท้อนออกมาในแนวทางของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านคติ ความเชื่อ แล้วประยุกต์ออกมาสู่การพัฒนาชีวิต การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปลูกป่าสมุนไพร และปลูกพืชพรรณไม้ที่มีคุณค่าเป็นยารักษาโรค

5. ด้านสวัสดิการชุมชนการพัฒนาประเทศที่เน้นพัฒนาชนบทที่ยากจน และถูกทอดทิ้งในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ผลของการพัฒนาที่ประชาชนได้รับ คือ ราคาที่ดินสูงขึ้นฐานะยากจนมากขึ้นและมีหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากประชาชนถูกบีบเข้าระบบทุนนิยม

6. ด้านการรักษาพื้นฐาน ปัจจุบันการแพทย์สมัยใหม่มีความเจริญก้าวหน้าสามารถรักษา

โรคเกือบทุกชนิดให้หายจากการเจ็บป่วยได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามสภาพโดยทั่วไปในสังคมไทยยังมีการรักษาคนเจ็บป่วยด้วยวิธีการแบบดั้งเดิมหรือแบบพื้นบ้าน ด้วยเหตุผลจากสภาพวัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทย ดังนั้นการนำวิธีการรักษาแบบพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้กับวิธีการทางการแพทย์สมัยใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นการนำคุณค่าในสิ่งที่แฝงมาผสมกับสิ่งใหม่ จึงทำให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

7. ด้านเทคโนโลยีพื้นฐาน มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับสังคมไทยในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศไทยได้มุ่งพัฒนาประเทศ โดยใช้วิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อพัฒนาให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่จึงเป็นผลให้ประสบกับปัญหาและอุปสรรคมาก ดังที่ปรากฏทั่วไป ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดที่จะนำเทคโนโลยีพื้นฐาน หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้พัฒนาประเทศและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบกับเป็นการรื้อฟื้นมรดกของชาติที่เป็นความรู้วิทยาการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งเกิดจากความสามารถของคนในท้องถิ่นได้สร้างขึ้น

8. ด้านศิลปะพื้นบ้าน เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นจากความรู้ความสามารถของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นด้วยความเรียบง่ายสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ทำให้สามารถสื่อความหมายกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี โดยกำหนดขอบเขตของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะพื้นบ้าน รวมไปถึงการเล่นพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน และดนตรีพื้นบ้าน

9. ด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน งานหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยพัฒนารูปแบบให้มีประโยชน์ใช้สอยได้สมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ผลจากการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านอยู่เสมอทำให้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่ดงามของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น ความรู้ ความคิดที่เกิดจากการพึ่งพาธรรมชาติ ความเชื่อ ความศรัทธาเลื่อมใสศาสนา เพื่อความมั่นคงต่อการดำรงชีวิต โดยจัดแบ่งหัตถกรรมพื้นฐานออกเป็นลักษณะต่างๆ คือ เครื่องจักสานที่ผลิตขึ้นใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กระบุง กระจาด กระดัง ชะลอม เข่ง หลัว ไซ ลอบ สุ่ม เสื้อลำแพน การจัดประดิษฐ์ดอกไม้สด ดอกไม้แห้ง งานใบตอง การแกะสลักผักผลไม้ เครื่องไม้ การร้อยมาลัย การทำเครื่องดนตรี (อังกะลุง) การผูกผ้า การจับผ้าให้เป็นรูปแบบต่างๆ และการสาน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536 : 23) ได้จำแนกประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
2. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
3. ภูมิปัญญาด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและความเชื่อ
4. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
5. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ

6. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

7. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540 : 13) แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. ความเชื่อ – โลกทัศน์ที่บ่งบอกลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เหนือธรรมชาติ และระหว่างธรรมชาติ

2. วิธีการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา และการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม และกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

3. ศิลปหัตถกรรม ประดิษฐ์กรรมในรูปเครื่องมือ ของใช้ ศิลปวัตถุที่มีแรงบันดาลใจจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมตามพื้นภูมิที่หลากหลายระหว่างภูมิภาค

4. กระบวนการและพฤติกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสพการณ์ การให้การศึกษา อบรมและการแก้ปัญหาตามพื้นฐานวัฒนธรรม-ปรีชาญาณของชาวบ้าน

สำนักงานกลางหอรัษฎากรพิพัฒน์ (2541 : 19 - 20) แบ่งภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น 10 สาขา ได้แก่

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ ไร่นาสวนผสม และสวนผสมผสาน การแก้ปัญหการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านผลผลิตการแก้ไขปัญหารโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น การนวดแผนโบราณ การดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน การดูแลและรักษาสุขภาพแผนโบราณไทย

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จาก

คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและการบริการกองทุน และธุรกิจชุมชนทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน เช่น การจัดการเรื่องกองทุนของชุมชนในรูปของสหกรณ์ออมทรัพย์ และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคน ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ รักษาพยาบาลของชุมชน การจัดระบบสวัสดิการบริการในชุมชน การจัดระบบสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น

8. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่างๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทและหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษาทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น การจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ เป็นต้น

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

รุ่ง แก้วแดง (2541 : 208 - 209) ได้จำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็นสาขาจำนวน 11 สาขา ได้แก่ สาขาเกษตร สาขาอุตสาหกรรม และหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขา ศิลปกรรม สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนา และประเพณี และ สาขา การศึกษาดังนี้

1. สาขาเกษตร หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และ เทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถ พึ่งตนเองใน ภาวะต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้าน การตลาด

แก้ปัญหาด้านการผลิต การแก้ไขโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีเหมาะสม กับ การเกษตร เป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการบริโภคอย่าง ปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิต และการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม

3. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและ รักษา สุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งทางด้านสุขภาพและ อนามัย

4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา การใช้ ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชนหมายถึง การจัดการด้านสมทบและบริการกองทุน ใน การประกอบอาชีพ ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง การจัดการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความ มั่นคง ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาการจัดองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงาน ของ องค์กรชุมชนนั้น ๆ ให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทหน้าที่ของ องค์กร เช่น การจัดองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับ ภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์และปรับ ใช้ หลักธรรม คำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้ เหมาะสมต่อการ ประพฤติ ปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีประเพณีชาวลาว เป็นต้น

11. สาขาการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดการอบรมเลี้ยงดู การ บ่ม เพาะ การสอนสั่ง การสร้างสื่อและอุปกรณ์การวัดผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541 : 23) ได้แบ่งภูมิ ปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 5 ด้านคือ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร หมายถึง การผสมผสานการเกษตร และ เทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในกรณีต่าง ๆ ได้ใน เบื้องต้น เช่น

การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต เช่น การแก้ไขโรคและแมลง และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตและการบริโภค คือ การรู้จักประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อลดการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภค อย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการที่จะให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเอง ทางเศรษฐกิจได้ เช่น การใช้เครื่องมือและครกตำข้าวโดยไม่ต้องพึ่งโรงสีข้าว เป็นต้น

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาโรคและการป้องกันโรค โดยการสืบทอดความรู้ ดั้งเดิม และรู้จักประยุกต์ความเชื่อของท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพ อนามัย เช่น หมอธรรม และผู้รอบรู้เรื่องสมุนไพร

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ป่าไม้ การรักษา การถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ เช่น การ เคารพ แม่น้ำ พิษพันธัญญาหาร และโบราณวัตถุ

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการ สวัสดิการ และธุรกิจชุมชน ให้พิจารณา ด้าน คุณธรรม จริยธรรม เป็นหลัก เช่น กองทุนต่าง ๆ ในชุมชน สหบาลข้าว (ธนาคารข้าว) สหกรณ์ร้านค้า กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ การจัดการผลิต กลุ่มแม่บ้าน และเยาวชน เป็นต้น

สรุป ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลักษณะร่วมเหมือนกันจึงจัดอยู่ในประเภทเดียวกัน

การวิจัยในครั้งนี้ เลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภท ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรของมะขามหวาน โดยเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานตั้งแต่ปลูก ผลิตผล ผลิตภัณฑ์และการตลาด

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะต่างๆ ตามที่นักวิชาการพยายามอธิบายไว้ ดังนี้

เสรี พงศ์พิศ (2529 :147)กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 2 ลักษณะดังนี้

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นการศึกษาจากโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน

2. ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี และอื่น ๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นนามธรรมและลักษณะที่เป็นรูปธรรมจะสะท้อนออกมา ใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันคือ

2.1 ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลกสิ่งแวดล้อม สัตว์ ธรรมชาติ

2.2 ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ร่วมในสังคม หรือในชุมชน

2.3 ความสัมพันธ์กับสิ่งสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย

ทั้งสามลักษณะนี้ คือสามมิติของเรื่องเดียวกันคือชีวิตของชาวบ้านสะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพเหมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาจึงเป็น รากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

ประเวศ วะสี (2531 : 81) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญบางประการของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ

1. มีความจำเพาะกับท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจาก ประสบการณ์ หรือ ความสามารถของคน และสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้นภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงมีความ สอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่น มากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากข้างนอก

2. มีความเชื่อมโยงหรือบูรณาการสูง เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญา ที่มาจาก ประสบการณ์จริง จึงมีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม เช่น ความเชื่อเรื่องแม่ธรณี แม่คงคา แม่โพสพ ฯลฯ ทำให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้น เช่น พิธีลอยกระทง พิธี แรกนาขวัญ ฯลฯ พิธีดังกล่าวเป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาในการนำเอา ธรรมชาติมาสร้างให้เกิดความ ศักดิ์สิทธิ์ให้คนเคารพธรรมชาติไม่ทำลายธรรมชาติ

3. มีความเคารพผู้อาวุโส เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ผู้มีประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส เพราะถือว่าผู้อาวุโสมีประสบการณ์มากกว่า

ในปี 2534 (ประเวศ วะสี. 2534 : 4) กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า มี วัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ โดยมีองค์ความรู้ 3 ประการ คือ

1. ความรู้สำนึกรับผิดชอบต่อศีลธรรมและสิ่งต่างๆ
2. ความรู้ในเรื่องการบริหาร การบริการให้เกิดพลัง โดยอยู่บนพื้นฐานสำนึกที่ถูกต้อง
3. ความรู้ในเรื่องเทคนิค วิธีการปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534 : 3 - 7) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องหรือหน่วยสังคมเป็นข้อมูลที่มีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ความรู้เกี่ยวกับผู้หญิงผู้ชาย ประเภทครอบครัวของสังคมนั้น

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความเชื่อ เกี่ยวกับเรื่องใดในสังคมนั้นๆ ซึ่งอาจยังไม่มีข้อมูล

พิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง เช่น เรื่อง นรก สวรรค์ ตายแล้วไปไหน

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความสามารถ แนวทางการแก้ปัญหา หรือป้องกันปัญหาเกี่ยวกับหน่วยสังคมหนึ่งสังคมใด ตัวอย่างครอบครัว เช่น ความสามารถในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นกับครอบครัว

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางวัตถุในหน่วยสังคมใดๆ เช่น เรือชนาน บ้านช่อง เครื่องใช้ ไม้สอยต่างๆ ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสะดวกสบายตามสภาพ เป็นต้น

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางพฤติกรรมในหน่วยสังคมใดๆ เช่น การกระทำความประพฤติ การปฏิบัติตัวของคนในครอบครัว ทำให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้ก็นับว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่นเดียวกัน

นิติ เอียวศรีวงศ์ (2536 : 8 – 9) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านประกอบด้วย 4 ลักษณะ คือ

1. ความรู้และระบบความรู้ซึ่งสัมพันธ์กัน
2. ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้หรือการนำความรู้นั้นไปใช้บริการแก่คนอื่นๆ อย่างไร เช่น ความรู้ของหมอชาวบ้าน ชุมชนมีการสั่งสมความรู้ทางแพทย์หรือการเป็นหมออย่างไร เป็นต้น
3. การถ่ายทอดความรู้และกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อนจากคนชั่วอายุรุ่นหนึ่งไปสู่อีกชั่วอายุหนึ่ง
4. การสร้างสรรค์และการปรับปรุง เพราะภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ใช่ความรู้หรือระบบความรู้ที่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่มีการปรับเปลี่ยนและมีการดัดแปลงเพิ่มเติมโดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้านเอง รวมทั้งลักษณะของการอนุรักษ์

สำนักงานกลางหอรัษฎากรพิพัฒน์ (2541 : 17) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาไทยไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นทั้งความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
2. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคน
4. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว และการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
5. ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่างๆ
6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในการพัฒนาสังคม

นันทสาร สีสลับ (2541 : 16) กล่าวว่าภูมิปัญญาไทยมีลักษณะดังนี้

1. การเกิดภูมิปัญญา ภูมิปัญญาเกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอด องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้วพัฒนา เลือกรร ปรับปรุงองค์ความรู้ เหล่านั้นจน เกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยแล้ว เกิดภูมิปัญญา (องค์ความรู้ใหม่) ที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

2 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. ความรู้เดิมในเรื่องนั้น ๆ ผสมผสานกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ
2. การสั่งสม การสืบทอดของความรู้ในเรื่องนั้น
3. ประสบการณ์เดิมที่สามารถเทียบเคียงกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์ ใหม่ได้
4. สถานการณ์ที่ไม่มั่นคง หรือมีปัญหาที่ยังหาทางออกไม่ได้
5. รากฐานทางพุทธศาสนา วัฒนธรรมและความเชื่อ

3. ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทย เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)
2. ภูมิปัญญาไทย แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับ ธรรมชาติ แวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทย เป็นองค์รวม หรือกิจกรรมทุกอย่างในชีวิต
4. ภูมิปัญญาไทย เป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
5. ภูมิปัญญาไทยเป็นแกนหลัก หรือกระบวนการทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้น ความรู้ในเรื่องราวต่างๆ
6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในการพัฒนาการ ทางสังคมตลอดเวลา

สามารถ จันทรสุริย์ (2536: 32) กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาไทยว่า ภูมิ ปัญญาไทย สะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ดังนี้

1. ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันระหว่างคนกับโลกสิ่งแวดลอม สัตว์ พืชธรรมชาติ
2. ความสัมพันธ์ของคนกับคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันในสังคม หรือในชนบท
3. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ ตลอดทั้งสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย

ทั้ง 3 ลักษณะนี้ คือ สามมิติของเรื่องเดียวกัน คือ ชีวิตของชาวบ้านสะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพเหมือนสามมูของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาจึง เป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทย ลักษณะภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จะแสดงออกมาในลักษณะภูมิปัญญาในการดำเนินวิถีชีวิตพื้นฐานด้านปัจจัย สี่การบริหารจัดการองค์กร ตลอดทั้งการประกอบอาชีพต่างๆ เป็นต้น

สรุป **ภูมิปัญญาท้องถิ่น** มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ของการดำเนินชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งด้วยวิธีการต่างๆ ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น โดยอาศัยศรัทธาทางศาสนา ความเชื่อ ผิสาต่างๆ รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษเป็นพื้นฐาน ในการถ่ายทอดและเรียนรู้สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษในอดีตถึงลูกหลานในปัจจุบัน และมีนักวิชาการกล่าวถึง ดังนี้

สามารถ จันทรสุรย์ (2533 : 19) อธิบายการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า

1. กิจกรรมการถ่ายทอดต้องง่ายและไม่ซับซ้อน เช่น การละเล่น การเล่นิทาน เป็นต้น

2. วิธีการถ่ายทอดมีหลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรง หรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

สามารถ จันทรสุรย์ (2536 : 19) ได้อธิบายการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ว่า วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พอจะจำแนกได้ดังนี้

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก โดยทั่วไปเด็กมีความสนใจในช่วงเวลาสั้นกับสิ่งที่ใกล้ตัวซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ กิจกรรมการถ่ายทอดต้องเป็นงานที่ไม่ซับซ้อนสนุกสนานและดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่นิทาน การลองทำ (ตามตัวอย่าง) การเล่นปริศนาคำทาย เป็นต้น

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ถือว่าเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ต่างๆ มากมายพอสมควรแล้วและเป็นวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรงหรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ ดังเห็นได้โดยทั่วไปในพิธีการแต่งงานของทุกท้องถิ่นจะมีขั้นตอนมีคำสอนที่ผู้ใหญ่สอนคู่บ่าวสาว วิธีถ่ายทอดในรูปแบบการบันเทิง เช่น สอดแทรกในคำร้องของบันเทิง คำร้องของลูก ลำตัด โนราห์ หนังตะลุง ภาควัฒน์ หนังตะลุงภาคอีสาน (หนังประโมทัย) กลอนลำ คำผญา คำสอของภาคอีสาน คำข่อยของภาคเหนือ เป็นต้น ถ้าจะแบ่งลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในอดีตตามรูปแบบใหญ่ๆ อาจจะ

ได้ 2 รูปแบบ คือ แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร กับแบบเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับแบบเป็นลายลักษณ์อักษรในอดีตส่วนใหญ่ใช้จานหรือเขียนใส่ใบลานหรือสมุดข่อยที่ชาวใต้เรียกว่า บุตดำ บุตขาว ปัจจุบันเป็นยุคที่การสื่อสารมวลชน การคมนาคมเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าทันสมัย และรวดเร็ว จึงมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านทางสื่อมวลชนทุกสาขา เช่น หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมี 2 ลักษณะ คือ การถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษรและแบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการถ่ายทอดโดยตรงและโดยทางอ้อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระ เรื่องราว และผู้รับการถ่ายทอด

ส่วนการถ่ายทอดในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ

1. ครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน คือ บทบาทการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ภายใต้การกระทำของครู ซึ่งเป็นไปตามลักษณะกิจกรรมที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นั่นคือ ครูเป็นตัวแทนของปราชญ์ท้องถิ่น ทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามที่หลักสูตรกำหนด

2. ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน แทนที่ทางโรงเรียนจะให้ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก็เปลี่ยนเป็นปราชญ์ท้องถิ่นทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนแทน

วิชิต นันทสุวรรณ (2528 : 7) แบ่งการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างวัยในแต่ละชุมชนจะมีบุคคลที่ต่างวัยอย่างน้อยที่สุด 4 วัย คือ วัยเด็ก วัยรุ่น วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่และวัยชรา ซึ่งคนในแต่ละวัยจะมีความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับการสะสมไว้เป็นของตนเองและในขณะเดียวกันก็มีการรับและถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้แก่กัน

2. การเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์กับสถาบันต่างๆต่างๆภายในหมู่บ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสรุปประสบการณ์ของตน สถาบันที่มีการสั่งสม ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นั่นคือ สถาบันครอบครัว และวัด นอกจากนั้นประเพณี พิธีกรรมมีส่วนร่วมเสริมสร้างช่วยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคงอยู่

3. การเรียนรู้เชิงประจักษ์ ภูมิปัญญาเกิดจากการเรียนรู้ พบเห็น ได้ปฏิบัติ ได้เข้าใจ ได้สะสม และได้ประสบการณ์จากการทำมาหากิน การบวชเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ประสบการณ์เช่นนี้นำไปสู่การก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นในตัวชาวบ้านทุกคน โดยใช้สติปัญญาของตนเองสั่งสมความรู้และประสบการณ์เพื่อการดำรงชีพต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2541 : 203 - 204) กล่าวถึงการถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. การเรียนรู้ ฝึกฝน และได้รับการอบรมสอนสั่งจากญาติ ผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครอบครัว และผู้ มีบุญคุณบางคน เข้าวัดฟังธรรม บางคนเข้าป่าเรียนรู้จากธรรมชาติ
2. เรียนรู้จากธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน ตลอดจนการ ดำเนินชีวิตใน ชุมชน ที่เป็นแรงกระตุ้น เป็นแรงผลักดัน หรือเป็นแรงจูงใจให้ผู้ทรงภูมิปัญญา นำสิ่ง เหล่านี้มาทบทวน ไตร่ตรอง แล้วนำมาเป็นฐานการเรียนรู้ของตนเองในเวลาต่อมา
3. การศึกษาจากสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นวัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงปัญญาชาวบ้านจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ทำหลายคนได้รับความรู้จากการเข้ารับการจัดกิจกรรมฝึกอบรมนำมาปรับให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ของตนเอง
4. การเรียนรู้ทางกิจกรรมต่างๆที่สถาบันการศึกษาและสถาบันอื่นๆจัดขึ้นพบว่า ผู้ทรงภูมิปัญญาที่ผ่านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหลายท่าน ขณะที่เรียนอยู่ก็พยายามที่จะร่วม กิจกรรมของสถาบัน และหน่วยงานภายนอกจัดขึ้น ทำให้ได้รับความรู้มากมาย
5. เรียนรู้จากภูมิปัญญา จากตำราทั้งเก่าและใหม่ เป็นการเรียนรู้โดยตรง
6. เรียนรู้จากการอบรม ฝึกฝนจากองค์กรของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา หน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้นำความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่สู่ชุมชนทำให้เกิดความรู้ใหม่อย่างกว้างขวางแล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้อง ในการดำเนินชีวิตของตนเอง
7. เรียนรู้จากการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ ครูอาจารย์หลายท่านได้ตระหนักว่า นอกจากสอนเด็กในโรงเรียนแล้ว จำเป็นต้องขยายการศึกษาไปสู่ชุมชนด้วย
8. เรียนรู้จากการสัมผัสสัมพันธ์กับคนในชุมชนและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ปฏิบัติงานผู้ทรงภูมิปัญญาเมื่อเข้าไปสัมผัสกับชุมชนก็เกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา
9. เรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติ เป็นลักษณะร่วมมือของทุกท่านเพราะผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง
10. เรียนรู้จากเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ทรงภูมิปัญญาชาวบ้านนักพัฒนา ผู้สนใจ ทั้งระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด ในประเทศและต่างประเทศเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างกัน เครือข่าย
11. สำนึกจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ สืบทอดและนำภูมิปัญญาที่ตนเองมีอยู่เข้ามานำการพัฒนา และการใช้ในชีวิตตนเอง

12. การเรียนรู้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เพื่อเป็นการรักษาชาวบ้านกันเองภายในครอบครัว และกลุ่มเครือญาติ โดยอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ และรูปแบบวิธีการ ยึดถือปฏิบัติที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานของแต่ละตระกูล

13. การเรียนรู้ที่ได้จากการบวชเรียน เนื่องจากผู้ชายในภาคเหนือเมื่อถึงวัยอันสมควรจะนิยมบวชเป็นพระภิกษุ และพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงภูมิปัญญามี ความรู้หลากหลาย เช่น การประกอบพิธีกรรม การสืบชะตา สะเดาะเคราะห์ การรักษาด้วย สมุนไพร คาถาอาคม เสกเป่าน้ำมนต์ เมื่อเห็นพระลูกศิษย์รูปใดมีความสนใจและมีความสามารถ เพียงพอ ก็จะถ่ายทอดวิชาการรักษาแบบพื้นบ้านให้

14. การเรียนรู้ที่ได้จากการค้นคว้าจากตำราและเรียนรู้เพิ่มเติมจาก ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติแต่ละส่วนขององค์ความรู้ที่ได้มาจากความสนใจของตัวเอง

15. การเรียนรู้ที่ได้จากองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นการผสมผสานหรือ การเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ หรือการได้มาด้วยระเบียบที่ถูกต้อง เช่น ผ่านการอบรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสมาชิกในชุมชนนั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาการเรียนรู้ บางอย่างก็รับจากภายนอกเข้ามาเกือบทั้งหมด ในลักษณะที่เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ เรียนรู้จากตำรา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 91 - 92)ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยมีกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเครือข่ายวิธีการ ถ่ายทอดหลายรูปแบบ ดังนี้

1. เครือข่ายในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้เฉพาะญาติสนิท และบุคคลในครอบครัวเดียวกัน
2. เครือข่ายในระดับชุมชน เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลที่อยู่ในชุมชน เดียวกัน เช่น ถ่ายทอดโดยผู้นำชุมชนให้กับชาวบ้าน หรือให้กับสมาชิกของกลุ่มที่ประกอบอาชีพ เดียวกัน
3. เครือข่ายระดับองค์กร เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน โดยการผ่านเข้ามาทางผู้นำชุมชน เช่น ครู พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ

นอกจากวิธีการถ่ายทอดที่ต้องอาศัยเครือข่ายของการเรียนรู้แล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้ทรงปัญญา ในรูปแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ตรงในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับผู้ที่มารับการถ่ายทอดให้เกิด การปฏิบัติจริง โดยเฉพาะวัยเด็ก ผู้ทรงภูมิปัญญาหลายท่านเห็นตรงกันว่า วัยเด็กเป็นวัยที่สำคัญ ต้องถ่ายทอด

และปลูกฝังให้พวกเขาได้ปฏิบัติจริงเชิญวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ สถาบันและองค์กรต่างๆ จัดขึ้น

2. เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย สถาบัน และองค์กรต่างๆ จัดขึ้น
3. ถ่ายทอดผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ ตามเงื่อนไขและโอกาสที่มี เหล่านี้เป็นต้น
4. การถ่ายทอดภูมิปัญญาในรูปของสื่อการบันทึก โดยสอดแทรกในกระบวนการ และเนื้อหา หรือคำร้องของบันทึก เช่น ในคำร้องของลูก ลำตัดของภาคกลาง โนรา ตะลุงของ ภาคใต้ กลอน คำผญา คำสอของภาคอีสาน คำสอนของภาคเหนือ เป็นต้น คำร้องเหล่านี้จะกล่าวถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น คติธรรม คำสอนของศาสนา การเมือง การปกครอง การประกอบอาชีพ การรักษาโรคพื้นบ้านรวมทั้งการปฏิบัติตามจารีต ประเพณีต่าง ๆ

งานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2539 : 41-48) ให้แนวทางในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงต่างๆที่อยู่ในธรรมชาติ ในสังคมเป็นกลุ่มสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือการกระทำต่างๆ ที่ยังไม่ผ่านการประมวลผล ข้อมูลอาจอยู่ในรูปของตัวเลข ตัวหนังสือ ภาพเคลื่อนไหว รูปภาพหรือคำบอกเล่าก็ได้ ส่วนสารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพกับการประมวลจัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบและวิเคราะห์แล้วสามารถนำมาใช้ได้ หรือนำมาประกอบการพิจารณาได้สะดวกกว่า ชัดเจนกว่า และง่ายกว่า
2. การวางแผนส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
ธงชัย สันติวงษ์ (2536 :2) ได้กล่าวถึง การวางแผน ว่าเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลหรือการทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับงานบางอย่างที่จะทำในอนาคต กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆที่เป็นชุดกิจกรรมที่ต่อเนื่องกัน
ก่อ สวัสดิพานิช (2530 : 41-42) การวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่แตกต่างกับการวางแผนประเภทอื่น กล่าวคือ แผนพัฒนาวัฒนธรรมเป็นแผนส่งเสริมให้เอกชนหรือองค์กรการท้องถิ่นทั้งหลายดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมในรูปใดรูปหนึ่ง ไม่ใช่แผนที่หน่วยงานทางวัฒนธรรมเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง
3. การส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การวางแผนในการส่งเสริมควรศึกษาพื้นฐานการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชนเป็นสำคัญ สามารถ จันทร (2536 : 150-151) ได้อธิบายถึง วิธีการที่ชุมชนถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

3.1 การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เด็กโดยทั่วไปมีความสนใจในช่วงเวลาสั้น ในสิ่งที่ใกล้ตัวซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ กิจกรรมการถ่ายทอดต้องง่าย ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การลองทำ การเล่นปริศนาคำทาย เป็นต้น วิธีการเหล่านี้เป็นการสร้างนิสัยและบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นจริยธรรมที่เป็นสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ

3.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ มาพอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรง หรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งการประกอบอาชีพ

3.3 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปของสื่อการบันเทิง โดยการสอดแทรกในกระบวนการและเนื้อหา หรือคำร้อง เช่น ในคำร้องของลิเก ลำตัดของภาคกลาง โนราหนังตะลุงของภาคใต้ กลอนลำ คำผญา คำสอยของภาคอีสาน คำขอของภาคเหนือ เป็นต้น คำร้องเหล่านี้จะกล่าวถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น คติธรรม คำสอนของศาสนา การเมืองการปกครอง การประกอบอาชีพ การรักษาโรคพื้นบ้าน รวมทั้งการปฏิบัติตนตามจารีตประเพณีต่างๆ

3.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยสื่อสารมวลชนทุกสาขา เช่น หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และอื่นๆ

4. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบทอดวัฒนธรรมและการส่งเสริมวัฒนธรรมต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติและค่านิยมที่ถูกต้อง ดังนั้นการเผยแพร่และให้ความรู้ทางวัฒนธรรมแก่กลุ่มชนเป้าหมายย่อมเป็นสิ่งสำคัญ

5. การระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสำเร็จใดๆ จะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องอาศัยสิ่งที่เรียกว่า ทรัพยากร (Resources) ซึ่งหมายถึง เงิน วัสดุอุปกรณ์ กำลังคน เวลา พลังงานและอื่นๆ บุคคลหรือองค์การจะไม่สามารถทำอะไรได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ถ้าปราศจากการใช้จ่ายทรัพยากร

สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536 : 22) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมสนับสนุนบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทางศิลปวัฒนธรรมเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องเกียรติบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมทุกสาขา ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับแพร่หลาย เพื่อเป็นแบบอย่างและแรงเสริมให้เยาวชน

ภูมิปัญญาไทยในระบบการศึกษา

รัฐได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาไทย จึงกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ถึง 3 มาตรา ดังนี้

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ดังนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์กับตนเองและสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลย
3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาโดยเน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง
5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ปัญหาภูมิปัญญากับการจัดการศึกษา

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2531 : 13 - 17) การจัดการศึกษาของไทย ดำเนินอยู่ภายใต้ระบบ การบริหารราชการแผ่นดินจากส่วนกลางเมืองหลวงเป็นใหญ่ มีอำนาจตัดสินใจสั่งการเด็ดขาดซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการปกครองแบบรัฐชาติรวมศูนย์กลางเช่นนี้เสมอมาจวบจนปัจจุบันนี้ การ จัดการศึกษาหรือการบริหารการศึกษารวมศูนย์บริหารไว้ที่ส่วนกลางจึงมีลักษณะอึดอัด ไร้

ประสิทธิภาพเปรียบประดุจเรือเอี่ยมจมน้ำ ระบบการศึกษาของไทยซึ่งอยู่ภายใต้โครงสร้าง การบริหารราชการตั้งที่เป็นอยู่นี้มีลักษณะการให้ความสำคัญกับส่วนกลาง โดยนักการศึกษาและ นักวิชาการ เป็นผู้วางแผนการจัดการศึกษาให้กับคนทั้งประเทศเรียน และแผนการศึกษาดังกล่าวว่า เป็นแผนการศึกษาที่เอาแบบอย่างจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ ความรู้เนื้อหาสาระที่ให้กับผู้เรียน จึงมีลักษณะครอบงำผู้เรียนไม่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของ ผู้เรียนในแต่ละพื้นที่เมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อในระดับสูงเท่าใดก็ยิ่งทำให้แบบแผนวิถี ชีวิตของตนแปลกแยกจากชุมชนท้องถิ่นตนทุกขณะการจัดการศึกษาจึงก่อให้เกิดการสูญเสียวัฒนธรรมท้องถิ่นมุ่งสู่ วัฒนธรรมเมืองหลวงในที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 36 - 41) ได้แยกสภาพปัญหาเกี่ยวกับภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และการจัดการศึกษาไว้หลายด้านด้วยกันคือ

1. ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้

1.1 ขาดเอกสาร ตำราและข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกไว้เกิดการสูญหาย

(โดยเฉพาะ ภูมิปัญญาสาขาแพทย์แผนไทย)

1.2 ขาดความรู้ด้านภาษาที่ใช้และทำความเข้าใจ ทั้งในเรื่องของตำราและผู้ทรง ภูมิปัญญา เพราะวิธีคิด วิธีการเรียนรู้ ไม่เหมือนกัน ยากที่จะเข้าใจ

1.3 การหวงแหนวิชาทั้งที่มีเหตุผลจากความเชื่อ ข้อห้ามต่าง ๆ

1.4 ชื่อสมุนไพรในแต่ละท้องถิ่นต่างกัน ไม่สะดวกในการสืบค้นและแหล่งสมุนไพรถูกทำลาย

1.5 ขาดนโยบายรองรับที่ชัดเจนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบโรงเรียน ทั้งหน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1.6 ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดการยอมรับ และขาดการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระบบโรงเรียน

1.7 การจัดการเรียนการสอนยังไม่นำเอาประเด็นของท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งใน การเรียนการสอนมากนัก แม้ว่าหลักสูตรได้เปิดกว้างให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรและสื่อการ

เรียนได้เหมาะสม ครูและผู้บริหารบางส่วนยังไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตรและแนวทางนำ หลักสูตรไปใช้เท่าที่ควร

1.8 การเรียนการสอนตามหลักสูตรในระบบการศึกษาแต่ละระดับยังไม่ได้คำนึงถึงสัดส่วน และความสมดุลระหว่างเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล

2. ปัญหาการถ่ายทอดความรู้ เป็นลักษณะทั่วไปที่ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยพบว่า ในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่น มีปัญหาและอุปสรรค คือ

- 2.1 ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะมีแนวคิดและวิธีการดำเนินงานต่างกัน
- 2.2 ขาดหน่วยงานหรือสถาบันกลางในการประสานงานระหว่างผู้ตั้งใจเรียน กับ ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย
- 2.3 องค์กรชาวบ้านไม่ได้รับการยอมรับจากทางราชการถูกมองว่าเป็น องค์กร เกือบ กฎหมายไม่รองรับ
- 2.4 สังคมชุมชนอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และบริโภคนิยมทำให้ ขาด แนวทางความเชื่อมั่นในการพึ่งตนเอง โดยเฉพาะการคิดถึงมูลค่ามากกว่าคุณค่า
- 2.5 การจัดสรรเวลาของผู้ทรงปัญญา ขัดจำกัดด้านเวลาไม่สอดคล้องกับ งาน ประจำหรือการทำมาหากิน
- 2.6 ระบบการศึกษาของรัฐไม่เท่าทันเหตุการณ์ทางสังคม และไม่ เอื้ออำนวยต่อ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในด้านความคิด วิธีการเรียน และถ่ายทอด
- 2.7 สื่อมวลชนทั้งของรัฐ และเอกชนขาดความเข้าใจ และไม่สนใจเผยแพร่ ภูมิ ปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 36-40) ได้ทำการวิจัยแนวทางการ ส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา พบว่า หลังจากที่ประเทศไทยปรับนโยบายสู่ความเป็น อารยะธรรม และความทันสมัย โดยรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตรวมทั้งการ จัด การศึกษา ตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยุคกลางเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน บทบาทของบ้าน วัด และวังใน การจัดการศึกษาก็ลดลง ทำให้มีผลต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปถ่ายทอดในระบบ การศึกษาลดลง ด้วย การพัฒนาการศึกษาตั้งแต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 เป็นต้นมา จนถึงแผนการศึกษา แห่งชาติพ.ศ.2521 ได้ให้ความสนใจและความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่อนข้างต่ำ เนื้อหาสาระใน หลักสูตรจะเน้นเรื่องวิทยาการสากล (ภูมิปัญญาสากล) เป็นส่วนใหญ่ โดยรัฐเป็นผู้ดูแลการจัด การศึกษาทั้งระบบ ทำให้เยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติมองไม่เห็นคุณค่า และความสำคัญของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น เนื่องมาจากปัญหา ดังนี้

1. ขาดการยอมรับภูมิปัญญาไทย การปกครองประเทศไทยโดยการรวมศูนย์ อำนาจไว้ที่ ส่วนกลาง ทำให้วัฒนธรรมเมืองหลวง ซึ่งรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสาน มี อิทธิพล ครอบงำไปทั่วประเทศ ส่งผลให้ความเป็นตัวของตนเอง ศักดิ์ศรี ความภาคภูมิใจ ใน วัฒนธรรมท้องถิ่น มีมาแต่อดีตถดถอยไป ชาวบ้านส่วนใหญ่รับมาหลายแบบโดยเฉพาะทางการศึกษา และสื่อมวลชน

ก่อให้เกิดความสูญเสียความภาคภูมิใจ ไม่ยอมรับภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ อีกทั้งดู ฤกว่าเป็นของโบราณและไม่ทันสมัย

2. การละเลยและละทิ้งภูมิปัญญาไทย คนไทยยุคปัจจุบันมีวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ ภายใต้สังคมที่ผสมผสานระหว่างเก่ากับใหม่ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่นับวันจะเสื่อมโทรม สังคมกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะการขาดความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติ ในที่สุดภูมิปัญญาไทยที่เคย ใช้เป็นแกนนำในการดำเนินวิถีชีวิตก็ถูกละเลยไม่นำมาศึกษา และถ่ายทอดอย่างไม่เป็นระบบ ละทิ้ง ไปทีละน้อยๆ จนเกือบหมดสิ้น

3. การรับภูมิปัญญาใหม่เข้ามาอย่างขาดความระมัดระวัง ทำตามอย่าง ชาวตะวันตกไม่คิดพิจารณาอย่างถ่องแท้ สิ่งใดดีงามเหมาะสมกับวัฒนธรรมของตนหรือไม่ เช่น การรับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตะวันตกและอเมริกามาใช้ในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวในพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่ง ล้วนเป็นการทำลายธรรมชาติและ การรับภูมิปัญญาในการอุปโภคบริโภคที่สะดวกเข้ามาใช้ทำให้ เกิดการขาดดุลทางบัญชีและเป็น ปัญหาทางเศรษฐกิจ

4. ขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาไทย พึ่งภูมิปัญญาของชาติอื่นโดยยกย่องให้เขา เป็นที่ปรึกษาและแก้ไขปัญหาดังๆทั้งที่ตัวเองก็สามารถทำได้แต่ไม่มีความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของ ตนเอง

5. ภูมิปัญญาใหม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ทำลายป่าเขาที่สมบูรณ์ กลายเป็นภูเขาหัวโล้น เพื่อทำการเกษตรแบบใหม่ ทั่วทุกภาค จนเกิดน้ำท่วมและภาวะแห้งแล้งทุก ปี

6. ขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาไทย ในปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด มากกว่าส่งเสริมให้เกิดคุณภาพของคน ที่สามารถจัดการชีวิต และ ทรัพยากรต่างๆ ในลักษณะที่สามารถใช้ภูมิปัญญาในการพึ่งตนเองได้ เพราะการจัดการศึกษา มีกรอบ และต้องอยู่ในกระบวนเดียวและวิธีเดียว

7. การจัดการศึกษาไม่สามารถขยายโอกาสการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาไทยไว้ได้ แม้ว่า การศึกษาในระบบถือเป็นแกนหลักของการจัดการศึกษาก็ตาม แต่ที่ผ่านมามีเยาวชนเพียงร้อยละ 34.5 เท่านั้นที่ได้รับโอกาสเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา จึงเท่ากับว่าระบบการศึกษาของไทย ได้ ปล่อยปละละเลยให้คนส่วนใหญ่ของประเทศตกอยู่ในสภาพด้อยพัฒนา

8. การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ไม่เอื้อต่อการสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย เพราะโครงสร้างการศึกษาเป็นแบบกระจายกระจาย สถานศึกษาขาดการ สนับสนุนด้าน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนระบบบริหารไม่เอื้อ ให้ครูผู้สอนออก นอกสถานที่ เพื่อประสานงานหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ทรงภูมิปัญญา

การศึกษาในปัจจุบันใช้ “ระบบโรงเรียน” ซึ่งนำมาใช้เมื่อกว่าร้อยปีมาแล้ว และ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษา “แผนโบราณ” มาสู่การจัดการศึกษาสมัยใหม่ “ระบบ โรงเรียน” แยกตัว ออกจากการเล่าเรียนแบบ “แผนโบราณ” ซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติกันมาแต่เดิมโดย อาศัยฝาก

ลูกหลานให้เรียนหนังสือและฝึกอบรมกับพระตามวัดเป็นพื้น และถ้าเรียนความรู้สำหรับ ประกอบอาชีพ ก็ฝึกหัดทำงานไปตามพื้นตระกูลของแต่ละคนเป็นเกณฑ์

การศึกษาจากระบบการเรียนของไทยจึงเป็นการผสมผสานกันไปทั้งในโรงเรียน วัด และ กระบวนการเรียนรู้ “สำหรับประกอบอาชีพ” การเปลี่ยนเป็นระบบโรงเรียนสมัยใหม่ จึง ยังผลให้ ระบบการศึกษาไทยละเลยกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาของชุมชนภายนอก โรงเรียน เพราะมุ่งแต่วิชาที่สอน ในระบบการสอนสมัยใหม่จึงกลายเป็นแยกส่วนออกจากชีวิตและ สภาพความเป็นจริงนอกโรงเรียน

นอกจากการแยกตัวจากวิชาความรู้และกระบวนการเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน แล้ว ระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ยังมุ่งในด้านของการผลิตกำลังคนสนองความต้องการของภาค เศรษฐกิจ สังคมสมัยใหม่ จนกลายเป็นบทบาทและเป้าหมายหลักด้านเดียวของระบบการศึกษาและ ประการสำคัญได้กลายมาเป็นค่านิยมครอบงำที่ประชาชนคนไทยต่างพากันมุ่งอาศัยระบบการศึกษา เป็น บันไดไต่เต้าฐานะทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

9. ขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาไทย นโยบายหรือทิศทางในการพัฒนา ประเทศในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาเพื่อ ตอบสนองความต้องการของตลาดมากกว่าส่งเสริมให้ เกิดคุณภาพของคน ที่สามารถจัดการชีวิตและ ทรัพยากรต่าง ๆ ในลักษณะที่สามารถใช้ภูมิปัญญาใน การ พึ่งตนเองได้ ความเป็นอิสระในการ สร้างสรรค์งาน มีทางเลือกเพื่อการทามาหากินที่กว้างขวาง ออกไปจากวงจำกัดที่สังคมเสนอให้

การเรียนรู้ถูกตีกรอบให้อยู่ในกระบวนการเดียวและวิธีเดียว คือ ต้องเข้าไปใน สถาบันการศึกษาให้ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ต้องเรียนจากอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ด้วย การ สอนในห้องเรียน โดยเข้าใจว่า สถาบันการศึกษาแห่งเดียวเท่านั้นคือ ที่สภิตย์ของความรู้ แม้ว่า หน่วยงานของรัฐหลายแห่งมีการจัดหลักสูตรในลักษณะต่างๆ เพื่อให้ การศึกษาแก้ปัญหาประชาชน ทั่วไป โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา การจัดหลักสูตรการ ฝึกอบรมระยะสั้น ระยะยาว รวมทั้ง การสัมมนาว่าด้วยอาชีพต่างๆ ซึ่งมีส่วนของภูมิปัญญาอยู่ บ้างแต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาของ การศึกษาในระบบโรงเรียนได้ เหตุเพราะปัญหาที่มีอยู่ใน กระบวนการดังกล่าว คือ การขาดนโยบาย หรือทิศทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ศักยภาพ ปัญหาและภูมิปัญญาของ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ขาดความต่อเนื่อง ขาด ความสัมพันธ์กับสถานการณ์โดยรวมของสังคม ขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมกับปัญหาของ ประชาชน ตลอดทั้งหน่วยงานของราชการขาดการ ประสานกันในการจัดการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น

10. การจัดการศึกษาไม่สามารถขยายโอกาสการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาไทยไว้ได้ แม้ว่า การศึกษาในระบบ ถือเป็นแกนหลักของการจัดการศึกษา แต่ที่ผ่านมา แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 7 แผน มีเยาวชนของชาติเพียงร้อยละ 34.5 เท่านั้นที่ได้รับโอกาส เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา

ซึ่งหมายความว่าเยาวชนส่วนที่เหลือเกือบสองในสาม ต้องหลุดพ้น ออกจากระบบโรงเรียนอันเป็น แก่นสำคัญของการศึกษาโดยสิ้นเชิง จึงเท่ากับว่าระบบการศึกษา ของไทยได้ปล่อยปละละเลยให้คน ส่วนใหญ่ของประเทศตกอยู่ในสภาพด้อยพัฒนา คนส่วนใหญ่จึงไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างจริงจังจากระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ เนื่องจากเป็นระบบที่จำกัดทางเลือกของชีวิต อยู่ในตลาดจ้างงานเป็นหลัก ใหญ่ ทั้ง ๆ ที่โดยพื้นฐาน ที่เป็นจริงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่มี พื้นฐานงานอาชีพและ การดำรงชีวิตที่เป็นของตนเอง ซึ่งอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่ถ่ายทอดสั่ง สมกันมาเป็นเวลาช้านาน พิจารณาในแง่นี้ ความสูญเสียและสูญเสียเปล่าทางการศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียง เรื่องของกลุ่มคน

สถานการณ์ของปัญหาด้านการศึกษากับภูมิปัญญาไทยดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้ เห็นถึง สภาพะชาดช่วงของพัฒนาการทางภูมิปัญญาไทย เพราะการให้ความสำคัญของภูมิปัญญา เป็น หลักการทำให้การพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาตามกระแส หรือ ภาวะการพัฒนาประเทศที่ถูก ครอบงำจากกระแสการพัฒนาทางสากล

11. การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ไม่เอื้อต่อการศึกษาสืบทอดภูมิ ปัญญาไทย โครงสร้างทางการศึกษาที่เป็นอยู่มีลักษณะแบ่งแยกการจัดกระจาย กล่าวคือ แบ่งแยกกัน ทั้งในส่วนของระดับประถมศึกษาระดับมัธยมศึกษา และในส่วนของระบบโรงเรียนซึ่งทำ หน้าที่เป็น เพียงกลไกคิดค้นขั้นสู่การศึกษาระดับสูง ๆ ขึ้นไปเท่านั้น

สถานศึกษาขาดการสนับสนุนด้านวัตถุอุปกรณ์ และงบประมาณด้านภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็น อย่างมาก อีกทั้งวิทยากรท้องถิ่นหรือผู้ทรงภูมิปัญญามีความเข้าใจในการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาตาม ระบบใหม่ค่อนข้างน้อย ในขณะที่ครูผู้สอนในโรงเรียนก็มีความเข้าใจในการนำความรู้ และ ประสบการณ์ของผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย เช่นกัน นอกจากนี้ครูผู้สอนตามปกติในโรงเรียนมีภารกิจประจำมาก จนกระทั่งไม่มีเวลาที่จะนำ ความรู้และ ประสบการณ์ด้านภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนได้

ระบบบริหารจัดการศึกษาในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาไม่เอื้อให้ครูผู้สอน ออกมา นอกสถานศึกษา เพื่อประสานงานหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญากับผู้ทรงภูมิปัญญาใน ท้องถิ่นหรือนอกท้องถิ่น หรือนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่หรือชุมชน

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชนบางส่วนยังไม่เข้าใจใน 3 เรื่อง ที่ถือว่าสำคัญ ในการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์ คือ เรื่องแรก ไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร ท้องถิ่นและ แนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับที่จะได้ผลทางปฏิบัติ เรื่องที่สองไม่เข้าใจภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และเรื่องสุดท้ายไม่เข้าใจเนื้อหาความรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญา หรือ วิทยากรท้องถิ่น หรือวิทยากร ภายนอก

แม้ว่าหลักสูตรได้เปิดกว้างให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการนำหลักสูตรไปใช้มานานแล้ว แต่โรงเรียนไม่สามารถทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ครูบางส่วนไม่ถือว่าการให้บริการ

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอน ส่วนหนึ่งอยู่ที่ครูและวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสู่ระบบโรงเรียน การประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ในโรงเรียนและชุมชนยังไม่ชัดเจน ชุมชนจึงไม่สามารถเข้าไปร่วมกับโรงเรียนได้ และการจัดการเรียนการสอนยังไม่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นเท่าที่ควร

การจัดกระบวนการเรียนรู้ยังไม่เป็นไปในลักษณะที่ทำให้เกิดเจตคติที่ดีในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ภูมิปัญญาการเรียนรู้ที่ได้กระทำอยู่เสมอ

จากอาการแสดงของปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหลัก ๆ ที่ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยลดน้อยลง ดังนี้

1. การขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย เนื่องจากผู้มีความรู้ความสามารถด้าน ภูมิปัญญาถึงขั้นเป็นผู้ทรงภูมิปัญญามีอายุมากขึ้นและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก คนรุ่นหลังที่รับการ สืบทอดต่อมามีจำนวนน้อยลง จึงทำให้ขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย

2. ผู้คนส่วนใหญ่ละเลย ละทิ้งไม่สนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญา ทั้งนี้เนื่องจากความ เข้าใจผิดหลงใหลมีค่านิยมต่อภูมิปัญญาสากลมากขึ้นและรับภูมิปัญญาสากลเข้ามาอย่างขาดความ ระมัดระวัง โดยไม่เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย มีผู้ยอมรับภูมิปัญญาไทยเพียงส่วนน้อยภายใน วงจำกัดภูมิปัญญาไทย จึงถูกดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยมีคุณค่าต่อสังคมไทยเท่าที่ควร ใน ที่สุดจึงพากันละเลยและละทิ้งภูมิปัญญาไทยไปจนเกือบหมดสิ้น

3. การจัดการศึกษาในปัจจุบันจัดแบบขาดดุลทางภูมิปัญญา กล่าวคือ เป็นการจัดการศึกษาถ่ายทอดภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทย โดยเฉพาะการศึกษาในระบบได้จัดการศึกษาถ่ายทอดภูมิปัญญาสากลมากที่สุดและจัดปานกลางในการศึกษานอกระบบ และลดลงมาตามลำดับในการศึกษาตามอัธยาศัย

4. ขาดการสร้างเสริมองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากไม่มี ระบบการเก็บรวบรวม บันทึก ประมวลผล และการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ค้นหา และพัฒนาสร้างองค์ความรู้ใหม่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทยอย่างจริงจัง ทำให้ภูมิปัญญาไทยไม่

5. ขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาไทย ยังไม่พบว่ามีนโยบายหรือ ทิศทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาไทยที่สอดคล้องกับศักยภาพ ปัญหาและภูมิ ปัญญาของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น อีกทั้งการจัดการศึกษาในปัจจุบันขาดความต่อเนื่องด้านภูมิ ปัญญาไทยขาดความสัมพันธ์กับสถานการณ์โดยรวมของสังคม ขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวม กับปัญหาของประชาชน ตลอดทั้งหน่วยงานของราชการขาดการประสานกันในการจัดการศึกษาด้าน ภูมิปัญญาไทยในแต่ละท้องถิ่น

แนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ประเวศ วะสี (2531 : 85 -86) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่นโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาของชาติ ซึ่งมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรประกาศเป็นนโยบายให้ระบบการศึกษาทั้งหมดได้มีการศึกษา ค้นคว้าเรียนรู้ และทะนุบำรุงภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพิมพ์หนังสือ และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างหลากหลาย และมีคุณภาพ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาทุกระดับ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ ทำการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่าง หลากหลายและจะทำให้การรับรู้ของระบบการศึกษาสมบูรณ์ขึ้น

4. จัดให้มีการสร้างตำราท้องถิ่นขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ครูที่อยู่ในท้องถิ่นสร้างตำรา จากความรู้ท้องถิ่น และใช้ในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูในท้องถิ่นทำให้ การจัดการศึกษาสอดคล้องกับท้องถิ่นมากขึ้นและทำให้ชาติมีพลังความรู้จากของจริงขึ้นทั่วประเทศ

5. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชุมชน ให้เป็นโรงเรียนชุมชนโดยทำ หน้าที 3 อย่าง คือ

5.1 ศึกษา และ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน

5.2 เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาชุมชน

5.3 ให้การศึกษาทุกรูปแบบเพื่อชุมชน และทรัพยากรจากชุมชน หน่วยงานราชการ ภาคธุรกิจ และองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาร่วมพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นทั้ง ประเทศ โดยวิธีจะ แก้ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมได้อย่าง รวดเร็ว โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาอื่น ๆ

6. ปรับระบบการศึกษาทั่วไป ให้เป็นการศึกษาสร้างหลักฐานของความเป็นมนุษย์อย่าง แท้จริง โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมี บารมี การ ซึ่งจะ เป็น การเรียนรู้จากประสบการณ์ และความเป็นจริงในสังคมไทย

7. รัฐบาลควรจัดงบประมาณอุดหนุนทั่วไปให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการตัดสินใจการใช้เอง ส่วนรัฐบาลเป็นผู้ประเมินผลงานและตรวจสอบความถูกต้อง

8. ส่งเสริมกลไกการทำงานอย่างไม่เป็นทางการ และสนับสนุนองค์กรพัฒนา เอกชนโดยให้ ผู้ปฏิบัติงานต่างสังกัดรวมตัวกันในกลุ่มหรือชุมชน ซึ่งจะช่วยให้อิสระคล่องตัวมี การส่งเสริม การศึกษากับภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนจะช่วยเชื่อมต่อระหว่างชุมชนกับ หน่วยงานของ รัฐได้เป็นอย่างดี

9.ภาคธุรกิจควรให้ทุนทรัพย์สนับสนุนองค์การพัฒนาเอกชน จัดตั้งมูลนิธิสถาบัน ในรูปแบบเอกชนเพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษา

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 :26) ได้กล่าวถึงแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. โรงเรียนเป็นผู้นำกิจกรรมหรือเนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ไปจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นในโรงเรียน ให้เด็กได้เรียนรู้โดยคัดเลือกเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. โรงเรียนเชิญเจ้าของภูมิปัญญา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปัญญาชาวบ้าน ช่างเทคนิคชาวบ้าน หรือช่างฝีมือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

รุ่ง แก้วแดง (2541 : 230 - 241) ได้เสนอแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาของชาติ จะประสบผลสำเร็จนั้น มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทยในปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของสมาคม ชมรมและบุคคลต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจในเรื่องภูมิปัญญาไทย ทำการศึกษาและวิจัย ได้รวบรวมและดำเนินการสอนอยู่แล้ว ถ้ารัฐบาลจะสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรและ เครือข่ายในชื่อ ภูมิปัญญาไทยขึ้นมาโดยรวมองค์กรเหล่านี้เข้าด้วยกันจำแนกเป็นกลุ่มเป็นประเภทตามภาค ภูมิศาสตร์ก็จะเป็นการรวบรวมผู้ทรงความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริงขึ้นมา เพื่อเป็นที่พึ่ง ในด้านองค์ความรู้ และเป็นคณะกรรมการกระตุ้นใจเรื่องการส่งเสริมปัญญาไทยเพื่อการเรียน การสอน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 มีสถาบันแห่งชาติด้วยภูมิปัญญาไทย และการศึกษาไทยเพื่อดำเนินการ ส่งเสริมการศึกษา และวิจัยเรื่องภูมิปัญญาไทย โดยให้เป็นหน่วยงานอิสระ และจะเป็นสำนักงาน บริหารของสภาภูมิปัญญาไทย ขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำลังดำเนินการ เพื่อจัดตั้งสถาบันขึ้นมาและให้ออกจากระบบราชการเพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงาน สถาบันนี้ จะบริหารงานโดยกลุ่มนักวิชาการที่สนใจในเรื่องภูมิปัญญาไทยร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนที่ให้การสนับสนุน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทย การดำเนินการจำเป็นต้องมีเงินสนับสนุน ฉะนั้นควรมีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมปัญญาไทย ซึ่งขณะนี้หลายหน่วยงานก็เห็นด้วย กับแนวคิดนี้ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เตรียมเสนอเป็นนโยบายต่อรัฐบาล เพื่อให้สามารถจัดตั้งกองทุนดังกล่าวได้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาไทย เพื่อการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ที่ผ่านมาระดับถึงการศึกษาในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่แต่ใน อนาคต

ควรมีการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นครบทั้ง 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย การถ่ายทอดภูมิปัญญาตามอัธยาศัย การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจทำได้โดย 3 ระบบดังกล่าว ฉะนั้น จะต้องสร้างความเท่าเทียมกัน ของผู้สอน และ เนื้อหาวิชา เพื่อสามารถถ่ายโอนการเรียนจากระบบหนึ่งไปอีกระบบหนึ่งได้

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การยกย่องและให้รางวัลครูภูมิปัญญาไทย ในปัจจุบันเรามีคนที่มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยอยู่ไม่น้อยแต่ไม่ได้ให้การยกย่องต้องมีการประกาศรายชื่อคนที่ได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นครูในสายภูมิปัญญา ซึ่งครูภูมิปัญญาไทยในปัจจุบันจะต้องได้รับการยอมรับให้เทียบเท่าครู ปกติที่เรียนมาตามระบบโรงเรียน เพียงแต่ว่าครูภูมิปัญญานั้นเน้นเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนการสอนนอกระบบโรงเรียน จะต้องทำให้ได้ในศักดิ์และสิทธิ์ที่เท่าเทียมกันไม่ควรให้ครู ภูมิ ปัญญา มีศักดิ์ต่ำกว่าครูที่เรียนตามแผนการศึกษาแบบตะวันตกอย่างที่ เป็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อครูภูมิ ปัญญาไทยได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับครูในระบบเช่นนี้แล้ว เราก็ยังสามารถทำชุมชนทุกหน ทุกแห่งให้เป็นชุมชนแห่งความรู้ เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา เพราะคนที่จะมาเป็นครูนั้นมาได้ หลากหลาย มาได้หลายวิธีโดยวิธีนี้ก็จะสามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยไว้ได้

ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้าง Home Page ของศูนย์การเรียนรู้และองค์กร ภูมิปัญญาทั้งหลาย ซึ่ง เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันได้ จะเป็นศูนย์ข้อมูลที่ทำให้การส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาไทย มีประสิทธิภาพมากขึ้น

รุ่ง แก้วแดง (2541: 230-241) ได้อธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ ผู้สอนโดยเน้นการถ่ายทอดความรู้ควบคู่กับขบวนการผลิตซ้ำด้านคุณค่าให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นรูปแบบต่าง ๆ ของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนโดยได้เสนอแนะรูปแบบการสอนและการเรียนไว้ดังนี้

1. การสอนมีหลายวิธี ดังนี้
 - 1.1 การเล่าเรื่องราว
 - 1.2 การต่อวิชา การต่อเพลง
 - 1.3 การพาดู พาทำ
 - 1.4 การบอก การเทศน์
 - 1.5 การให้เลียนแบบ
 - 1.6 การลองผิดลองถูก
 - 1.7 การอ่านจากตำรา ใบลาน คัมภีร์โบราณ
 - 1.8 การทดลองทำ
 - 1.9 การเข้าสู่วิถีชีวิต
 - 1.10 การสังเกต

2. การเรียนมี 2 วิธี ดังนี้

2.1 การเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาไทยบนฐานของชุมชน หมายถึง การเรียนที่นำเอาเนื้อหาภูมิปัญญาไทย และวิธีการสอนแบบภูมิปัญญาไทยมาสอนให้นักเรียน และใช้กิจกรรม ของชุมชนเป็นสื่อ การเรียนการสอนในรูปแบบนี้จะทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การศึกษาในโรงเรียนการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนตลอดถึงการ ติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ กิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ต้องอยู่บนฐานของชุมชนซึ่งหมายถึง ชุมชนจะต้องมีสถาบันการเรียนรู้ ของชุมชนเอง สถาบันการเรียนรู้ของชุมชนเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ ถ่ายทอดความรู้พัฒนาความรู้ สร้างความรู้ใหม่ให้กับชุมชน โดยมีการบริหารการจัดการโดยชุมชน และสร้างกระบวนการเรียนรู้จากการกำหนดกิจกรรมของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการ เรียนรู้ของชุมชนกับโรงเรียนใน ความหมายของการเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาไทยบนฐานของชุมชน นั้นโรงเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมชนการเรียนในโรงเรียนและการเรียนในชุมชนจึงถือเป็น กระบวนการเดียวกัน

2.2 การเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาไทยบนฐานของโรงเรียน หมายถึง การเรียนที่ นำเอาเนื้อหา ภูมิปัญญาไทยและวิธีสอนแบบภูมิปัญญาไทยมาสอนให้นักเรียนโดยจัด กิจกรรมการ เรียนสอดแทรก เข้าสู่เนื้อหาวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับ ซึ่งทั้งเนื้อหา วิธีสอน จำนวนคาบและเวลาเรียน ขึ้นอยู่กับการกำหนดร่วมกันของโรงเรียนและชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้ง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม นำมาจัดทำเป็นเนื้อหาวิชาภูมิปัญญาไทย ผลักดันให้กลายเป็นหลักสูตร ท้องถิ่นต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 184 - 185) ได้เสนอแนะมาตรการ เพื่อให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาและสามารถจัดการเรียนการสอนอย่าง เป็น รูปธรรม ดังนี้

1. จัดให้มีระเบียบ / ข้อบังคับว่าด้วยการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในสถาบันการศึกษา โดยให้ หลักสูตรที่มีสภาพเท่าเทียมกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกน เช่น การจัดแบ่งกลุ่ม ประสพการณ์ การกำหนดวัตถุประสงค์ และการประเมินผลสัมฤทธิ์มากขึ้น

2. กำหนดให้หลักสูตรท้องถิ่นมีเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของภูมิปัญญา ท้องถิ่น ในสัดส่วนที่สมดุลกับภูมิปัญญาสากล

3. ให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนพื้นฐาน ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันทั้งการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ การ เปลี่ยนแปลงของสังคมชุมชน

4. จัดให้มีระเบียบข้อบังคับที่เปิดโอกาสให้ผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชน เข้ามาดำรงตำแหน่ง ครูภูมิปัญญา ทั้งนี้ให้เกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับครูในระบบราชการ

5. จัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน โดยมีฝ่ายส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ และประสานงานกับเครือข่ายภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 28 - 29) ได้กำหนดวิธีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับเข้าสู่การศึกษาของชาติ มีวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นครบ 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน กำหนดให้มีฝ่ายภูมิปัญญาไทยในสถานศึกษา ขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับที่มหาวิทยาลัยตั้งสถาบันไทยคดีศึกษา เพื่อให้มีหน่วยงานรองรับ และนำไปปฏิบัติได้ และต้องเทียบความรู้ความสามารถของผู้สอนซึ่งเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาไทยให้ เท่ากับครูอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาในระบบ

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรจะมีการตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา ท้องถิ่นโดยเชิญผู้ที่ได้รับยกย่องแล้วว่าเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาไทยมาทำหน้าที่ถ่ายทอด และใช้ที่บ้านที่ ทำงานหรือที่ทำการเกษตร ของผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นศูนย์การเรียนรู้ แต่จุดอ่อนของวิธีนี้คือ ขณะนี้ยัง ไม่มีระบบค่าตอบแทน หรือ สวัสดิการสำหรับผู้ทรงภูมิปัญญาไทยนอกระบบโรงเรียน ต้องขอให้ เสียสละเป็นวิทยาทาน ซึ่งระยะหนึ่งอาจทำได้ แต่ในระยะยาวคงต้องพิจารณาระบบ ค่าตอบแทน ให้ด้วย เพื่อให้ภูมิปัญญาไทย ได้รับการยกย่องเท่าเทียมกับการศึกษาที่เป็นระบบในตะวันตก การ ดำเนินงานเรื่องนี้ควรจะทำ 2 แบบคือ

แบบที่ 1 ให้การยกย่องที่เท่าเทียมกัน

แบบที่ 2 ให้การอุดหนุนการเรียนการสอน ในการอุดหนุนนั้น ควรทำเป็นรายวิชาตามจำนวนนักเรียนที่มาเรียนเป็นรายคน ถ้าวิชาไหน มีคนมาเรียนมากก็ให้เงินอุดหนุนมาก การสอนภูมิปัญญาไทยควรนำไปสอนในโรงเรียน ตาม จำนวนรายวิชาของหลักสูตรที่สอดคล้องกัน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

3. การศึกษาตามอัธยาศัย สื่อมวลชน ครอบครัว ชุมชน และผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ที่สอนภูมิปัญญาไทยได้ ก็สามารถจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนภูมิปัญญาไทยได้ ในการจัดตั้งนั้น ไม่ควรให้ข้าราชการไปเกี่ยวข้อง ควรให้ผู้ที่สนใจจัดตั้งเองไม่ต้องใช้ระเบียบควบคุม เพราะจะเป็น ปัญหาเหมือนอย่างการศึกษาเอกชนเมื่อจัดตั้งเสร็จเรียบร้อยแล้วไม่จำเป็นต้องให้การรองรับจาก ภาครัฐ แต่ควรให้คนของสภาส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเข้าไปส่งเสริมและรับรองวิทยฐานะเพื่อการ สนับสนุนเงินอุดหนุนเท่านั้นเอง

นโยบายในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน หมายถึงการนำเอาเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิธีการสอนแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนนักเรียนโดยจัด กิจกรรมการ

เรียนการสอนสอดแทรกเข้าสู่เนื้อหาวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับซึ่งทั้ง เนื้อหา วิธีการสอน จำนวนคาบ และเวลาเรียนขึ้นอยู่กับการกำหนดร่วมกันของโรงเรียนและ ชุมชน การเรียนการสอนรูปแบบนี้ โรงเรียนต้องสำรวจความต้องการ และศักยภาพในการเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ทรง ภูมิ ปัญญา ทั้งด้านเนื้อหา ผู้สอน สถานที่ และผลกระทบ ที่จะมีต่อชุมชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการเมืองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องนำมาจัดทำเป็นเนื้อหาในวิชาภูมิ ปัญญาท้องถิ่น เพื่อผลักดันให้กลายเป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไปคือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ 2541 : 19)

1. ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาไทยบนฐานของชุมชน ซึ่งมี สถาบันการเรียนรู้ของชุมชนเป็นหลัก การจัดการศึกษาในแนวนี้นี้จึงเป็นการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรม การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจะมีระบบการบริหารจัดการ และสร้างกระบวนการเรียนรู้แยก ออกจาก ระบบราชการ แต่จะมีจุดที่เชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้ หลักสูตรตาม แนวทางนี้ เป็นหลักสูตรเฉพาะของผู้ทรงภูมิปัญญาแต่ละท่าน มีบางแห่งได้พัฒนามาเป็นหลักสูตร ขององค์กร ชุมชน

2. มีการเพิ่มเติมเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาไทยและถูก นำมา สอดแทรกไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น จึงเป็นการเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในระบบ ซึ่งเป็นการจัดการ การศึกษาตามกระแสหลักและการพัฒนาท้องถิ่นต้องไม่ละทิ้งความสำคัญของชุมชนมีการนำ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาสอดแทรกไว้ในหลักสูตร จึงจะเป็นการเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนใน ระบบซึ่งเป็นการ จัดการศึกษาตามที่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ 2542 และการ พัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นในแนวนี้นี้เป็นหลัก และต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในเวลาเดียวกัน ต้องเปิดโอกาสให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการเรียน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน

3. ต้องเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยมุ่งเน้นให้ความรู้และความเข้าใจ ให้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารและปฏิบัติ

4. สำรวจความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน โดยศึกษาเชื่อมโยงจากอดีต เชิง ประวัติศาสตร์ จนถึงปัจจุบัน สามารถรอบรู้เกี่ยวกับชุมชนในทุกด้าน

5. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดแนวทางการประยุกต์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไป เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

6. จัดทำแผนการเรียนการสอนโดยความร่วมมือระหว่างครูและผู้รู้ชาวบ้าน

7. การประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 50 - 57) ได้ เสนอแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาในระดับนี้เพื่อเป็นกรอบใน การดำเนินงานดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรนั้นโรงเรียนต้องให้นักเรียน ได้เรียนรู้ชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ตามที่ปรากฏจริง คือ

- 1.1 เป็นสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสภาพของสังคมที่แท้จริง
- 1.2 เป็นสภาพของปัญหาความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองประชาชน
- 1.3 ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิตเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นให้ดีขึ้น
- 1.4 ช่วยนักเรียนให้เรียนรู้สภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักถิ่นฐาน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพดีขึ้น
- 1.5 ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการแก่นักเรียน เฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการ ให้ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด

2. ประสานความร่วมมือสร้างเครือข่ายกับภูมิปัญญาชาวบ้านในการสร้างเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับโรงเรียนนั้น ต้องมีการวางแผนในการดำเนินงานในเรื่องนี้ อย่าง เป็นระบบและมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างดี มีประสิทธิภาพโดยวางแผนการปฏิบัติงานดังนี้

- 2.1 แต่งตั้งคณะทำงานโดยประกอบด้วยกรรมการโรงเรียนผู้ทรงภูมิปัญญา คณะครูในโรงเรียน
- 2.2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในชุมชนไว้ที่โรงเรียน
- 2.3 ร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินศึกษา

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2539 : 20 - 27) ได้เสนอวิธีการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษา นั้น พอจะแยก เป็นรายกลุ่มประสบการณ์ คือ ในแต่ละกลุ่มวิชา ซึ่งได้แก่กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์ พิเศษ ซึ่งครูผู้สอนได้ดำเนินการในแต่ละกลุ่มวิชาดังนี้ 1.ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมหรือเนื้อหาสาระที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไปจัดการเรียน การสอนตามรายวิชา และพัฒนาหลักสูตรขึ้นในโรงเรียน ให้เด็กเรียนรู้โดยคัดเลือกเนื้อหา หรือ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 2.เชิญเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่างเทคนิคชาวบ้าน หรือช่างฝีมือชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการ เรียนการสอน

แนวทางการศึกษาและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้าน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเรื่องของชาวบ้านรุ่นหนึ่งถ่ายทอดสู่ชาวบ้านอีกรุ่นหนึ่ง ด้วยวิธีการหลายลักษณะตามที่กล่าวมาแล้ว นับว่าเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติของแต่ละชุมชนการที่ชาวเมืองหรือที่เรียกตัวเองว่านักวิชาการหรือนักพัฒนาจะเข้าไปร่วมสอดแทรกในการเผยแพร่หรือถ่ายทอดด้วยวิธีการสมัยใหม่ โดยใช้สื่อที่หลากหลายเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง และ

ควรจะมีมาตรการวางอย่างยิ่ง เพราะบางกรณีเป็นเรื่องละเอียดอ่อนลึกซึ้งเกินกว่าจะเข้าใจได้โดยการใช้สื่อหรือวิธีการสมัยใหม่ในเวลาอันจำกัด เช่น การใช้สื่อให้เข้าใจในความเชื่อเรื่องผีที่เป็นการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม กับอำนาจภายนอกตนเองที่มองไม่เห็นแต่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแน่นแฟ้นอย่างแยกไม่ออก เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญาชาวบ้าน แม้ว่าจะเป็นองค์ความรู้อันมหาศาลที่มีอยู่ทั่วไปทุกหมู่บ้านก็ตาม เมื่อถูกละเลย ขาดการยอมรับ ขาดการสืบทอดในที่สุดก็จะขาดสายใยแห่งการเชื่อมโยงระหว่างเก่ากับใหม่ ระหว่างอดีตกับปัจจุบันอย่างน่าเสียดาย จึงจำเป็นจะต้องหาแนวทางดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกย่องภูมิปัญญาชาวบ้านให้สืบทอดต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้านดังกล่าว จึงควรมีแนวทางที่จะดำเนินการ พอสรุปได้ดังนี้

1. การทำความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยอันดับแรก ควรส่งเสริมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จากนั้นควรจัดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้ไปเยี่ยมเยียนศึกษาดูงานพบปะสนทนากับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีผลงานที่น่าชื่นชมน่าสนใจต่างๆ นอกจากนี้ควรให้โอกาสไปร่วมกิจกรรมของชุมชนที่ปราชญ์ชาวบ้านได้จัดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สำหรับเป็นพื้นฐานอันมั่นคงที่จะร่วมวางแผนดำเนินการส่งเสริมพัฒนา พันธุ์ สืบทอดเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยประสานกับจังหวัดศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด

ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอทุกแห่ง ขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้านภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่มากมายหลากหลายตามทุกหมู่บ้านทั่วประเทศอย่างจริงจังโดยการเดินทางไปสืบค้นสอบถามขอความร่วมมือจากชาวบ้านเพื่อให้ได้ข้อมูลมา แล้ววิเคราะห์จัดระบบแล้วจัดพิมพ์ในรูปของสื่อเอกสารหรือสื่อเผยแพร่อื่น ๆ สำหรับการศึกษา ส่งเสริม เผยแพร่ ค้นคว้า วิจัย ในระดับลึกต่อไป

3. การศึกษา ค้นคว้า วิจัย โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในรากเหง้าพื้นเพของภูมิปัญญาในแต่ละด้าน ในแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้โดยเน้นให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action research) เป็นพิเศษ

4. การส่งเสริมเผยแพร่ โดยรวบรวมองค์ความรู้ที่เหมาะสมแล้วเลือกสรรอย่างพิถีพิถัน มาตรการที่เหมาะสมในแต่ละประเด็น แต่ละลักษณะนำมาจัดทำสื่อเพื่อทำการเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกสาขาตามโอกาสอันเหมาะสม โดยมีเป้าหมายเผยแพร่ในประเทศ เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านนำความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านั้นไปสืบทอดปรับปรุงให้ทันสมัย ส่วนการเผยแพร่ไปสู่

ต่างประเทศ เพื่อให้เห็นถึงศักดิ์ศรีอันดั่งงามของปราชญ์ชาวบ้านไทย และเกียรติภูมิของชาติไทยเป็นสำคัญ

5. การสนับสนุนคืนภูมิปัญญาให้แก่ชาวบ้าน โดยการยอมรับในความมีภูมิปัญญาของชาวบ้าน ไม่ดูถูกดูแคลนว่าเขาโง่เง่า ยอมรับในศักยภาพของชาวบ้านให้เป็นตัวของตัวเองให้มีอิสระสามารถตัดสินใจได้เองอย่างมีศักดิ์ศรี เลิกบงการ เลิกครอบงำชาวบ้าน โดยการยกย่องชาวบ้านให้มีความตั้งใจในผลงานที่เขาคิดเขาทำ เป็นการเสริมแรงให้มีความเชื่อมั่นว่าเขามีความสามารถในการช่วยตนเองได้ เหมือนอย่างอดีตที่ผ่านมา ผู้สนับสนุนควรเดินทางไปฟังชาวบ้านพูด ไปศึกษาความรู้จากชาวบ้าน ไปร่วมทำงานกับชาวบ้าน ช่วยเหลือสนับสนุนในกิจกรรมที่ชาวบ้านคิด ชาวบ้านทำ ด้วยความเคารพ

6. การประสานแผนเพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินงานโดยการประสานงานกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้มีการร่วมมือกันไปศึกษาข้อมูล หาความรู้ด้านภูมิปัญญาชาวบ้านจากปราชญ์ชาวบ้าน แล้วสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันของชาวบ้านแล้วสร้างเครือข่ายให้มีการเชื่อมโยงสืบทอดปรับปรุงร่วมผนึกกำลังกันแบ่งงานกันทำตามศักยภาพของปราชญ์แต่ละท้องถิ่นแต่ละด้าน โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

3. ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวาน

มะขามหวานเป็นพืชเอกลักษณ์และพืชเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบูรณ์มาแต่ดั้งเดิมจนได้ชื่อว่า เมืองมะขามหวาน เมื่อเอ่ยถึงเมืองมะขามหวานประชาชนโดยทั่วไปก็เข้าใจเป็นอย่างดีเหมือนกันว่า หมายถึง เมืองเพชรบูรณ์ มะขามหวานของจังหวัดมีหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์หมื่นจง พันธุ์สีทอง (พันธุ์นายหยัด) พันธุ์ อินทผลัม พันธุ์สีชมพู พันธุ์ปากดุก พันธุ์นายเบื่อง พันธุ์หลังแตก พันธุ์น้ำผึ้ง พันธุ์โป่งตูม พันธุ์ผู้ใหญ่มาก เป็นต้น

มะขามหวานเพชรบูรณ์

พันธุ์หมื่นจง ปัจจุบันอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลหล่มเก่า (เขื่องวัดสระเกศ) อายุประมาณ 150 ปี ปลูกโดย หมื่นจงประชากิจ (ฉิม พุทธสิมมา) ไม่มีหลักฐานว่าหมื่นจงประชากิจได้นำพันธุ์มาจากที่ใด ปัจจุบันโคนต้นโต ประมาณ 3 คนจับมือกันจึงจะรอบต้น กิ่งก้านถูกตัดทิ้งมากเพราะปกคลุมหลังคาบ้าน และยังได้ผลอย่าง สม่าเสมอ ลักษณะฝักโค้งเกือบครึ่งวงกลม มีความหวานจัด มีน้ำตาลร้อยละ 42 และมีกรดทาทาริร้อยละ 1.90

พันธุ์สีทอง (พันธุ์นายหยัด) เป็นพันธุ์ที่กลายมาจากพันธุ์หมื่นจง กล่าวคือ ประมาณ พ.ศ. 2483 นายหยัด กองมูล ได้นำเมล็ดมะขามหวานพันธุ์หมื่นจงไปปลูกในที่ดินของตนประมาณ 20 เมล็ด หลังจากนั้น ประมาณ 7 ปี จึงมีผลปรากฏว่าเปรี้ยวที่สุด 17 ต้น เปรี้ยวอมหวาน (มะยงชิด) 1 ต้น หวานแต่ฝักเล็ก 1 ต้น หวานจัดฝักใหญ่ที่สุด 1 ต้น ต้นนี้คือ มะขามหวานต้นตระกูลพันธุ์สีทอง หรือพันธุ์นายหยัด ลักษณะใบ ใหญ่หนา ถ้าสมบูรณ์เต็มที่เกือบเท่าใบแค ยอดอ่อนออกใหม่ออกสีชมพู-แดง ฝักกลม ฝักใหญ่มากโค้งเล็กน้อย โคนเป็นครึ่งวงกลมบ้าง ลักษณะเนื้อค่อนข้างเหลืองเนื้อล่อนหนา รสหวานสนิท มีน้ำตาลร้อยละ 42- 44 จำนวนฝักต่อกิโลกรัม 30-35 ฝัก

พันธุ์อินทผลัม เป็นมะขามพันธุ์เบา ฝักตรงโค้งนิด ๆ รสเปรี้ยวนิด ๆ ต้นเดิมอยู่ที่บ้านหนองเล ตำบล หินฮาว อำเภอหล่มเก่า ฝักจะสุกระหว่างเดือนธันวาคม-มกราคม

พันธุ์ประกายทอง มะขามหวานพันธุ์นี้แต่เดิมชื่อพันธุ์ตาแป๊ะ ปลูกครั้งแรกอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ลักษณะประจำพันธุ์ มะขามหวานพันธุ์นี้เป็นพันธุ์กลางออกดอกและติดฝักในเดือน พฤษภาคม ฝักยาวใหญ่โค้งงอไม่มีเหลี่ยม เมื่อฝักสุกเปลือกจะบางเป็นสีน้ำตาล เนื้อฉ่ำเป็นทรายหนามีสีน้ำตาล เมล็ดเล็ก ฝักสุกในเดือนมกราคม

พันธุ์ศรีชมภู มะขามหวานพันธุ์นี้ นายอุดม ศรีชมภู ครูใหญ่โรงเรียนบ้านโคก ตำบลน้ำร้อน อยู่บ้าน เลขที่ 97/1 หมู่ 2 อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นผู้ตั้งชื่อมะขามพันธุ์นี้ ลักษณะประจำพันธุ์ มะขาม หวานพันธุ์นี้เป็นพันธุ์เบา ฝักตรงกลมใหญ่แบนเหมือนท้องปลิงหรือฝักตรง เริ่มออกฝักในเดือนพฤษภาคม ฝัก สุกมีสีน้ำตาล เปลือกบางเนื้อหนาสีน้ำตาลอมเหลืองเมล็ดเล็กและล่อน รสชาติหวานกรอบ ฝักสุกในเดือน ธันวาคม

พันธุ์ปากดุก มะขามหวานพันธุ์นี้เดิมปลูกที่บ้านคลองปากดุก ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง อำเภอ หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ลักษณะประจำพันธุ์ มะขามหวานพันธุ์นี้เป็นพันธุ์กลาง ติดฝักในเดือนพฤษภาคม โค้งแบนเล็กน้อย หรือโค้งงอปานกลาง ฝักสุกมีสีน้ำตาล เนื้อหนาฉ่ำ ฝักสุกในเดือน ธันวาคม

พันธุ์น้ำผึ้ง มะขามหวานพันธุ์นี้ นายวสันต์ เพชรบูรณ์ อดีตเกษตรอำเภอหนองไผ่ จังหวัด เพชร บูรณ์เป็นผู้ตั้งชื่อลักษณะประจำพันธุ์ มะขามหวานพันธุ์นี้เป็นพันธุ์เบา ติดฝักในเดือนพฤษภาคม ฝักเล็กยาว โค้งงอมาก ฝักสุกจะมีเนื้อหนา รสชาติหอมหวานคล้ายน้ำผึ้งแต่ฝาด ฝักสุกในเดือน ธันวาคม

พันธุ์ขันตี มะขามหวานพันธุ์นี้ตั้งชื่อผู้ที่นำมาปลูกคนแรก คือ นายขันตี แก้ววงศ์ อยู่บ้านเลขที่ 20 หมู่ 11 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีปลูก

นิยมปลูกกันด้วยการทาบกิ่ง หรือกิ่งตอน ไม่นิยมปลูกด้วยเมล็ด หากปลูกให้ถูกวิธีและดูแลรักษาดี จะ ให้ผลภายใน 3-4 ปี

คุณค่า

ในมะขามมีสารอาหารที่ให้ประโยชน์คือ

- คาร์โบไฮเดรต (น้ำตาล) ร้อยละ 42
- วิตามินซี
- เกลือแร่ แคลเซียม
- สารให้รสเปรี้ยว คือ กรดทาทาริค

ประโยชน์

- มะขาม เป็นพืชที่ให้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ได้แก่
- ใบอ่อน นำไปประกอบอาหารปรุงรสเปรี้ยว
- ใบแก่ เป็นสมุนไพรนำไปต้มน้ำอาบทำให้ผิวหนังสะอาดสดชื่น
- ลำต้น กิ่ง นำไปทำเชียง เผาถ่าน
- ดอก นำไปประกอบอาหาร
- เนื้อ เป็นอาหาร, เครื่องดื่ม, ชัดผิว, ชัดโลหะ
- เมล็ด บดเป็นแป้งนำไปประกอบอาหารได้
- รกหุ้มเนื้อมะขาม นำไปขัดโลหะให้เป็นเงางาม
- เนื้อมะขามเปรี้ยว นำไปปรุงรสอาหารได้รสเปรี้ยว

มะขามหวานเพชรบูรณ์เป็นพืชเศรษฐกิจ ที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้ปลูกเป็นอย่างมาก

4. ความรู้เกี่ยวกับทักษะการวิจัย

เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการวิจัยของครูอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยนำเสนอสาระเกี่ยวกับทักษะการวิจัยโดยนำเสนอสาระที่เกี่ยวกับทักษะ การวิจัยและความหมายรวมของทักษะการวิจัย ดังนี้

ความหมายของทักษะ

มีนักวิชาการกล่าวถึงคำว่า ทักษะ ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Skill อย่างหลากหลาย ซึ่งมีความหมายโดยทั่วไป คือความสามารถทางกล้ามเนื้อ หรือ ความสามารถทางกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ผู้รับการฝึกสามารถ ทำงานได้ด้วยความสะดวกคล่อง ซึ่งการพิจารณาว่าผู้รับการฝึกมีทักษะดีหรือไม่นั้นสามารถดูได้ด้วย ตัวแปร 3 ตัว คือ เวลาที่ใช้ปฏิบัติ การสังเกตขณะปฏิบัติงาน และผลของงาน

อย่างไรก็ดี การวิจัยในครั้งนี้มุ่งพัฒนาทักษะในความหมายของ Bloom's Taxonomy ซึ่งกล่าวถึงการจำแนกการเรียนรู้ไว้ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยในแต่ละด้านจะมีการจำแนกระดับความสามารถจากต่ำสุดไปถึงสูงสุด โดยเฉพาะในด้านทักษะ ดังนี้

ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อและระบบประสาทที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ แสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะ มีจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการกระทำ (Doing) เกี่ยวกับความชำนาญโดยมุ่งพัฒนาด้านกล้ามเนื้อหรืออวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย

พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ 5 ชั้น ดังนี้

1. การรับรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือ เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ
2. กระทำตามแบบ หรือ เครื่องชี้แนะ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือ สามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ
3. การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ
4. การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตนเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ย่างยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ
5. การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติ ได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยดำเนินการพัฒนาทักษะตามพฤติกรรมย่อยทั้ง 5 ชั้นตอนนี้

ความหมายของการวิจัย

การวิจัยมีความหมายอย่างหลากหลายตามแนวคิดและมุมมองของผู้ให้ความหมาย แต่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยสรุปโดยอ้างถึงในแขก มูลเดช (2554 : 6 – 9) ดังนี้

การวิจัย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Research” แปลความหมายตามตัวหนังสือ ได้ดังนี้ Re มีความหมายว่า ซ้ำแล้วซ้ำอีก ส่วน Search แปลว่า ค้นหา ดังนั้นคำว่า Research จึงแปลว่า การค้นหาแล้วค้นหาอีก หรือการค้นหาซ้ำแล้วซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เชื่อถือได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ท่านมีปัญหาอะไรที่ต้องการคำตอบ ท่านต้องทำการ search คำตอบนั้น และการ search คำตอบนั้นท่านต้อง Re จนแน่ใจว่า คำตอบนั้นเชื่อถือได้ อย่างไรก็ตาม รวีวรรณ ชินะตระกูล (2535 : 1 – 2) ได้ให้ความหมายของ RESEARCH จำแนกตามตัวอักษรภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

R = Recruitment & Relationship หมายถึง การฝึกฝนให้มีความรู้ รวบรวมรายชื่อ ผู้ที่มีความรู้เพื่อปฏิบัติงานร่วมกันติดต่อสัมพันธ์และประสานงานกัน

E = Education & Efficiency หมายถึง ผู้วิจัยจะต้องมีการศึกษา มีความรู้ และประสิทธิภาพสูงในการวิจัย

S = Sciences & Stimulation หมายถึง เป็นศาสตร์ที่ต้องมีการพิสูจน์ค้นคว้าเพื่อหาความจริง และผู้วิจัยจะต้องมีพลังกระตุ้นในความคิดริเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะทำวิจัย

E = Evaluation & Environment หมายถึง รู้จักประเมินผลดูว่ามีประโยชน์และเหมาะสมที่จะทำการวิจัยต่อไปหรือไม่และต้องรู้จักใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการวิจัย

A = Aim & Attitude หมายถึง มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และมีเจตคติที่ดีต่อการติดตามผล

R = Result หมายถึง ผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นผลในทางไหนก็ตามจะต้องยอมรับผลการวิจัยนั้น ๆ เนื่องจากเป็นผลที่ได้จากการค้นคว้าศึกษาหาความรู้อย่างเป็นระบบ

C = Curiosity หมายถึง ผู้วิจัยจะต้องมีความอยากรู้อยากเห็นมีความสนใจและขวนขวายในงานวิจัยอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าความอยากรู้นั้นจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม

H = Horizon หมายถึง เพื่อผลการวิจัยปรากฏออกมาแล้วอย่าทำให้ทราบและเข้าใจในปัญหาเหล่านั้นได้เหมือนกับการเกิดแสงสว่างขึ้น ถ้ายังไม่เกิดแสงสว่างขึ้น ผู้วิจัยจะต้องดำเนินต่อไปจนกว่าจะพบแสงสว่าง

ส่วนความหมายที่นอกเหนือจากตัวหนังสือ นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อนันต์ ศรีโสภ (2521 : 16) ได้ให้ความหมายของการวิจัยว่า เป็นกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ จากปัญหาที่ชัดเจนอย่างมีระบบ โดยมีการทดสอบสมมุติฐานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในเรื่องนั้น ๆ เพื่อนำไปใช้พยากรณ์หรือสังเกตการเปลี่ยนแปลงเมื่อควบคุมสิ่งหนึ่งให้คงที่

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2533 : 5) ได้ให้ความหมายของคำว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ หรือกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้เพื่อตอบปัญหาที่มีอยู่อย่างมีระบบ และมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล (2534 : 1) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า เป็นการศึกษา ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีระเบียบ และมีจุดมุ่งหมายอย่างแน่นอนแล้วนำข้อมูลต่าง ๆ มา ทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบความหมายตลอดจนหาเหตุผล และความเป็นมาของข้อมูล จากนั้นทำ การสรุปอย่างมีระบบ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์และทางสถิติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงและ หลักการบางอย่าง

ณรินทร์ ศรีวิหะ (2538 : 7) ให้ความหมายของการวิจัยว่า เป็นกระบวนการที่มีระบบแบบ แผนและจุดมุ่งหมายที่แน่นอน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการรวบรวมข้อมูลและ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง หรือพัฒนาความรู้หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540 : 11) ให้ความหมายของการวิจัยว่า เป็นการค้นคว้าหา ความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้โดยวิธีการที่มีระบบแบบแผนที่เชื่อถือได้ เพื่อนำความรู้ที่ได้นั้นไปสร้าง กฎเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อใช้อ้างอิง อธิบายปรากฏการณ์เฉพาะเรื่องและปรากฏการณ์ ทั่ว ๆ ไป เป็นผลทำให้สามารถทำนายและควบคุมการเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้

เกษม สาหร่ายทิพย์ (2542 : 3) ให้ความหมายของการวิจัยว่าหมายถึง กระบวนการใน การศึกษาหาความรู้ความจริงอย่างเป็นระบบ สมเหตุสมผล และมีความรอบคอบด้วยวิธีการที่เชื่อถือ ได้โดยสามารถตรวจสอบความรู้ความจริงที่ค้นพบได้

รัตนะ บัวสนธ์ (2543 : 3) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า เป็นการหาความจริง เชิง สาธารณะด้วยวิธีการที่เรียกว่ากระบวนการวิจัยซึ่งมีลักษณะเป็นระบบมีขั้นตอน

ผ่องพรรณ ตริยมงคลกุล (2543 : 21) สรุปความหมายของการวิจัยไว้ว่า การวิจัย คือ การศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบระเบียบ เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและแสวงหาคำตอบเป็น กระบวนการที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

อุทุมพร จามรมาน (2544 : 1) ได้กล่าวว่า การวิจัย หมายถึง การเสาะแสวงหาความรู้ ใหม่ วิธีแก้ปัญหาแบบใหม่ คำตอบใหม่ โดยใช้กระบวนการที่เชื่อถือได้ หรือกระบวนการที่ยอมรับในศาสตร์ นั้น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กล่าวว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการ ค้นหาคำตอบด้วยวิธีการที่เป็นระบบเชื่อถือได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 1072) ให้ความหมายว่า การวิจัย เป็นการ ค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2549 : 8) ให้ความหมายของการวิจัยว่า หมายถึง กระบวนการ เสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ที่เป็ความจริงเชิงตรรกะ(Logical) หรือความจริงเชิงประจักษ์ (Empirical) เพื่อตอบปัญหาอย่างมีระบบและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นหลัก

Best. (1970 : 8-9) ให้ความหมายของการวิจัยว่า เป็นกระบวนการค้นหาและพัฒนาความรู้ใหม่โดยใช้วิธีการที่เป็นระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และในปี 1981 Best (1981 : 5) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า เป็นวิธีการที่เป็นระบบระเบียบ และมีจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ และคิดค้นที่การสังเกตที่มีการควบคุมเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปอ้างอิง หลักการหรือทฤษฎีซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำงานและการควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

Kerlinger. (1986 : 11) ให้ความหมายของการวิจัยว่า เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ตามธรรมชาติอย่างมีระบบ มีการควบคุม มีการสังเกตสภาพการณ์จริงและมีการวิพากษ์วิจารณ์โดยมีทฤษฎีและสมมติฐานเป็นแนวทางค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์นั้น ๆ

จากการนำเสนอแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ พบว่า นักวิชาการให้ความหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การวิจัย หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงที่มีระบบ โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้และเป็นการดำเนินการอย่างมีจุดมุ่งหมาย

สรุป การวิจัย หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการหาความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้ ดังนั้น การวิจัย จึงประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการ

ประการแรก เป็นการค้นหาความรู้หรือข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ ซึ่งมองในแง่ของผลผลิตหรือองค์ความรู้ที่ได้รับ

ประการที่สอง การค้นหาข้อเท็จจริงนั้นจะต้องทำอย่างมีระบบ มีแบบแผนที่น่าเชื่อถือ ซึ่งปัจจุบันใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมองในแง่ของวิธีการ

ประการสุดท้าย จะต้องมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการวิจัย คือ เพื่อบรรยาย อธิบาย ทำนาย และควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ

ที่มาของการวิจัย

การวิจัยเป็นการค้นหาความรู้ ความจริงซึ่งธรรมชาติของมนุษย์มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติและสิ่งที่อยู่รอบตัว วิธีการแสวงหาความรู้ความจริงของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีวิวัฒนาการดังนี้ (ไพศาล หวังพานิช. 2531 : 6 - 11)

1. ความบังเอิญ (chance) บ่อยครั้งที่มนุษย์ค้นพบความรู้ หรือข้อเท็จจริงโดยมิได้เจตนาศึกษาหาความรู้ นั้น แต่ความรู้ที่เกิดขึ้นเกิดจากเหตุการณ์บางอย่าง หรือปรากฏการณ์บางอย่างที่ทำให้มนุษย์ได้รับความรู้

2. จารีตประเพณี (tradition) ความรู้บางอย่างมนุษย์ได้รับมาจากสิ่งที่คนในสังคมประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมา จารีตประเพณีจึงเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ที่สำคัญแหล่งหนึ่ง และเป็นแหล่งความรู้ที่สังคมสร้างสมประพฤติปฏิบัติกันมาโดยมิได้มีการประเมินว่าสิ่งนั้นถูกต้องมากน้อยเพียงใด

3. ผู้รอบรู้ (authority) ผู้รอบรู้หรือนักปราชญ์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลเหนือความคิดความเชื่อของคนส่วนใหญ่ ในสมัยก่อนบุคคลต่างๆจึงยกย่องความคิดของนักปราชญ์ว่าถูกต้องใครจะโต้แย้งไม่ได้

4. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง (expert) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ปัญหาบางอย่างอาจหาคำตอบได้จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องนั้นๆ เช่น เมื่อเจ็บป่วยต้องไปหาหมอ หรือเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายต้องปรึกษานักกฎหมาย เป็นต้น

5. ประสบการณ์ส่วนตัว (personal experience) ประสบการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเองของบุคคลทำให้บุคคลนั้นได้รับความรู้ หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ และเมื่อมีปัญหาที่จะพยายามระลึกถึงประสบการณ์นั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

6. การลองผิดลองถูก (trial and error) ความรู้อย่างใดได้จากการทดลองทำดู ซึ่งการทดลองทำนั้นอาจผิดหรือถูกก็ได้ แต่สิ่งที่ได้รับคือความรู้ใหม่

7. การอนุมาน (deductive method) อริสโตเติล (Aristotle) ผู้เป็นบิดาแห่งวิชาตรรกศาสตร์ เป็นคนแรกที่คิดวิธีแสวงหาความรู้ หรือวิธีค้นหาข้อเท็จจริงโดยใช้หลักเหตุผล ด้วยการเสนอในรูปของประโยคสันนิษฐาน ซึ่งต่อมาเรียกว่าวิธีอนุมาน โดยเชื่อว่าความรู้ความจริงทั้งหลายเกิดจากกระบวนการของเหตุผล (rationalism) ความรู้ใหม่จะเกิดจากเหตุผลเก่าประกอบกันและประมวลขึ้นเป็นความรู้ใหม่ การหาความรู้โดยวิธีนี้มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

ประการแรก เหตุใหญ่หรือข้อเท็จจริงใหญ่ (major premise) เป็นข้อตกลงที่กำหนดขึ้นเป็นกฎเกณฑ์ เป็นความรู้ความจริงที่ถูกค้นพบและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

ประการที่ 2 เหตุย่อย หรือข้อเท็จจริงย่อย (minor premise) เป็นเหตุเฉพาะกรณีที่ต้องการหาความจริง

ประการที่ 3 ผลสรุป (conclusion) เป็นข้อสรุปที่ได้จากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุใหญ่และเหตุย่อย

การค้นหาคำรู้ความจริงด้วยวิธีนี้มีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ การค้นหาคำรู้ด้วยวิธีนี้ไม่ได้ช่วยให้ค้นพบความรู้ใหม่ เพราะความรู้ที่ได้รับยังอยู่ในกรอบของความรู้ใหญ่ หรือข้อเท็จจริงใหญ่ หรือเหตุใหญ่นั้นเอง

8. การอุปมาน (inductive method) เซอร์ฟรานซิส เบคอน (Sir Francis Bacon) เป็นผู้เสนอวิธีการหาความรู้ความจริงโดยการอาศัยข้อมูลประกอบ และพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลเหล่านั้นแล้วจึงนำมาสรุปเป็นข้อค้นพบที่ได้ วิธีนี้เรียกว่า วิธีการอุปมาน (inductive) มีวิธีการดังนี้ เริ่มจากการสังเกตตัวอย่างต่างๆ หรือเหตุย่อยต่างๆ แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุย่อยเหล่านั้น จากนั้นจึงนำมาสรุปเป็นความรู้ของสิ่งนั้น

การหาความรู้ความจริงด้วยวิธีนี้มีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ เป็นการแสวงหาความรู้แบบไม่มีเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าที่แน่นอน ซึ่งบางครั้งความรู้ความจริงที่ได้รับอาจสอพลอ หรือไม่

สอดคล้องกับกับความต้องการ หรือไม่สามารถหาคำตอบในปัญหานั้นๆได้ หรืออาจได้ข้อสรุปที่มากเกินไป หรือแม้กระทั่งอาจไม่สามารถสรุปข้อค้นพบได้

9. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) ชาลส์ ดาวิน (Charless Dawin) ได้นำวิธีการแสวงหาความรู้โดยการรวมวิธีการอนุมาน และการอุปมานเข้าด้วยกัน ซึ่งเริ่มโดย การเก็บรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาที่ต้องการจะศึกษา แล้วใช้วิธีการอนุมานคาดคะเนคำตอบ จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการทดสอบคำตอบที่คาดคะเนไว้นั้นว่าถูกต้องหรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งต่อมา จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้เขียนขั้นตอนในการหาความรู้ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยเรียกชื่อใหม่ว่า วิธีคิดแบบใคร่ครวญรอบคอบ (reflective thinking)

ที่มาของการวิจัยในปัจจุบันหยุดอยู่ที่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นวิธีที่น่าเชื่อถือมากที่สุด นักวิจัยจึงดำเนินการวิจัยโดยยึดถือและปฏิบัติตามลำดับขั้นของวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. เกิดปัญหา
2. ตั้งสมมติฐาน
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องทักษะและการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดความหมายของทักษะการวิจัยว่าหมายถึง การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ ในการหาความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5 ขั้นตอน คือ 1. เกิดปัญหา 2. ตั้งสมมติฐาน 3. เก็บรวบรวมข้อมูล 4. วิเคราะห์ข้อมูล 5. สรุปผล รายละเอียดดังนี้

1. เกิดปัญหา

การเกิดปัญหาจะต้องคำนึงว่าปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งปัญหาอาจเกิดจากการอ่านผลการประเมินหรือการสังเกต การสังเกตอาจจะเริ่มจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา อาจจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิต ผลของการสังเกตนำไปสู่ประโยชน์มหาศาล การสังเกตจึงเป็นขั้นแรกที่สำคัญนำไปสู่ข้อเท็จจริงบางประการ และมีส่วนให้เกิดปัญหา การสังเกตจึงควรสังเกตอย่างรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วน ดังนั้น ในการตั้งปัญหาที่ดี ควรจะอยู่ในลักษณะที่น่าจะเป็นไปได้ สามารถตรวจสอบหาคำตอบได้ง่าย และยึดข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้

2. ตั้งสมมติฐาน

สมมติฐานมีคำตอบที่อาจเป็นไปได้ และคำตอบที่ยอมรับว่าถูกต้องเชื่อถือได้ เมื่อมีการพิสูจน์ หรือตรวจสอบหลาย ๆ ครั้ง ลักษณะสมมติฐานที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ เป็นสมมติฐานที่เข้าใจได้ง่าย เป็นสมมติฐานที่แนะสู่ทางที่จะตรวจสอบได้ เป็นสมมติฐานที่ตรวจสอบได้โดยการทดลอง เป็นสมมติฐานที่สอดคล้อง และอยู่ในขอบเขตของข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกตและสัมพันธ์กับปัญหาที่ตั้งไว้

การตั้งสมมติฐานต้องยึดปัญหาเป็นหลักเสมอ ควรตั้งหลาย ๆ สมมติฐานเพื่อมีแนวทางของคำตอบหลาย ๆ อย่าง แต่ไม่ยึดสมมติฐานใด สมมติฐานหนึ่ง เป็นคำตอบ ก่อนที่จะพิสูจน์ตรวจสอบสมมติฐานหลาย ๆ วิธี และหลายครั้ง ๆ

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อตั้งสมมติฐานแล้ว หรือคาดเดาคำตอบหลาย ๆ คำตอบไว้แล้ว กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นต่อไป คือ ตรวจสอบสมมติฐาน ในการตรวจสอบสมมติฐานจะต้องยึดข้อกำหนดสมมติฐานไว้เป็นหลักเสมอ เนื่องจากสมมติฐานที่ดีได้แนะสู่ทางการตรวจสอบและการออกแบบการตรวจสอบไว้แล้ว วิธีการตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การสังเกต และรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอีกวิธีหนึ่ง โดยการทดลอง ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้มากที่สุด เพื่อทำการค้นคว้าหาข้อมูล รวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าสมมติฐานข้อใดเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

ในการตรวจสอบโดยการทดลองนั้น ควรจะระบุกระบวนการทดลองที่จะปฏิบัติจริง ควรจะมีการวางแผนลำดับขั้นตอน การทดลองก่อนหลัง ออกแบบการทดลองให้ได้ผลอย่างดี การใช้วัสดุอุปกรณ์ สารเคมี และเครื่องมือ มีการควบคุมดูแล ระมัดระวัง ในการวิเคราะห์ข้อมูลควรวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปได้อย่างไร

กระบวนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ผู้ทดลองทางวิทยาศาสตร์ ผู้ทดลองจะต้องควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการทดลอง เรียกว่า ตัวแปร (Variable) คือสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการทดลอง ซึ่งควรจะมีตัวแปรน้อยที่สุด ตัวแปรควรมี 3 ชนิด คือ

1. ตัวแปรต้น (ตัวแปรอิสระ) (Independent variable) คือ ตัวแปรที่ต้องศึกษาทำการตรวจสอบและดูผลของมัน เป็นตัวแปรที่เรากำหนดขึ้นมา เป็นตัวแปรที่ไม่อยู่ในความควบคุมของตัวแปรใด ๆ

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ตัวแปรที่ไม่มีความเป็นอิสระในตัวมันเอง เปลี่ยนแปลงไปตามตัวแปรอิสระ เพราะเป็นผลของตัวแปรอิสระ

3. ตัวแปรควบคุม (Controlled variable) หมายถึง สิ่งอื่น ๆ นอกจากตัวแปรต้น ที่ทำให้ผลการทดลองคลาดเคลื่อนแต่เราควบคุมให้คงที่ตลอดการทดลอง เนื่องจากยังไม่ต้องการศึกษา

ในการตรวจสอบสมมติฐาน นอกจากจะควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการทดลอง จะต้องแบ่งชุดของการทดลองเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง หมายถึง กลุ่มที่เราใช้ศึกษาผลของตัวแปรอิสระ

กลุ่มควบคุม หมายถึง ชุดของการทดลองที่ใช้เป็นมาตรฐานอ้างอิง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จาก

การทดลอง กลุ่มควบคุมจะแตกต่างจากกลุ่มทดลองเพียง 1 ตัวแปรเท่านั้น คือ ตัวแปรที่เราจะตรวจสอบ หรือตัวแปรอิสระ ในขั้นตอนนี้ จะต้องมีการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตหรือการทดลอง แล้วนำ

ข้อมูลที่ได้มาจัดกระทำข้อมูลและสื่อความหมาย ซึ่งจะต้องมีการออกแบบการบันทึกข้อมูลให้อ่านเข้าใจง่ายอาจจะบันทึกในรูปตาราง กราฟ แผนภูมิ หรือ แผนภาพ

4. วิเคราะห์ข้อมูล

เป็นขั้นที่นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การค้นคว้า การทดลอง หรือการรวบรวมข้อมูล หรือข้อเท็จจริง มาทำการวิเคราะห์ผล อธิบายความหมายของข้อเท็จจริง แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่าสอดคล้องกับสมมติฐานข้อใด

5. สรุปผล

เป็นขั้นสรุปผลที่ได้จากการทดลอง การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล สรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตหรือการทดลองว่า สมมติฐานข้อใดถูก พร้อมทั้งสร้างทฤษฎีที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับอธิบายปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายกัน และนำไปใช้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้น

สรุป การดำเนินการวิจัยนั้นดำเนินการตามขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มจากเมื่อเกิดปัญหา จึงหาแนวทางแก้ไข ซึ่งในกิจกรรมการหาแนวทางในการแก้ปัญหานั้นมี กิจกรรมที่ซ้อนกันอยู่อย่างน้อย 2 กิจกรรม คือ 1. กิจกรรมเพื่อค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและ 2. กิจกรรมเพื่อค้นคว้าหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งทั้ง 2 กิจกรรมนั้นส่วนใหญ่ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้ที่ต้องการดำเนินการวิจัยจึงต้องมีทักษะเกี่ยวกับการค้นหาคำรู้ความจริงที่เชื่อถือได้ โดยอาจหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น บุคคล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่ต้องการไปสืบค้น การตัดสินใจแหล่งข้อมูลว่ามีความน่าเชื่อถือได้หรือไม่และการอ้างอิงแหล่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ข้อมูลเชื่อถือได้ทั้งสิ้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำทักษะเกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูลมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการวิจัยของครูและนักศึกษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอ ดังนี้

กรมวิชาการ (2540 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัย เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนว่าการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น การเชิญผู้รู้จากท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร การส่งนักเรียนไปฝึกงานที่บ้านหรือสถานประกอบการกับผู้รู้ในท้องถิ่น การให้นักเรียนออกไปสำรวจความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและนำมาจัดการเรียนการสอน และการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นับว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนเพราะเป็นการเชื่อมโยงสภาพชีวิตจริงกับการเรียนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ในอดีตถือว่าเป็นภูมิปัญญาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น โดยเฉพาะในเรื่องของอาชีพ เช่น การทำปุ๋ยหมัก การกรีดยาง การทำดอกไม้ เป็นต้น การนำผู้รู้ในท้องถิ่นมาร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตลอดจนเป็นผู้ที่จะสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนกระตุ้นและให้การสนับสนุน ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาให้ครูผู้สอนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดเวลาให้นักเรียนออกไปสำรวจ และรวบรวมความรู้ในชุมชนด้วยการปฏิบัติจริงเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งการเรียนในลักษณะเช่นนี้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ในการเรียน ส่วนวิธีการที่ใช้สามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรืออุทยานการศึกษา เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนักเรียนที่เคยไปศึกษาจากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่ามีความเห็นว่าความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดหรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี เพราะแก่นแท้ของการเรียนการสอน คือการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นผู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งในแง่ของแรงงาน ความคิด ภูมิปัญญา และวัสดุ สิ่งของและจากความคิดเห็นของผู้รู้ในท้องถิ่นที่ได้ร่วมจัดการเรียนการสอนกับโรงเรียน ส่วนใหญ่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนจะได้รูปแบบที่หลากหลายและผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้รู้ในท้องถิ่น และเป็นการนำเอาวิถีชีวิตซึ่งเป็นวิถีชีวิตเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : ฉ, ค) ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา พบว่า ปัญหาด้านภูมิปัญญาไทยที่สำคัญที่สุดคือ ภูมิปัญญาได้สูญหายไปจากสังคมไทยเป็นอันมากเกือบจนหมดสิ้น โดยภูมิปัญญาสากลที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยเข้ามาแทนที่ภูมิปัญญาไทยส่งผลกระทบต่อประเทศไทย และสังคมไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทำให้คนไทยขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของตน ภูมิปัญญาใหม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการดำรงชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันผิดปกติ ทั้งนี้เพื่อให้ภูมิปัญญาไทยได้ฟื้นฟูใหม่ ให้

ประสานสอดคล้องกับภูมิปัญญาสากล โดยการถ่ายทอดสู่การศึกษาอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงกำหนดแนวทางเป็น 4 ด้าน คือ 1. การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา 2. การยกย่องครูภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา 3. การส่งเสริมในการวิจัยภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา 4. การบริหารและการจัดการด้านภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา โดยเน้นการสร้างระบบการบริหารและการจัดการที่ทำให้กระบวนการสร้างและพัฒนาภูมิปัญญาไทยทั้ง 8 งานได้แก่ งานวิจัย งานพัฒนา งานฟื้นฟูงานอนุรักษ์ งานถ่ายทอด งานส่งเสริม งานเสริมสร้างความเป็นเลิศและงานแลกเปลี่ยนสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

บึงอร พงษ์ประยูร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และการประกอบอาชีพในท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเชิญเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นช่างฝีมือหรือเกษตรกร และพระสงฆ์ร่วมพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนในด้านการเตรียมบุคลากร สถานที่ งบประมาณ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานและติดต่อประสานงาน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการศึกษาและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอนุบาลปีที่ 1- 2 ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู ปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นงบประมาณไม่เพียงพอและขาดเอกสารในการค้นคว้า วิธีการแก้ปัญหาคือ การจัดประชุมอบรมให้ความรู้ และจัดหางบประมาณมาเพิ่ม

พรจิตร การขยัน.(2544 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา8 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา8 และเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยนำเอาวงจรการบริหารคุณภาพ P - D - C - A ของ Deming มาศึกษาเข้ากับปัจจัยการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นสี่ด้านคือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการประชากรที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน194 คนผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการจำนวน194 คนและครูผู้สอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น194 คนรวมทั้งสิ้น582 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการ

มัธยมศึกษากรมสามัญศึกษาใน 8 จังหวัดของเขตการศึกษา 8 ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง และลำพูน ในปีการศึกษา 2543 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแบบปลายเปิด การเก็บรวบรวมข้อมูลจัดเก็บโดยการส่งและรับคืนโดยทางไปรษณีย์ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 500 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.91 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่และ ค่าร้อยละ สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 และ 2 สำหรับตอนที่ 3 นำมาแจกแจงความถี่แล้วอธิบายผลผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารและครูผู้สอนที่รับผิดชอบภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 8 ผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัศึกษาด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ด้านการประเมิน และตรวจสอบและด้านการปรับปรุงแก้ไข ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งในเรื่องบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณของทุกด้าน

นพรี พงษ์ดนตรี (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และปัญหาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี และเปรียบเทียบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนแต่ละหมวดวิชา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑล จันทบุรี จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้วัดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่น และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด และครูผู้สอนมีปัญหาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย เมื่อทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่าครูผู้สอนแต่ละหมวดวิชา มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

อนันต์ ตรงศรี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนเครือข่ายปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ

เปรียบเทียบปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนเครือข่ายปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามประเภทของโรงเรียนแกนนำ และโรงเรียนเครือข่ายปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนแกนนำและโรงเรียนเครือข่ายปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ด้านศิลปะด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น และด้านเทคโนโลยีชาวบ้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านเทคโนโลยีชาวบ้านและด้านศิลปะ ตามลำดับ และประการที่ 2 โรงเรียนแกนนำและโรงเรียนเครือข่ายปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนโดยภาพรวมทุกด้านและแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ชูศักดิ์ วงศ์ตันกาศ (2547 : บทคัดย่อ) การพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนราชภัฏพัฒนาอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาวิธีการพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และศึกษาผลการใช้วิธีการพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนราชภัฏพัฒนา อำเภอแม่ฟ้าหลวงจังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูสายปฏิบัติการสอนจำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 7 คน และวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น แบบสังเกตวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และแบบประเมินผลการพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ สังเกตและประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าร้อยละและสรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า วิธีการพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และผลการพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนราชภัฏพัฒนา อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อการสอน ด้านการสอน และด้านบุคลิกภาพ ได้ใช้กระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วม AIC โดยกำหนดโครงการพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 โครงการคือโครงการอบรมพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นและโครงการศึกษาดูงาน ผลการพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อการสอนด้านการสอนและด้านบุคลิกภาพ มีดังนี้ 1. ด้านสื่อการสอน วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อการสอนเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการใช้สื่อประกอบการสอน สามารถที่จะเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องกับเรื่องที่สอนได้อย่างเหมาะสม และวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถที่จะผลิตหรือหาสื่อประกอบการสอนได้ด้วยตนเอง ทุกรายการมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด 2. ด้านการสอน จากการที่วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการอบรมพัฒนาด้านการสอนจากวิทยากร จะสังเกตเห็นว่าการทำงานด้านการสอนของวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นดีขึ้นกว่าที่

ผ่านมาเป็นอย่างมากสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ที่จำเป็นและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ รู้จักเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าทำให้งานการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ตามเวลาที่กำหนด วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มความรู้ความสามารถส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด 3. ด้านบุคลิกภาพ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นและความสำคัญเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่ดี ดังนั้นจะสังเกตเห็นว่าวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นรู้จักที่จะเลือกแต่งกายได้อย่างเหมาะสม มีกิริยาท่าทางที่สุภาพ อ่อนโยน เวลาสอนก็รู้จักใช้ถ้อยคำที่สุภาพ สามารถที่จะพูดสื่อสารกับนักเรียนได้ดี สิ่งที่มาจะเห็นว่าวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีอารมณ์ดีขณะทำการสอน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

สมพงษ์ ลอยลม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอนองม่วงสามสิบ จังหวัดแพร่ มาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอนองม่วงสามสิบ ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอนองม่วงสามสิบ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 8 คน ครูผู้สอน จำนวน 74 คน และผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 24 คน ตัวแปรที่ศึกษา คือ การสนับสนุน ส่งเสริม และนิเทศติดตามผลของผู้บริหารสถานศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับที่ตนเองรับผิดชอบและการถ่ายทอด ความรู้หรือประสบการณ์และการมีส่วนร่วมของผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง 3 แบบ คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีแบบเจาะจง กลุ่มผู้สอนใช้สุ่มแบบกำหนดสัดส่วนและกลุ่มผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า 1. ในด้านการสนับสนุน ส่งเสริม และนิเทศติดตามผลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ ส่งเสริมครูผู้สอนโดยการจัดหาเอกสารให้นำไปศึกษา แนะนำแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนด้านผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการสร้างแรงจูงใจ โดยเชิญเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและนำคณะครูเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน นอกจากนั้นมีการระดมการมีส่วนร่วมจากฝ่ายต่างๆ มาร่วมพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้มีความรู้ความสามารถด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน และการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน 2. ในด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับที่ตนเองรับผิดชอบของครูผู้สอน ส่วนใหญ่ของครูผู้สอนที่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนได้ความรู้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาจาก

เอกสารรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเข้ารับการอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงาน ส่วนครูผู้สอนที่ไม่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ เนื่องจากไม่มีความรู้ ความเข้าใจและไม่มีงบประมาณในการดำเนินงาน ส่วนวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหลักสูตร ครูผู้สอนส่วนใหญ่นำนักเรียนไปศึกษา ณ ที่อยู่ของผู้ถ่ายทอด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสในท้องถิ่น พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา โดยมีขั้นตอนคือ สำรวจสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษาสภาพความต้องการของท้องถิ่นและจัดทำแผนการสอนร่วมกับผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. ในด้านการถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์และการมีส่วนร่วมของผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ถ่ายทอดส่วนใหญ่ได้รับเชิญให้มาร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนหรือผู้บริหารสถานศึกษา วิธีการถ่ายทอดที่สำคัญคือ การสาธิตหรือแสดงให้นักเรียนและครูดู จากนั้นจึงเป็นการฝึกปฏิบัติ วิธีที่ได้ผลดีที่สุดคือ การเรียนเป็นกลุ่ม โดยไปศึกษาในพื้นที่ที่เป็นที่อยู่ของผู้ถ่ายทอด และให้ครูผู้สอน สอนสืบต่อจากผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป ปัญหาสำคัญที่พบในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ ครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และขาดการติดต่อประสานงานที่ดีระหว่างโรงเรียนและผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและไม่มีนโยบายที่ชัดเจนของเขตพื้นที่การศึกษา ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ สำหรับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพิ่มงบประมาณและแรงจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติทุกฝ่าย สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมโดยสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างใกล้ชิด และสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้สอน ควรเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาใช้อย่างจริงจัง และควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอในการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้พอเพียง

เยี่ยมลักษณ์ อุดการณ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพบข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่น 10 ประการ ได้แก่ คติชาวบ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก การละเล่นสำหรับเด็ก สื่อของเล่นสำหรับเด็ก อาหารและยาสมุนไพรพื้นบ้านสำหรับเด็ก เจตคติ/บทบาท/ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อมในบ้านและชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก และวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการหลักสูตรแกนกลาง เรียกว่า หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ซึ่งกระบวนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก มีขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ขั้นที่ 2 จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าว

บุญเรือง ชั้นที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร (ฉบับย่อ) ชั้นที่ 4 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ชั้นที่ 5 ปรับปรุงหลักสูตรครั้งที่ 1 ชั้นที่ 6 นำหลักสูตรไปใช้จริง

นิตยา เลชะพันธุ์ (2550). ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนและเปรียบเทียบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนจำแนกตามระดับช่วงชั้นและระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่การสอนของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 หน่วยในการวิเคราะห์ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 375 คน ทำการศึกษาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ครูผู้สอนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลางโดยภูมิปัญญาที่นำมาใช้เป็นลำดับแรก ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านศิลปะ ด้านคติ ความเชื่อ ความคิดและค่านิยม ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นและด้านเทคโนโลยีชาวบ้าน และผลจากการศึกษายังพบว่าครูผู้สอนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนในประเด็นเกี่ยวกับการผสมผสานและบูรณาการความรู้ในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ ได้แก่ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และสภาพแวดล้อม การจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดเนื้อหาสาระตามความสนใจ การจัดการและการประยุกต์ใช้ และการจัดการฝึกปฏิบัติ 2. ครูผู้สอนที่อยู่ในระดับช่วงชั้นต่างกันนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และครูผู้สอนที่มีระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษาต่างกัน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศรัญญา จันทร์เที่ยง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการรับรู้และสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการรับรู้และสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี เปรียบเทียบสภาพการรับรู้และสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา ระหว่างสหวิทยาเขตอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขต จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2545 จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหา

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการรับรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้านภาษาถิ่นและวรรณกรรมพื้นบ้าน ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านวัฒนธรรมวัตถุพื้นบ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. สภาพการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้านภาษาถิ่นและวรรณกรรมพื้นบ้าน ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านวัฒนธรรมวัตถุพื้นบ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3. เปรียบเทียบสภาพการรับรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้านภาษาถิ่นและวรรณกรรมพื้นบ้าน ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านวัฒนธรรมวัตถุพื้นบ้าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 4. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านดนตรีและศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้านภาษาถิ่นและวรรณกรรมพื้นบ้าน ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านวัฒนธรรมวัตถุพื้นบ้าน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

กอบกุล พรหมทอง. (2549 :บทคัดย่อ). ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนจตุรลงรัตนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา สภาพการดำเนินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา และวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนจตุรลงรัตนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2 ปีการศึกษา 2547 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ผลการวิเคราะห์ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ภูมิปัญญาการเล่นดนตรีพื้นเมือง การรำดาบหรือฟ้อนดาบ การละเล่นตบมะผาบ การเล่นเกมพื้นบ้าน : ภาษาเมืองเหนือทั้งโบราณและคำเมือง การทำแคบหมู การทำจิ้นส้ม (แหนม) การเล่นดนตรีไทย การฟ้อนเจิง การทำขนมจีน และการทอผ้าตีนจก

สภาพการดำเนินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาภาพรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับสูงสุด ด้านสภาพการดำเนินการนำภูมิปัญญา

ท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร ภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับสูงสุด

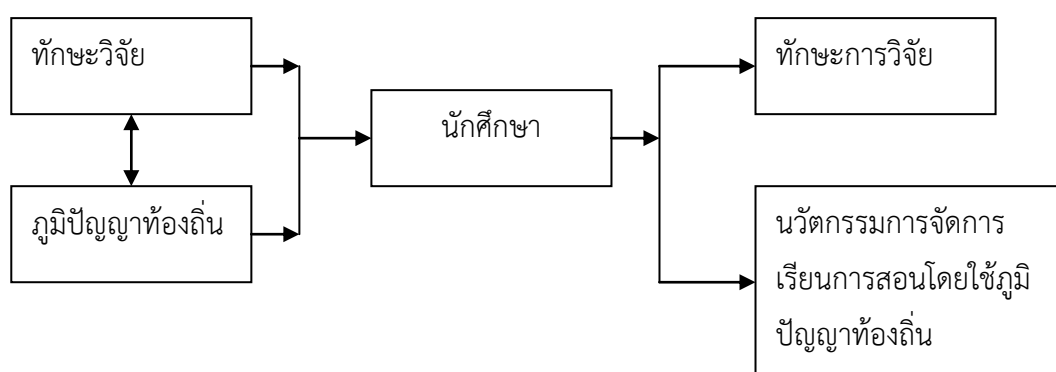
วิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการติดต่อประสานงาน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้กับครูผู้สอน และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยี การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อนำไปประกอบอาชีพต่อไป อยู่ในอันดับสูงสุด

สภาพการปฏิบัติของครูผู้สอน พบว่า ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรนำมาใช้ทางการเรียนการสอน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรนำภูมิปัญญาในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนต่อไป อยู่ในอันดับสูงสุด ด้านสภาพการดำเนินงานการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียนในการเลือกเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนเองสนใจเป็นอันดับสูงสุด

วิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพิจารณาบุคคลที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลอยู่ในอันดับสูงสุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนที่เป็ผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มและกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่น ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคม วัฒนธรรมของตนเอง โดยผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คติวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายๆ เรื่อง แต่ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ จึงกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานองค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในตัวผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัย ซึ่งภูมิปัญญาที่นำมาใช้ในการพัฒนาครูในครั้งนี้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวาน เนื่องจากมะขามหวานเป็นพืช

เศรษฐกิจประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแง่มุมต่างๆ แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับมะขามหวานรวมทั้งยังไม่มีหรือนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยของครู ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานมาใช้เพื่อพัฒนาครู ซึ่งทำให้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญ 2 ส่วนคือ ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีทักษะการวิจัยเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงนำสาระมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์/แจ้งคณบดีทั้ง 5 คณะ ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กิจกรรมที่ผู้ร่วมโครงการต้องดำเนินการ คือ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ทักษะการวิจัยที่ผู้วิจัยพัฒนาให้และดำเนินการกับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่สอนภาคเรียนที่ 1 / 2555 และเชิญชวนคณาจารย์เข้าร่วมการวิจัย นอกจากนั้นผู้วิจัยยังประสานคณาจารย์เพื่อเชิญชวนเข้าการวิจัยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ผู้ร่วมวิจัย

ผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน จำแนกเป็น คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2555 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 58.82 และนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ปีการศึกษา 2555 (ซึ่งเป็นข้าราชการในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา) จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 41.08 รวมทั้งนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่กับคณาจารย์ที่ร่วมดำเนินการวิจัยในปีการศึกษา 2555 จำนวน 443 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 36.79 นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 43.12 นักศึกษาชั้นปีที่ 3

จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.26

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้มี 2 ชนิด คือ แบบบันทึกขอเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วย โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบบันทึกขอเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่งให้คณบดีทั้ง 5 คณะและอธิบยเชิญชวนคณบดีและคณาจารย์ในคณะเพื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยชี้แจงถึงผลดีที่เกิดกับตัวคณาจารย์ คณะและมหาวิทยาลัยและรวบรวมรายชื่อผู้สมัครเข้าร่วมการวิจัย โดยมีจำนวนทั้งหมด 68 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นับเป็นจำนวนคน และจำแนกเป็นกลุ่มโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

2. จัดอบรมผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระหว่าง วันที่ 4-6 มิถุนายน 2555 ณ ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้เข้ารับการอบรม เป็นผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการอบรม คือ หลักสูตรการพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนที่ 3 ฝึกปฏิบัติเพื่อทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนที่ 4 การมอบหมายงานและการส่งงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม ผู้วิจัยดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 3 วัน คือระหว่างวันที่ 4-6 มิถุนายน 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการกำหนดระยะเวลาเพื่อจัดกิจกรรมดังนี้

วันที่ 4 มิถุนายน 2555

08.00 – 08.300 น.	ลงทะเบียน
08.30 – 09.00 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์และสร้างความเข้าใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย
09.00 – 10.00 น.	ความรู้เกี่ยวกับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
10.00 – 10.15 น.	พัก
10.16 – 12.00 น.	โอกาสหรือวิกฤตของจังหวัดเพชรบูรณ์ในการเข้าร่วมสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
12.00 – 13.00	พัก
13.00 – 14.30	ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
14.31 – 14.45 น.	พัก
14.46 – 17.00 น.	ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย

วันที่ 5 มิถุนายน 2555

08.00 – 08.300 น.	ลงทะเบียน
08.30 – 10.30.00 น.	ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
10.30 – 10.45 น.	พัก
10.46 – 12.00 น.	ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)
12.00 – 13.00	พัก
13.00 – 14.30	ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)
14.31 – 14.45 น.	พัก
14.46 – 17.00 น.	ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)

วันที่ 6 มิถุนายน 2555

08.00 – 08.300 น.	ลงทะเบียน
-------------------	-----------

08.30 – 10.30 น.	ฝึกปฏิบัติเพื่อทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น มะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
10.30 – 10.45 น.	พัก
10.46 – 12.00 น.	ฝึกปฏิบัติเพื่อทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น มะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)
12.00 – 13.00	พัก
13.00 – 14.30	ฝึกปฏิบัติเพื่อทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น มะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)
14.31 – 14.45 น.	พัก
14.46 – 17.00 น.	การมอบหมายงาน การส่งงาน ชักถาม นักหมายและปิดการประชุม

วิธีการที่ใช้ ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3. มอบหมายงานเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ใช้ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพจริง

งานที่มอบหมายมี 2 ประเภท คือ

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ทักษะการวิจัยเรื่องโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3.2 ดำเนินการพัฒนาทักษะการวิจัยเรื่องโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้นักศึกษาและมอบหมายให้นักศึกษาและมอบหมายให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมาย

นัดหมายการนำเสนอข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการนำเสนอข้อมูลที่พบในระหว่าง วันที่ 4-6 กรกฎาคม 2555 ณ ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

4. อบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักสูตร เรื่อง โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ
รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดย
ประสานงานเชิงวิทยากรที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติ
แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาใช้ความรู้ แง่คิดและมุมมองในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระหว่าง
วันที่ 7-9 มิถุนายน 2555 ณ ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้เข้ารับการอบรม เป็นผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการอบรม คือ หลักสูตร เรื่อง โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ
รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่
ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและ
การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่ง
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนที่ 3 ฝึกปฏิบัติการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม ผู้วิจัยดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 3 วัน
คือในระหว่าง วันที่ 7-9 มิถุนายน 2555 ณ ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเพชรบูรณ์ มีการกำหนดระยะเวลาเพื่อจัดกิจกรรมดังนี้

วันที่ 7 มิถุนายน 2555

08.00 – 08.300 น.	ลงทะเบียน
08.30 – 09.00 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์และสร้างความเข้าใจในการเข้าร่วม โครงการวิจัย
09.00 – 10.00 น.	ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน
10.00 – 10.15 น.	พัก
10.16 – 12.00 น.	ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน (ต่อ)
12.00 – 13.00	พัก
13.00 – 14.30	ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
14.31 – 14.45 น.	พัก

14.46 – 17.00 น. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)

วันที่ 8 มิถุนายน 2555

08.00 – 08.30 น. ลงทะเบียน
 08.30 – 10.30.00 น. เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล
 10.30 – 10.45 น. พัก
 10.46 – 12.00 น. เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล (ต่อ)
 12.00 – 13.00 พัก
 13.00 – 14.30 การตรวจสอบข้อมูล
 14.31 – 14.45 น. พัก
 14.46 – 17.00 น. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วันที่ 9 มิถุนายน 2555

08.00 – 08.30 น. ลงทะเบียน
 08.30 – 10.30 น. ฝึกปฏิบัติการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 10.30 – 10.45 น. พัก
 10.46 – 12.00 น. ฝึกปฏิบัติการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)
 12.00 – 13.00 พัก
 13.00 – 14.30 ฝึกปฏิบัติการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ต่อ)
 14.31 – 14.45 น. พัก
 14.46 – 17.00 น. การมอบหมายงาน การส่งงาน ชักถาม นักหมายและปิดการประชุม

วิธีการที่ใช้ ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการในหลักสูตร เรื่อง โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. ผู้ร่วมวิจัยใช้ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพจริง ในระหว่างวันที่ 7 มิถุนายน – 1 กรกฎาคม 2555

6. นำเสนอข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่าง วันที่ 4-6 กรกฎาคม 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยนำเสนอทั้ง 2 ส่วน ดังนี้

6.1 ข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ร่วมการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

6.2 ข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษาที่ผู้ร่วมการวิจัยสอนในภาคเรียนที่ 1/2555

7. นำผลการศึกษาวิจัยจากนักศึกษาปีที่ 4 มาวิเคราะห์ประเมินความสำคัญของผลที่ได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น หรือโจทย์ปัญหาสำหรับการวิจัยต่อยอด

8. นำผลการเรียนรู้ ทักษะการคิดในเชิงวิจัยของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีมาวิเคราะห์ ประเมินผลการพัฒนาการทักษะด้านการวิจัย กระบวนการคิดวิจัยที่นักศึกษาได้ทำจริงตามระดับชั้น เพื่อสรุปเป็นผลการวิจัยในด้านการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครู(นักศึกษา)

9. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละหลักสูตรภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสรุปเป็นผลวิจัยเชิงคุณภาพ ของการจัดการในแผนการสอน

10. นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักสูตร เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยประสานงานเชิญวิทยากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยมีแนวคิดมุมมองในการใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้สร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน ในระหว่าง วันที่ 7-9 สิงหาคม 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้เข้ารับการอบรม เป็นผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการอบรม คือ หลักสูตร เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน

ส่วนที่ 3 ฝึกปฏิบัติการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม ผู้วิจัยดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 3 วัน คือในระหว่าง วันที่ 7-9 สิงหาคม 2555 ณ ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีการกำหนดระยะเวลาเพื่อจัดกิจกรรมดังนี้

วันที่ 7 สิงหาคม 2555

08.00 – 08.300 น.	ลงทะเบียน
08.30 – 09.00 น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์และสร้างความเข้าใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย
09.00 – 10.00 น.	ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
10.00 – 10.15 น.	พัก
10.16 – 12.00 น.	หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
12.00 – 13.00	พัก
13.00 – 14.30	หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)
14.31 – 14.45 น.	พัก
14.46 – 17.00 น.	หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

วันที่ 8 สิงหาคม 2555

08.00 – 08.300 น.	ลงทะเบียน
08.30 – 10.30.00 น.	รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน
10.30 – 10.45 น.	พัก
10.46 – 12.00 น.	รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน (ต่อ)
12.00 – 13.00	พัก
13.00 – 14.30	รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน (ต่อ)
14.31 – 14.45 น.	พัก
14.46 – 17.00 น.	รูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอน (ต่อ)

วันที่ 9 สิงหาคม 2555

08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน
08.30 – 10.30 น.	ฝึกปฏิบัติการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน
10.30 – 10.45 น.	พัก
10.46 – 12.00 น.	ฝึกปฏิบัติการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน (ต่อ)
12.00 – 13.00	พัก
13.00 – 14.30	ฝึกปฏิบัติการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน (ต่อ)
14.31 – 14.45 น.	พัก
14.46 – 17.00 น.	ฝึกปฏิบัติการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ชักถาม นักหมายและปิดการประชุม

วิธีการที่ใช้ ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการในหลักสูตร เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. มีผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน จำแนกเป็น คณาจารย์ จำนวน 40 คน และ นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต (ซึ่งเป็นข้าราชการในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา) จำนวน 28 คน รวมทั้งนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่กับคณาจารย์ที่ร่วมดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 1 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 191 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 79 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 10 คน
2. จัดอบรมผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระหว่าง วันที่

4-6 มิถุนายน 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และมอบหมายงานที่ต้องดำเนินการ ดังนี้ งานที่มอบหมายมี 2 ประเภท คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ทักษะการวิจัยเรื่องโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
2. ดำเนินการพัฒนาทักษะการวิจัยเรื่องโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้นักศึกษาและมอบหมายให้กับนักศึกษาและมอบหมายให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมาย

นัดหมายการนำเสนอข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการนำเสนอข้อมูลที่พบในระหว่าง วันที่ 4-6 กรกฎาคม 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

3. ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเทคนิคการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาใช้ความรู้แง่คิดและมุมมองในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในระหว่าง วันที่ 7-9 มิถุนายน 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

4. ผู้ร่วมวิจัยใช้ทักษะการวิจัยโดยใช้โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพจริง ในระหว่าง วันที่ 7 มิถุนายน – 1 กรกฎาคม 2555

5. นำเสนอข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่าง วันที่ 4-6 กรกฎาคม 2555 ณ.ห้อง 1225 อาคารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยนำเสนอทั้ง 2 ส่วน ดังนี้

5.1 ข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ร่วมการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

5.2 ข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษาที่ผู้ร่วมการวิจัยสอนในภาคเรียนที่ 1/2555

มีรายละเอียดดังนี้

- 5.1 ข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ร่วมการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ร่วมการวิจัย นำเสนอใน 2 ส่วน คือ

1. ผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน

2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4

รายละเอียด ดังนี้

ผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนาครูและนักศึกษาที่จะเป็นครูของท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบ และสามารถกระจายสู่การศึกษาระดับโรงเรียน รวมทั้งชุมชนในท้องถิ่นในส่วนของข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ร่วมการวิจัย นำเสนอใน 2 ส่วน คือ 1. ผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คนและ 2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4 แสดงดังตาราง 1 - 8

ตาราง 1 แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวนแหล่งข้อมูล	ความน่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
1	นางแขก	มูลเดช	1	5	1	-
2	นางสาวนพวรรณ	จำนวน	1	5	1	-
3	นางสาวสุปราณี	พิศมัย	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
4	นางสาวอาทิตย์ยา	ขาวพราย	1	5	1	-
5	นายปรเมษฐ์	วงศ์พุทธิชัย	1	3	1	เพิ่มบุคคล
6	นางสาวศิวพร	ใสโต	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
7	นางสาวณัฐกานต์	พังกุศล	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
8	นายฉัตรชัย	เสมาทอง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
9	นายภูมินทร์	เหลาอำนาจ	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
10	นางสาววิริยา	ศตสังวัตสร	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
11	นางสาวณัฐตะวัน	ลิ้มประสงค์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
12	ว่าที่ ร.ต.พลากร	ชาญณรงค์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
13	นางสาวน้ำฝน	เป้าทองคำ	1	4	1	เพิ่มเอกสาร

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
14	นางสาวกฤษฏีรัฐ	พิมพ์พิลา	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
15	นายจารึก	ชินสมบัติ	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
16	นางสาววันเพ็ญ	กุลด้วง	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
17	นางสาววิภาดา	นาเลา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
18	นางสาวโณทัย	พลเยี่ยม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
19	นางสาววิภา	เพชรเจริญรัตน์	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
20	นายจิตติ	ชนะฤทธิชัย	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
21	นางสาวสินีนารถ	คุ้มแสงเทียน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
22	นางสาวเจษฎาภรณ์	สายถิ่น	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
23	นายณัฐวุฒิ	โพธิ์ศรีแก้ว	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
24	นางสาวสุภาพร	ชูสาย	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
25	นางสาวสรินทร์	ขุนแก้ว	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
26	นายพงศ์จักร	ดาบเพชรรมณี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
27	นางสาวมยุรี	สีสอนการ	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
28	นางสาวสุพรรณิภา	สายทองเย็น	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
29	นางสาวชนกนันท์	ตรีวิงษ์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
30	นายพิษณุ	พิจารณา	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
31	นายสุทิน	เจียมประโคน	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
32	นางสาวภัณฑิลา	ดอกจันทร์	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
33	นางสาวอารีย์วรรณ	กันตา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
34	นายคมกฤษ	ประสมศรี	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
35	นายทรงพล	น้อยบำรุง	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
36	นางสาวกฤษณา	นวลดี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
37	นางสาวกรรณก	ดาบพิมพ์ศรี	1	1	0	เพิ่มเอกสาร

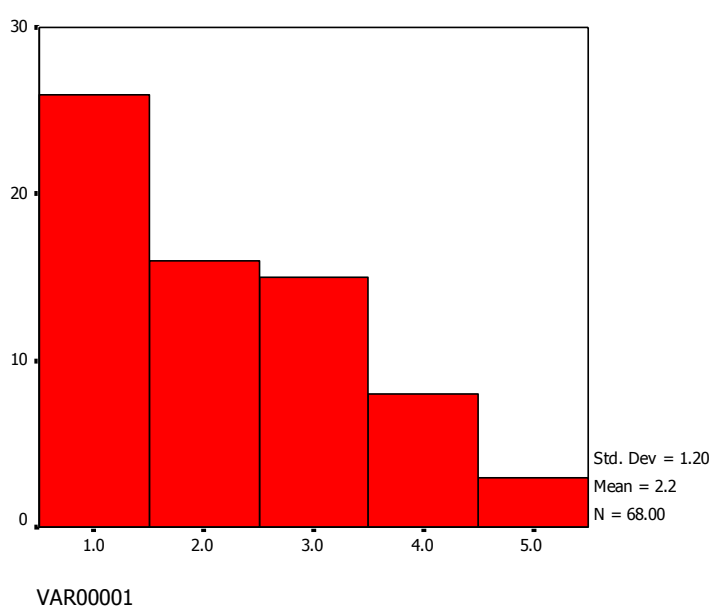
ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวนแหล่งข้อมูล	ความน่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
38	นายภัทรารุช	วงศ์ศักดิ์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
39	นางสาวชลธิชา	บุญเรือน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
40	นางสาวจิตตมาส	คงเพ็ง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
41	นาง พนิตสิรี	แพ่งสภา	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
42	นางสาว รุ่งทิพย์	สกุลณี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
43	นางสาว สาลินี	ขจรไพร	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
44	นางสาว พัทรี	ย่าเที่ยง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
45	นาง อัญชนา	พรมมาท้าว	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
46	นาย ปราโมทย์	วงศ์กาอินทร์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
47	นางสาว ปภาดา	โฆษิตานนท์	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
48	นาย ประเสริฐ	เฉยดิษ	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
49	นาย ชีรวัช	ใจห้าว	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
50	นางสาว ทศนีย์	พึงจิตต์ตน	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
51	นางสาว ปราณีรัตน์	บุญปัญญา	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
52	นางสาว กานต์รวี	สารไชย	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
53	นาง ชลธิชา	ชัยวิชิต	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
54	นางสาว ยุพิน	มาฉิม	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
55	นาง นัยนา	คงพันธ์	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
56	นางสาว วิภาพร	ยอดทองดี	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
57	นางสาว ประภัสสร	แสงศร	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
58	นาง พิศมัย	ศรีเมฆ	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
59	นาง ไพรินทร์	จันทร์แดง	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
60	นาย กীরติ	วิมลเศรษฐ	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
61	นาง ชนตระการ	ลีลา	1	2	0	เพิ่มเอกสาร

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
62	นาย จิราวุฒน์	อินเที่ยง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
63	นางสาว ทักตร์ดาว	แก้วแท้	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
64	นาง ชุติกากัญจน์	จันทรา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
65	นางสาว ปาจริย์	คุ้มสิงห์สันต์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
66	นาง เนียรวิภา	สมภักดี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
67	นางสาว อัญชลี	ทองช่วง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
68	นาง พรพิมล	มีมุข	1	1	0	เพิ่มเอกสาร

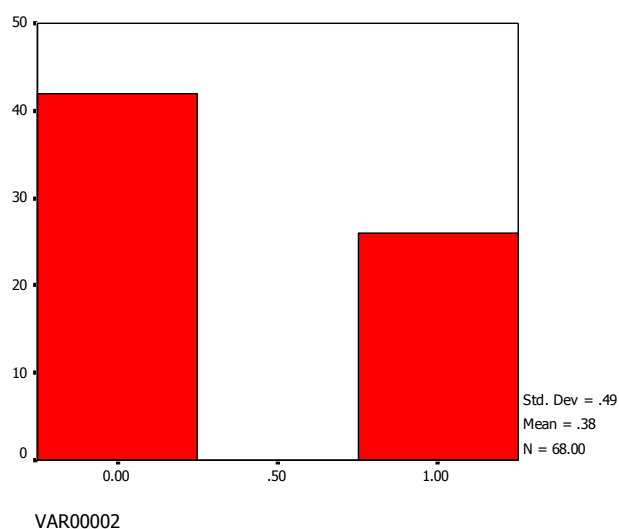
จากตาราง 1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 1 แหล่ง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 และข้อมูลยังไม่น่าเชื่อถือ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้หาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารและบุคคล

นำเสนอข้อมูลในรูปกราฟ ดังกราฟแท่งที่ 1 และ 2

กราฟที่ 1 แสดงแหล่งข้อมูลที่ผู้ร่วมวิจัยสืบค้น

กราฟที่ 2 แสดงความเชื่อถือได้ของข้อมูลตามแหล่งที่สืบค้น

ตาราง 2 แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งที่ 2

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวนแหล่งข้อมูล	ความน่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
1	นางแขก	มูลเดช	2	5	1	-
2	นางสาวนพวรรณ	จำนวน	2	5	1	วิเคราะห์แหล่งของข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูล
3	นางสาวสุปราณี	พิศมัย	2	6	1	
4	นางสาวอาทิตย์ยา	ขาวพราย	2	7	1	
5	นายปรเมษฐ์	วงศ์พุทธิชัย	2	4	1	
6	นางสาวศิวพร	ใสโต	2	4	1	
7	นางสาวณัฐกานต์	พึงกุศล	2	6	1	
8	นายฉัตรชัย	เสมาทอง	2	6	1	
9	นายภูมินทร์	เหลาอำนาจ	2	3	1	
10	นางสาววิริยา	ศตสังวัตสร	2	3	1	
11	นางสาวณัฐตะวัน	ลิ้มประสงค์	2	8	1	
12	ว่าที่ ร.ต.พลากร	ชาญณรงค์	2	8	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
13	นางสาวน้ำฝน	เป้าทองคำ	2	4	1	
14	นางสาวกฤษฏีรัฐ	พิมพ์ิลา	2	4	1	
15	นายจารึก	ชินสมบัติ	2	4	1	
16	นางสาววันเพ็ญ	กุลด้วง	2	5	1	
17	นางสาววิภาดา	นาเลา	2	6	1	
18	นางสาวโณทัย	พลเยี่ยม	2	2	1	
19	นางสาววิภา	เพชรเจริญรัตน์	2	7	1	
20	นายจิตติ	ชนะฤทธิชัย	2	8	1	
21	นางสาวสินีนารถ	คุ้มแสงเทียน	2	8	1	
22	นางสาวเจษฎาภรณ์	สายถิ่น	2	8	1	
23	นายณัฐวุฒิ	โพธิ์ศรีแก้ว	2	7	1	
24	นางสาวสุภาพร	ชูสาย	2	7	1	
25	นางสาวสรินทร์	ขุนแก้ว	2	11	1	
26	นายพงศ์จักร	ดาบเพชรรมณี	2	10	1	
27	นางสาวมยุรี	สีสอนการ	2	9	1	
28	นางสาวสุพรรณิภา	สายทองเย็น	2	6	1	
29	นางสาวชนกนันท์	ตริวิงษ์	2	7	1	
30	นายพิษณุ	พิจารณา	2	7	1	
31	นายสุทิน	เจียมประโคน	2	7	1	
32	นางสาวภัณฑิลา	ดอกจันรี	2	7	1	
33	นางสาวอารีย์วรรณ	กันตา	2	6	1	
34	นายคมกฤษ	ประสมศรี	2	7	1	
35	นายทรงพล	น้อยบำรุง	2	7	1	
36	นางสาวกฤษณา	นวลดี	2	7	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
37	นางสาวกรรณก	ดาบพิมพ์ศรี	2	6	1	
38	นายภัทรารุธ	วงศ์ศักดิ์	2	4	1	
39	นางสาวชลธิชา	บุญเรือน	2	5	1	
40	นางสาวจิตตมาส	คงเพ็ง	2	5	1	
41	นาง พนิตสิรี	แพ่งสภา	2	4	1	
42	นางสาว รุ่งทิพย์	สกุลณี	2	6	1	
43	นางสาว สาลินี	ขจรไพร	2	7	1	
44	นางสาว พัทรี	ย่าเที่ยง	2	5	1	
45	นาง อัญชนา	พรมมาท้าว	2	7	1	
46	นาย ปราโมทย์	วงศ์กาอินทร์	2	6	1	
47	นางสาว ปภาดา	โฆษิตานนท์	2	7	1	
48	นาย ประเสริฐ	เฉยดิษ	2	6	1	
49	นาย ธีรวัช	ใจห้าว	2	7	1	
50	นางสาว ทศนีย์	พึงจิตต์ตน	2	7	1	
51	นางสาว ปราณิรัตน์	บุญปัญญา	2	6	1	
52	นางสาว กานต์รวี	สารไชย	2	5	1	
53	นาง ชลธิชา	ชัยวิจิต	2	5	1	
54	นางสาว ยุพิน	มาฉิม	2	5	1	
55	นาง นัยนา	คงพันธ์	2	4	1	
56	นางสาว วิภาพร	ยอดทองดี	2	5	1	
57	นางสาว ประภัสสร	แสงศร	2	5	1	
58	นาง พิศมัย	ศรีเมฆ	2	7	1	
59	นาง ไพรินทร์	จันทร์แดง	2	7	1	
60	นาย กীরติ	วิมลเศรษฐ	2	8	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
61	นาง ชนตระการ	ลีลา	2	6	1	
62	นาย จิรานุวัฒน์	อินเที่ยง	2	5	1	
63	นางสาว ทักตร์ดาว	แก้วแท้	2	4	1	
64	นาง ชุตติกาญจน์	จันทรา	2	8	1	
65	นางสาว ปาจริย	คุ้มสิงห์สันต์	2	5	1	
66	นาง เนียรวิภา	สมภักดี	2	4	1	
67	นางสาว อัญชลี	ทองช่วง	2	4	1	
68	นาง พรพิมล	มีมุข	2	6	1	

จากตาราง 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เก็บข้อมูลมากกว่า 3 แหล่งขึ้นไป จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้พิจารณาแหล่งข้อมูลรวมทั้งความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ข้อมูลและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษาที่ผู้ร่วมการวิจัยสอนในภาคเรียนที่ 1/2555

ผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ค้นคว้า บอกประวัติ ความสำคัญของภูมิปัญญา ตามรายวิชาที่ลงเรียน ดังนี้

ตาราง 3 แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
1	นาย ศศิพงศ์	ก้อนตาล	1	1	0	เพิ่มบุคคล
2	นาย ญัฐกิตติ์	กลิ่นหอม	1	1	0	เพิ่มบุคคล
3	นาย อนวัชช์	ขันติ	1	2	0	เพิ่มบุคคล

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวนแหล่งข้อมูล	ความน่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
4	นาย สหรัฐ	ไฉนจัน	1	1	0	เพิ่มบุคคล
5	นาย พงษ์ศักดิ์	ภาชนะ	1	1	0	เพิ่มบุคคล
6	นาย ภูริวัจน์	คำดี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
7	นาย อธิวัฒน์	สิงห์เวิน	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
8	นาย ชีรศักดิ์	แสนวิใจ	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
9	นาย วีรยุทธ	เรืองฤทธิ์	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
10	นาย วันชาติ	ทองดี	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
11	นาย ทรงพล	โหมทรัพย์เย็น	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
12	นาย ญัฐวี	ตันยศ	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
13	นางสาว น้ำฝน	วันเมือง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
14	นาย อภินันท์	สีพานทอง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
15	นาย สุทธิพงษ์	อยู่สุขสวัสดิ์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
16	นาย ทวีศักดิ์	พรหมมาก	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
17	นาย มงคลชัย	พรสวรรค์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
18	นาย จีรวัฒน์	จบคุ้ม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
19	นาย สุรดิศ	มีไทย	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
20	นาย พรพิชิต	แก้วสายตา	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
21	นาย ญัฐพล	ดีเกิด	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
22	นาย จักรกฤษณ์	พุทธเกษม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
23	นางสาว อรอนงค์	โพธิ์ทอง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
24	นาย อาทร	นนทโคตร	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
25	นาย พิพัฒน์	พุทธา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
26	นาย ภาณุเดช	ดีพรม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
27	นางสาว กุลนิภา	จันทัน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
28	นาย สุรัชย์	สร้อยมี	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
29	นาย มนต์รี	แฝงวัด	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
30	นาย นรินทร์	น้อยวงษ์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
31	นาย กล้าณรงค์	ทองวร	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
32	นางสาว อภิญา	จันทร์พิลา	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
33	นาย พิสิษฐ์	ชัยดิษฐ์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
34	นางสาว ภาณุมาศ	กงถัน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
35	นางสาว สุชาดา	คันธมั่ง	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
36	นางสาว ญักรีย์	คำน้อม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
37	นางสาว สุจิตรา	อนันต์ธนถาวร	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
38	นางสาว กฤติยา	รีนเวช	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
39	นาย วีรสิทธิ์	หารัญดา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
40	นางสาว มาตรสุภา	บุญเรือง	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
41	นางสาว ธิติมา	ผาวิทย์ศ	1	7	1	เพิ่มเอกสาร
42	นางสาว กาญจนา	คำพา	1	6	1	เพิ่มเอกสาร
43	นางสาว สุรีพร	ทองสุข	1	6	1	เพิ่มเอกสาร
44	นางสาว กนกวรรณ	หุ่่นวัน	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
45	นาย สายชล	วังศิริ	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
46	นางสาว อาลิษา	มีน้อย	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
47	นางสาว วิจิตรา	จันทร์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
48	นางสาว ญัฐวดี	ภูเขียวชา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
49	นางสาว พิมพ์ภา	กมลเสถียร	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
50	นางสาว นัชชา	ขุนชัย	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
51	นาย ลิขิต	สวัสดิ์นะที่	1	1	0	เพิ่มเอกสาร

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
52	นาย กฤตคุณชัย	ฉัตรดี	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
53	นาย อนุลักษณ์	คนบุญ	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
54	นาย พงษ์พัฒน์	พงษ์แก้ว	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
55	นางสาว จิตาภา	แก้วสูง	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
56	นางสาว สุภาพร	ศรีรักษา	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
57	นาย วันเฉลิม	นันทเขียว	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
58	นาย อภิสิทธิ์	เพลงศาสดรา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
59	นางสาว อินทุอร	สุภาพรม	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
60	นางสาว ณัฐพัชร์	ทองรอด	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
61	นางสาว วิมพ์วิภา	สายบัว	1	5	1	เพิ่มเอกสาร
62	นางสาว ทิพวรรณ	พลโน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
63	นางสาว ช่อผกา	สุวรรณชาติ	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
64	นางสาว วิไลพร	จันทร์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
65	นาย ประเมศ	แสนสุข	1	5	1	เพิ่มเอกสาร
66	นางสาว ศิริขวัญ	อวดกล้า	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
67	นาย ชนะ	ชมศักดิ์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
68	นาย ฮ่องศึก	สุพรรณกุล	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
69	นาย ชำนาญพงษ์	รักซ้อน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
70	นางสาว จิตราภรณ์	ตะกุดแก้ว	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
71	นาย พงศธร	จงวัฒนารักษ์	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
72	นางสาว อ้อมพร	ตะกุดราช	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
73	นางสาว จุฑามาศ	จันทุม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
74	นางสาว จันจิรา	จันทร์สอน	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
75	นางสาว อรอนงค์	เกื้อหนุน	1	2	0	เพิ่มเอกสาร

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
76	นาย อภิสิทธิ์	จันทร์เถร	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
77	นางสาว จุฑามาศ	ขวัญแน่น	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
78	นางสาว เจนจิรา	ไทยอาสา	1	3	1	เพิ่มบุคคล
79	นางสาว วิรุทธิ์	คนชื่อ	1	4	1	เพิ่มบุคคล
80	นางสาว จิตรลดา	อินไชยา	1	4	1	เพิ่มบุคคล
81	นางสาว อรอนงค์	เพชรนันท์	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
82	นาย มนูญชัย	กันเжим	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
83	นาย ปรัชมนันท์	ก่อคุณ	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
84	นาย ภาณุเดช	วงศ์ปาลีย์	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
85	นางสาว นิตยา	กันดก	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
86	นางสาว จินตหรา	ท้าวถา	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
87	นางสาว กัญญาลักษณ์	หาบุตร	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
88	นางสาว ภาณุชนก	คำหม่อง	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
89	นางสาว ชนิกันต์	ทองผา	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
90	นางสาว จิตาภา	มูลทาดี	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
91	นางสาว ปัญญาภรณ์	บุญคล้าย	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
92	นาย วัชรพล	ดีหมี่	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
93	นางสาว ทิพย์อักษร	คลังสิน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
94	นางสาว อลิษา	สุขแสนล้ำ	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
95	นางสาว จามจุรี	ศรีเพชร	1	4	1	เพิ่มบุคคล
96	นางสาว จิราพร	รูปหอม	1	1	0	เพิ่มบุคคล
97	นางสาว สิริพร	บุญริน	1	4	1	เพิ่มบุคคล
98	นางสาว จุฑามาศ	อ่อนตา	1	5	1	เพิ่มบุคคล
99	นางสาว ศิริินภา	อุดศรี	1	5	1	เพิ่มบุคคล

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
100	นางสาว รัตนา	เนียมนาค	1	7	1	เพิ่มเอกสาร
101	นางสาว เพียงดาว	แก้วเรือง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
102	นางสาว ปิยะมาศ	ผ่องผิว	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
103	นางสาว พจนีย์	วงศ์สมศรี	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
104	นางสาว ณัฐวดี	แพทย์ไชโย	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
105	นางสาว พัทธรา	ราชอาจ	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
106	นางสาว ณัฐนิชา	ไชนันท์	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
107	นางสาว ھرรชาลัษณ์	พรมมาอินทร์	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
108	นางสาว พิมพิลัษณ์	บุญประสพ	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
109	นางสาว จิตติพร	โกศลเสริม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
110	นางสาว ปรกัถยแก้ว	ทิลารักษ์	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
111	นางสาว วรรณนิตา	เพียรการ	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
112	นางสาว ธารทิพย์	วงศ์ษา	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
113	นางสาว นิภาวรรณ	บุญวัน	1	3	1	เพิ่มบุคคล
114	นางสาว ปิยาภรณ์	พุดสอน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
115	นางสาว ณัฏฐา	ชมเข้า	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
116	นางสาว อภิรดี	จันทร์ศรี	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
117	นางสาว สุทธิดา	คำดี	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
118	นางสาว จุฑารัตน์	คำนิล	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
119	นางสาว ปวีณา	จำจำรุญ	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
120	นางสาว พิมพ์พิสุทธิ์	แก้วพวง	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
121	นางสาว สไบทอง	ทองอิม	1	2	0	เพิ่มบุคคล
122	นางสาว สุนิษา	ภักดี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
123	นางสาว ปิยพัทธ์	โสดาจิตร	1	2	0	เพิ่มเอกสาร

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
124	นางสาว ลัดดาวรรณ	ปังทอง	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
125	นางสาว เกษรา	สมศรี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
126	นางสาว เจตนา	อ่อนจันทร์	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
127	นางสาว สุนิสา	ไผ่หนองบัว	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
128	นางสาว ศิริพร	แสงอ่อน	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
129	นางสาว วรรณศิริ	ภาชนะชัย	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
130	นาย พร้อมพงษ์	พลขาง	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
131	นางสาว ศิรินันท์	สิงห์สี	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
132	นางสาว ดวงกมล	คำมะโฮง	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
133	นางสาว นิศาชล	ลาชี	1	8	1	เพิ่มเอกสาร
134	นางสาว พิจิตรา	สุขคำมี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
135	นางสาว อนุสรุ	ศิริทองจักร์	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
136	นางสาว ปาหนัน	เลาทะนน	1	7	1	เพิ่มบุคคล
137	นางสาว ปิยะมาศ	ผ่องผิว	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
138	นางสาว พงนิย	วงศ์สมศรี	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
139	นางสาว สุภาภรณ์	คำเหลี่ยม	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
140	นาย ศิวดล	ทองวัน	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
141	นางสาว สุนันท์	โสมกา	1	2	0	เพิ่มเอกสาร
142	นางสาว สุขาดา	มาเพ็ง	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
143	นางสาว วิชชุรี	เพ็งเกษม	1	4	1	เพิ่มเอกสาร
144	นางสาว ขนิษฐา	ขวัญติง	1	3	1	เพิ่มบุคคล
145	นางสาว ศศิพร	พงษ์หาญ	1	4	1	เพิ่มบุคคล
146	นางสาว สุพัตรา	พงษ์ดี	1	3	1	เพิ่มบุคคล
147	นางสาว อริสา	ยงเกตุ	1	3	1	เพิ่มบุคคล

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
148	นางสาว ปิยพร	อินทร์พูน	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
149	นางสาว พิมพ์อำไพ	บุตรดี	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
150	นาย วิสิฐ	อินสอน	1	3	1	เพิ่มเอกสาร
151	นาย วิทวัส	เรืองรอย	1	5	1	เพิ่มเอกสาร
152	นางสาว สุดารัตน์	สุมหนองแขง	1	5	1	เพิ่มเอกสาร
153	นางสาว พิมพ์ใจ	เหลาวงศ์	1	8	1	เพิ่มเอกสาร
154	นางสาว สุกัญญา	พูนสอน	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
155	นางสาว มุจรินทร์	มิ่งเมือง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
156	นางสาว ดารารัตน์	ฝอยทอง	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
157	นางสาว แสงเพชร	บุตรศรีภูมิ	1	1	0	เพิ่มเอกสาร
158	นางสาว กานต์รวี	เสมาทอง	1	1	0	เพิ่มบุคคล
159	นางสาว เพ็ญลักษณ์	ธรรมชัย	1	1	0	เพิ่มบุคคล
160	นางสาว สุนันทา	เขตสถาน	1	1	0	เพิ่มบุคคล
161	นางสาว พรพิมล	สำนมา	1	5	1	เพิ่มเอกสาร
162	นางสาว จันทิมา	บุญสิงห์	1	6	1	เพิ่มเอกสาร
163	นางสาว อลิษา	คำภาอินทร์	1	4	1	เพิ่มบุคคล

จากตาราง 3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 2 แหล่ง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 และข้อมูลยังไม่น่าเชื่อถือ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 64.40 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้หาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารและบุคคล

จากข้อมูลที่ค้นพบผู้สอนจึงให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ มีข้อค้นพบในครั้งที่ 2 ดังนี้

ตาราง 4 แสดงข้อมูล จำนวนแหล่งข้อมูลและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวนแหล่งข้อมูล	ความน่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
1	นาย ศศิพงศ์	ก้อนตาล	2	6	1	ควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ
2	นาย ญัฐกิตติ์	กลั่นหอม	2	6	1	
3	นาย อนวัชช์	ขันติ	2	7	1	
4	นาย สหรัฐ	ไฉนจุ่น	2	7	1	
5	นาย พงษ์ศักดิ์	ภาชนะ	2	3	1	
6	นาย ภูริวัจน์	คำดี	2	6	1	
7	นาย อธิวัฒน์	สิงห์เวิน	2	3	1	
8	นาย ธีรศักดิ์	แสนวิใจ	2	3	1	
9	นาย วีรยุทธ	เรืองฤทธิ์	2	7	1	
10	นาย วันชาติ	ทองดี	2	4	1	
11	นาย ทรงพล	โหมทรัพย์เย็น	2	3	1	
12	นาย ญัฐวี	ตันยศ	2	3	1	
13	นางสาว น้ำฝน	วันเมือง	2	3	1	
14	นาย อภินันท์	สีพานทอง	2	4	1	
15	นาย สุทธิพงษ์	อยู่สุขสวัสดิ์	2	5	1	
16	นาย ทวีศักดิ์	พรมมาก	2	5	1	
17	นาย มงคลชัย	พรสวรรค์	2	4	1	
18	นาย จีรวัดน์	จบคุ้ม	2	3	1	
19	นาย สุรดิศ	มีไทย	2	4	1	
20	นาย พรพิชิต	แก้วสายตา	2	3	1	
21	นาย ญัฐพล	ดีเกิด	2	3	1	
22	นาย จักรกฤษณ์	พุทธเกษม	2	4	1	
23	นางสาว อรอนงค์	โพธิ์ทอง	2	3	1	
24	นาย อาทร	นนทโคตร	2	3	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
25	นาย พิพัฒน์	พุทธา	2	3	1	
26	นาย ภาณุเดช	ดีพรม	2	3	1	
27	นางสาว กุลนิภา	จันทัน	2	4	1	
28	นาย สุรัชย์	สร้อยมี	2	3	1	
29	นาย มนต์รี	แฝงวัด	2	4	1	
30	นาย นรินทร์	น้อยวงษ์	2	5	1	
31	นาย กล้าณรงค์	ทองวร	2	5	1	
32	นางสาว อภิญญา	จันทร์พิลา	2	3	1	
33	นาย พิสิทธิ์	ชัยดิษฐ์	2	4	1	
34	นางสาว ภาณุมาศ	กงถัน	2	5	1	
35	นางสาว สุชาดา	คันธมั่ง	2	5	1	
36	นางสาว ญัฏฐิณี	คำน้อม	2	5	1	
37	นางสาว สุจิตรา	อนันต์ธนากร	2	5	1	
38	นางสาว กฤติยา	รื่นเวช	2	6	1	
39	นาย วีรสิทธิ์	หารัญดา	2	5	1	
40	นางสาว มาตรสุภา	บุญเรือง	2	5	1	
41	นางสาว ธิติมา	ผาวิทย์	2	7	1	
42	นางสาว กาญจนา	คำพา	2	6	1	
43	นางสาว สุรีพร	ทองสุข	2	6	1	
44	นางสาว กนกวรรณ	หุ่่นวัน	2	5	1	
45	นาย สายชล	วังศิริ	2	5	1	
46	นางสาว อาลิษา	มีน้อย	2	5	1	
47	นางสาว วิจิตรา	จันทร์	2	5	1	
48	นางสาว ญัฏฐิณี	ภูเขียว	2	5	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
49	นางสาว พิมพ์ผกา	กมลเสถียร	2	6	1	
50	นางสาว นัชชา	ขุนชัย	2	5	1	
51	นาย ลิขิต	สวัสดิ์นะที	2	3	1	
52	นาย กฤตคุณชัย	ฉัตรถิ	2	5	1	
53	นาย อนุลักษณ์	คนบุญ	2	3	1	
54	นาย พงษ์พัฒน์	พงษ์แก้ว	2	4	1	
55	นางสาว จิตาภา	แก้วลุง	2	4	1	
56	นางสาว สุภาพร	ศรีรักษา	2	4	1	
57	นาย วันเฉลิม	นันทเขียว	2	4	1	
58	นาย อภิสิทธิ์	แพลงศาสดรา	2	4	1	
59	นางสาว อินทุอร	สุภาพรม	2	6	1	
60	นางสาว ญัฐพัชร์	ทองรอด	2	6	1	
61	นางสาว วิมพิวิภา	สายบัว	2	5	1	
62	นางสาว ทิพวรรณ	พลโน	2	6	1	
63	นางสาว ช่อผกา	สุวรรณชาติ	2	6	1	
64	นางสาว วิไลพร	จันทร์	2	5	1	
65	นาย ประเมศ	แสนสุข	2	5	1	
66	นางสาว ศิริขวัญ	อวดกล้า	2	1	1	
67	นาย ชนะ	ชมศักดิ์	2	3	1	
68	นาย ฮ่องศึก	สุพรรณกุล	2	4	1	
69	นาย ชำนาญพงษ์	รักซ้อน	2	4	1	
70	นางสาว จิตราภรณ์	ตะกรุดแก้ว	2	4	1	
71	นาย พงศธร	จงวัฒนารักษ์	2	6	1	
72	นางสาว อ้อมพร	ตะกรุดราช	2	5	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
73	นางสาว จุฑามาศ	จันทุม	2	4	1	
74	นางสาว จันจิรา	จันทร์สอน	2	3	1	
75	นางสาว อรอนงค์	เกื้อหนุน	2	3	1	
76	นาย อภิสิตธี	จันทร์เถร	2	3	1	
77	นางสาว จุฑามาศ	ขวัญแน่น	2	2	1	
78	นางสาว เจนจิรา	ไทยอาสา	2	3	1	
79	นางสาว วิรุฒดี	คนชื่อ	2	4	1	
80	นางสาว จิตรลดา	อินไชยา	2	4	1	
81	นางสาว อรอนงค์	เพชรนันท์	2	4	1	
82	นาย มนูญชัย	กันเจิม	2	4	1	
83	นาย ปรชณันท์	ก่อคุณ	2	8	1	
84	นาย ภาณุเดช	วงศ์ปาลิย์	2	4	1	
85	นางสาว นิตยา	กันดก	2	3	1	
86	นางสาว จินตหรา	ท้าวถา	2	3	1	
87	นางสาว กัญญาลักษณ์	หาบุตร	2	4	1	
88	นางสาว ภาณุชนาถ	คำหม่อง	2	4	1	
89	นางสาว ชนิกันต์	ทองผา	2	3	1	
90	นางสาว จิตาภา	มูลทาดี	2	5	1	
91	นางสาว ปัญญาภรณ์	บุญคล้าย	2	7	1	
92	นาย วัชรพล	ดีหมี	2	4	1	
93	นางสาว ทิพย์อักษร	คลังสิน	2	4	1	
94	นางสาว อลิษา	สุขแสนล้ำ	2	3	1	
95	นางสาว จามจุรี	ศรีเพชร	2	4	1	
96	นางสาว จิราพร	รูปหอม	2	3	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
97	นางสาว สิริพร	บุญรัตน์	2	4	1	
98	นางสาว จุฑามาศ	อ่อนตา	2	5	1	
99	นางสาว ศิริินภา	อุดมศรี	2	5	1	
100	นางสาว รัตนา	เนียมนาค	2	7	1	
101	นางสาว เพียงดาว	แก้วเรือง	2	3	1	
102	นางสาว ปิยะมาศ	ผ่องผิว	2	3	1	
103	นางสาว พงนีย์	วงศ์สมศรี	2	3	1	
104	นางสาว ณัฐวดี	แพทย์ไชโย	2	3	1	
105	นางสาว พัทธรา	ราชอาจ	2	3	1	
106	นางสาว ณัฐนิชา	ไชนันท์	2	3	1	
107	นางสาว ธรรมชาติลักษณ์	พรมมาอินทร์	2	3	1	
108	นางสาว พิมพ์ลักษณ์	บุญประสพ	2	4	1	
109	นางสาว จิตติพร	โกศลเสริม	2	3	1	
110	นางสาว ประกายแก้ว	ทิลารักษ์	2	4	1	
111	นางสาว วรรณนิศา	เพียรการ	2	3	1	
112	นางสาว ธารทิพย์	วงศ์ษา	2	4	1	
113	นางสาว นิภาวรรณ	บุญวัน	2	3	1	
114	นางสาว ปิยาภรณ์	พุดสอน	2	3	1	
115	นางสาว ณัฏฐา	ชมเข้า	2	4	1	
116	นางสาว อภิรดี	จันทร์ศรี	2	4	1	
117	นางสาว สุทธิดา	คำดี	2	5	1	
118	นางสาว จุฑารัตน์	คำนิล	2	3	1	
119	นางสาว ปวีณา	จำจำรุญ	2	3	1	
120	นางสาว พิมพ์พิสุทธิ	แก้วพวง	2	3	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวน แหล่งข้อมูล	ความ น่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
121	นางสาว สไบทอง	ทองอิม	2	4	1	
122	นางสาว สุนิษา	ภักดี	2	4	1	
123	นางสาว ปิยพัทธ์	โสดาจิตร	2	3	1	
124	นางสาว ลัดดาวรรณ	ปังทอง	2	4	1	
125	นางสาว เกษรา	สมศรี	2	3	1	
126	นางสาว เจตนา	อ่อนจันทร์	2	3	1	
127	นางสาว สุนิสา	ไม้หนองบัว	2	3	1	
128	นางสาว ศิริพร	แสงอ่อน	2	3	1	
129	นางสาว วรรณศิริ	ภาชนะชัย	2	5	1	
130	นาย พร้อมพงษ์	พลขาง	2	5	1	
131	นางสาว ศิรินันท์	สิงห์สี	2	3	1	
132	นางสาว ดวงกมล	คำมะโฮง	2	5	1	
133	นางสาว นิศาชล	ลาชี	2	8	1	
134	นางสาว พิจิตรา	สุขคำมี	2	5	1	
135	นางสาว อนุสรุ	ศิริทองจักร์	2	5	1	
136	นางสาว ปาหนัน	เลาทะนนวน	2	7	1	
137	นางสาว ปิยะมาศ	ผ่องผิว	2	4	1	
138	นางสาว พจนีย์	วงศ์สมศรี	2	4	1	
139	นางสาว สุภาภรณ์	คำเหลี่ยม	2	4	1	
140	นาย ศิวตล	ทองวัน	2	4	1	
141	นางสาว สุวณันท์	โสมกา	2	6	1	
142	นางสาว สุชาดา	มาเพ็ง	2	3	1	
143	นางสาว วิชชุรี	เพ็งเกษม	2	4	1	
144	นางสาว ขนิษฐา	ขวัญติง	2	3	1	

ที่	ชื่อ	นามสกุล	ครั้งที่	จำนวนแหล่งข้อมูล	ความน่าเชื่อถือ	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
145	นางสาว ศศิพร	พงษ์หาญ	2	4	1	
146	นางสาว สุพัตรา	พงษ์ดี	2	3	1	
147	นางสาว อริสา	ยงเกตุ	2	3	1	
148	นางสาว ปิยพร	อินทร์ทูน	2	3	1	
149	นางสาว พิมพ์อำไพ	บุตรดี	2	3	1	
150	นาย วิสิฐ	อินสอน	2	3	1	
151	นาย วิทวัส	เรืองรอย	2	5	1	
152	นางสาว สุดารัตน์	สุมหนองแขง	2	5	1	
153	นางสาว พิมพ์ใจ	เหลาวงศ์	2	8	1	
154	นางสาว สุกัญญา	พูสอน	2	6	1	
155	นางสาว มุจรินทร์	มิ่งเมือง	2	4	1	
156	นางสาว ดารารัตน์	ฝอยทอง	2	4	1	
157	นางสาว แสงเพชร	บุตรศรีภูมิ	2	5	1	
158	นางสาว กานต์วี	เสมาทอง	2	4	1	
159	นางสาว เพ็ญลักษณ์	ธรรมชัย	2	4	1	
160	นางสาว สุนันทา	เขตสถาน	2	4	1	
161	นางสาว พรพิมล	สำนมา	2	5	1	
162	นางสาว จันทิมา	บุญสิงห์	2	6	1	
163	นางสาว อลิษา	คำภาอินทร์	2	4	1	

จากตาราง 4 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 3 แหล่ง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 และข้อมูลน่าเชื่อถือ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับ
สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่2 เลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น
มะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อศึกษาเชิงลึกตามรายวิชา
ที่ลงเรียน ดังนี้

ตาราง 5 แสดงผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทักษะการตั้งโจทย์วิจัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2

ที่	ชื่อ นศ.	นามสกุล	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2			ครั้งที่ 3		
			ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ General	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ Specific	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ Key Question	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ General	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ Specific	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ Key Question	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ General	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ Specific	ตั้งโจทย์ วิจัยได้ ระดับ Key Question
1	นาย วัชรินทร์	เมฆวัน	0	0	0	0	0	0	1	0	0
2	นางสาว ชนกพร	คำทึง	1	0	0	-	0	0	-	1	1
3	นางสาว วรรณ นิตา	จันทา	0	0	0	0	0	1	-	-	1
4	นางสาว อมรรัตน์	จูแสน	0	0	0	1	1	0	-	-	1
5	นางสาว ลัดดา วัลย์	อินทร์ตา	1	1	1	-	-	-	-	-	-
6	นางสาว กิตติญา	สันเทียะ	1	0	0	-	1	0	-	-	1
7	นางสาวอนงค์	พูนขุนทด	1	0	0	-	1	1	-	-	-

8	นางสาวปวีณา	แก้วเปียง	0	0	0	1	0	0	-	1	1
9	นางสาวหทัยรัตน์	กันต์โถม	0	0	0	0	0	0	1	1	0
10	นางสาวสาหร่าย	ด้วงทำ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
11	นางสาวชุติมา	ทองบุญตา	1	0	0	-	1	1	-	-	-
12	นางสาวนวมินตรา	บัวบาน	0	0	0	1	0	0	-	1	1
13	นางสาววรรณ	มารอด	0	0	0	0	0	0	1	1	0
14	นางสาวนิตยา	ศรีจรรยา	1	0	0	-	1	1	-	-	-
15	นางสาวชิดชนก	พลกัณ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
16	นางสาว กนกวรรณชนก	ศรีสังข์	0	0	0	0	0	0	1	1	1
17	นายวิจิตชัย	พลพวก	1	0	0	-	1	1	-	-	-
18	นางสาวนันทกรณ์	ขันคำ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
19	นางสาวศิริรัตน์	พิมพ์สิงห์	0	0	0	0	0	0	1	1	1
20	นางสาว ทิพากร	โส ประดิษฐ์	1	0	0	-	1	1	-	-	-
21	นางสาวรัชนิกร	ขวัญเขียน	0	0	0	1	0	0	-	1	0

22	นางสาวเยาวลักษณ์	ปักกาศรี	0	0	0	1	0	0	-	1	0
23	นางสาวอารียา	แก้วเจริญ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
24	นางสาวรัตนภรณ์	ปานช้าง	1	0	0	-	1	1	-	-	-
25	นางสาวสุนิสา	ศรีธรรม	0	0	0	1	0	0	-	1	0
26	นางสาว จีรพรรณ	คลังคนเก่า	0	0	0	1	0	0	-	1	0
27	นางสาว วิลาวัลย์	พุทธา	1	0	0	-	1	1	-	-	-
28	นางสาว ชนาพร	ภาวะโสภณ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
29	นางสาว ประพิมพ์พร	มีสุรย์	1	0	0	-	1	1	-	-	-
30	นางสาว สุมิตรา	ไพศาลพันธ์	0	0	0	0	0	0	1	1	1
31	นางสาว สุวรรณิ	เพ็งลาด	1	0	0	-	1	1	-	-	-
32	นางสาว นิโรบล	บุญเมฆ	0	0	0	1	0	0	-	1	0

33	นางสาว ณิชฎพัชร	ลัมมะวิไชย	0	0	0	1	0	0	-	1	0
34	นางสาว ผกามาศ	คำแก้ว	1	0	0	-	1	1	-	-	-
35	นางสาว สุพิชชา	พันวัน	1	0	0	-	1	1	-	-	-
36	นางสาว ณิชฎกาล	ทองคำ	0	0	0	1	0	0	-	1	1
37	นางสาว ชลิตา	เข้าซารี	0	0	0	0	0	0	1	1	0
38	นางสาว เสาวนีย์	ทิพย์บำรุง	0	0	0	1	0	0	-	1	0
39	นางสาว พณณิตา	คำคุณ	0	0	0	1	0	0	-	1	0
40	นางสาว เกศ รินทร์	ถือศีล	1	0	0	-	1	1	-	-	-
41	นางสาว ภัทรพร	ศรีผ่องใส	1	0	0	-	1	1	-	-	-
42	นางสาว แสงดาว	กอพรม	1	0	0	-	1	1	-	-	-
43	นางสาว อศัลยา	กุลแอะ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
44	นางสาว เพ็ญพิทย์	ทองปั้น	0	0	0	1	0	0	-	1	1
45	นางสาว จรัสศรี	แสงมะณี	0	0	0	0	0	0	1	1	0
46	นาย สรสิทธิ์	ฤทธิ์รอด	1	0	0	-	1	1	-	-	-
47	นางสาว ขวัญฤดี	บึงจันทร์	1	0	0	-	1	1	-	-	-

48	นางสาว อนุศรา	บุญแจ้ง	0	0	0	1	0	0	-	1	0
49	นางสาว สุพัชร์ ชยา	ทองช่วง	1	0	0	-	1	1	-	-	-
50	นางสาว วิรवार รณ	จันทะ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
51	นาย ชัยมงคล	แก่นโท	1	0	0	-	1	1	-	-	-
52	นางสาว สุธา พรรณ	จันทร์อ่อน	1	0	0	-	1	1	-	-	-
53	นางสาว วิชยา	พาคำ	0	0	0	0	0	0	1	1	1
54	นางสาว จินตนา	โคตตะคุ	0	0	0	1	0	0	-	1	0
55	นางสาว เบญญา ภา	แสงนาค	1	0	0	-	1	1	-	-	-
56	นางสาว จีราพร	พันผง	0	0	0	1	0	0	-	1	0
57	นางสาว จิราภา	พักดี	1	0	0	-	1	1	-	-	-
58	นางสาว สุภาวดี	โจระสา	1	0	0	-	1	1	-	-	-
59	นางสาว ภัทรพร	ลายสน	0	0	0	1	1	1	-	-	-

40	นางสาว วรวงศ์ศิริ	สุภมาตร	1	0	0	-	1	1	-	-	-
41	นางสาว สุภัทรา	ฉิมจีน	0	0	0	1	0	0	-	1	0
42	นางสาว นัยนัปปร	จันทร์กก ผึ้ง	0	0	0	1	1	1	-	-	-
43	นางสาว ณิชิตา	รัชตวิบูลย์ สิน	1	0	0	-	1	1	-	-	-
44	นางสาว ฐิติรัตน์	ราหุลปาน	1	0	0	-	1	1	-	-	-
45	นางสาว สุภาพร	สตติคราม	1	0	0	-	1	1	-	-	-
46	นางสาว วริศรา	สวนไธสง	0	0	0	1	0	0	-	1	1
47	นางสาว ลัดดา วัลย์	แพรเปี้ย	0	0	0	0	0	0	1	1	0
48	นางสาว รัตนา	ทองป้อม	1	0	0	-	1	1	-	-	-
49	นางสาว ณิชพร	นาคเพชร	0	0	0	1	1	1	-	-	-
50	นางสาว ฤดีวัน	แซ่ลี	1	0	0	-	1	1	-	-	-
51	นาย อรรถวิท	อุทุมม่าง	0	0	0	0	0	0	1	1	1
52	นางสาว ธัญจิรา	จันทร์	0	0	0	1	0	0	-	1	0

		เศรษฐ์									
53	นางสาว อารีรัตน์	สายโส	0	0	0	1	0	0	-	1	0
54	นางสาว จิตรา	ชั้นเชียง	1	0	0	-	1	1	-	-	-
55	นางสาว จามจุรี	วันท่า	0	0	0	1	1	1	-	-	-
56	นางสาว มณฑิชา	สมบัติศรี	0	0	0	1	1	1	-	-	-
57	นาย ยุทธนา	โมราเจริญ	1	0	0	-	1	1	-	-	-
58	นาย นฤตล	กองทอง	0	0	0	1	1	1	-	-	-
59	นางสาว อรุณา	ด้วงมูล	1	0	0	-	1	1	-	-	-
60	นาย ราเมศร์	รอดยม	1	0	0	-	1	1	-	-	-
61	นาย สุวิชา	สวัสดิ์ศรี	1	0	0	-	1	1	-	-	-
62	นางสาว วรางคณี ตา	คำมี	1	0	0	-	1	1	-	-	-
63	นางสาว ธนาทิพย์	สายคำ ทอน	0	0	0	1	1	1	-	-	-
64	นางสาว สุรีมาศ	ธรรมโชติ กุล	0	0	0	1	0	0	-	1	1

76	นางสาว สุภัทธี	พรมมี	0	0	0	1	1	1	-	-	-
77	นางสาว เมศิณีย์	พันธ์เถื่อน	0	0	0	1	1	1	-	-	-
78	นางสาว จารุวรรณ	สีทอง	0	0	0	1	1	1	-	-	-
79	นางสาว จิระภา	แก้วจิตร	0	0	0	1	0	0	-	1	0
80	นางสาว ปวีณา	บุสันเทียะ	0	0	0	1	0	0	-	1	0
81	นางสาว วีรยา	สนทอง	0	0	0	1	0	0	-	1	1
82	นาย ไพศาล	ศรีวิพัฒน์	0	0	0	0	0	0	1	1	0
83	นางสาว ทินรัตน์	จันทร์ดา	0	0	0	1	1	1	-	-	-
84	นางสาว เดือนเพ็ญ	จันะสอน	1	0	0	-	1	1	-	-	-
85	นางสาว เสาวนีย์	แสนบุตรดี	0	0	0	0	0	0	1	1	1
86	นางสาว จิตติมา	บุญตา	0	0	0	1	1	1	-	-	-
87	นาย ณัฐวุฒิ	รัตนประทุม	0	0	0	1	0	0	-	1	0
88	นางสาว เมชุดา	พุ่มมาลา	0	0	0	1	1	0	-	-	1

89	นางสาว แคทลียา	ยศมา	0	0	0	1	1	0	-	-	1
90	นางสาว พรพิมล	น้อยมี	0	0	0	1	1	1	-	-	-
91	นางสาว วิชชุดา	สารมโน	0	0	0	1	0	0	-	1	1
92	นางสาว วราพร	บุตรหนา	0	0	0	0	0	0	1	1	0
93	นางสาว นริศรา	แสงเทียน	0	0	0	1	0	0	-	1	1
94	นางสาว นันทิตา	หอมหวาน	0	0	0	0	0	0	1	1	0
95	นางสาว อัสนี	ปวง สันเทียะ	0	0	0	1	1	1	-	-	-
96	นางสาว อรอนงค์	บุญช่วย	0	0	0	1	1	0	-	-	1
97	นางสาว สุนิสา	มาโส	1	0	0	-	1	1	-	-	-
98	นางสาว พรยมล	พรรรัตน์	0	0	0	0	0	0	1	1	1
99	นางสาว ดวงนภา	สีสิงห์	0	0	0	1	0	0	-	1	0
100	นางสาว อารีรัตน์	हनันกระ โทก	1	0	0	-	1	1	-	-	-
101	นางสาว รจนา	สีสุข	1	0	0	-	1	1	-	-	-
102	นางสาว น้ำผึ้ง	ระโส	0	0	0	1	0	0	-	1	0

103	นางสาว อรพรรณ	โชคลา	1	0	0	-	1	0	-	-	1
104	นางสาว ทศน์ วรรณ	วิวัฒนผล แดน	1	0	0	-	1	1	-	-	-
105	นางสาว กมล พรรณ	ชัยศิริ	0	0	0	1	1	0	-	-	1
106	นาย อังกร	แก้วสระ แสน	0	0	0	1	0	0	-	1	0
107	นางสาว ประภัสสร	พิมพ์วงศ์	0	0	0	1	0	0	-	1	0
108	นางสาว สุพัฒตรา	สุกสว่าง	1	0	0	-	1	0	-	-	1
109	นางสาว ประภัสสร	ผ่องใส	1	0	0	-	1	1	-	-	-
110	นางสาว พรทิพย์	พัตรรัก	0	0	0	1	1	0	-	-	1
111	นางสาว ปัญญาพร	นาคเพชร	0	0	0	1	1	0	-	-	1
112	นางสาว ขนิษฐา	ทองวิจิตร	0	0	0	1	1	1	-	-	-
113	นางสาว เกษณีย์	ทองนิม	0	0	0	1	1	0	-	-	1

114	นางสาว นงคราญ	อ่อนศรี	1	0	0	-	1	1	-	-	-
115	นางสาว พิรุณพร	จันทะรัตน์	0	0	0	0	0	0	1	1	1
116	นางสาว พรนิภา	สุรินทร์คำ	0	0	0	1	1	1	-	-	-
117	นาย ปียกุล	สิมมา	0	0	0	1	1	1	-	-	-
118	นาย ทรงวุฒิ	สีเผือก	0	0	0	1	1	1	-	-	-
119	นาย ชัยวัฒน์	อักษร	0	0	0	1	1	1	-	-	-
120	นางสาว สุภารัตน์	ศรีสมร	0	0	0	1	0	0	-	1	0
121	นาย นครชัย	อินปาน	1	0	0	-	1	1	-	-	-
122	นาย พีรพัฒน์	พิมพ์ยา	0	0	0	0	0	0	1	1	1
123	นาย เต๋นสยาม	สมสร้อย	0	0	0	1	1	1	-	-	-
124	นาย สราวุฒิ	พรมดวง	0	0	0	1	1	1	-	-	-
125	นาย ณ์ัฐวุฒิ	มารศรี	0	0	0	1	1	1	-	-	-
126	นาย จาตุรงค์	ตุลสุข	0	0	0	1	1	1	-	-	-
127	นาย ธนโชติ	สีทา	0	0	0	1	1	1	-	-	-
128	นาย ยุทธนา	ศรีอินทร์	0	0	0	1	1	1	-	-	-
129	นาย ณ์ัฐพล	อ่อนชญา	0	0	0	1	1	0	-	-	1

130	นาย คำรณ	จุลโสด	0	0	0	1	1	1	-	-	-
131	นาย เจษฎากร	สร้อยมี	0	0	0	1	1	1	-	-	-
132	นาย เปรม	ป่องท้าว	1	0	0	-	1	1	-	-	-
133	นาย วิวัฒน์	ศรีมูล	0	0	0	0	0	0	1	1	1
134	นางสาว นริสา	แสงเงิน	0	0	0	1	0	0	-	1	0
135	นาย สุนทร	มัตหา	0	0	0	1	0	0	-	1	0
136	นาย วัฒนา	ศิริชัย	1	0	0	-	1	1	-	-	-
137	นางสาวพิ ลัยวรรณ	แก้วว่าว	0	0	0	0	0	0	1	1	1
138	นาย อนุวัฒน์	ช่วยแสง	0	0	0	1	1	0	-	-	1
139	นายวรุฒิ	สาระพัน	0	0	0	1	1	1	-	-	-
140	นางสาวชุตติ กาญจน์	อมร รัตนวาที	0	0	0	1	1	1	-	-	-
141	นาย วิศัลย์	ไชยะเกตุ	0	0	0	1	1	1	-	-	-
142	นาย ธเนศ	คนธาร์	0	0	0	1	1	1	-	-	-
143	นาย ศรธรรม	พุทธเลี้ยว	0	0	0	1	1	1	-	-	-

144	นาย นิติกร	ศรียะมาตร	0	0	0	1	1	0	-	-	1
145	นาย จักรกฤษณ์	ทีไร	0	0	0	1	1	0	-	-	1
146	นางสาว สุนิสา	แช่มช้อย	1	0	0	-	1	0	-	-	1
147	นางสาว จิราทิพย์	กุลเกลี้ยง	1	0	0	-	1	0	-	-	1
148	นาย วิษณุ	อยู่ทอง	0	0	0	1	1	1	-	-	-
149	นาย เจษฎา	ภู่ตัด	1	0	0	-	1	0	-	-	1
150	นาย วิทยา	ชัยสิทธิ์	1	0	0	-	1	0	-	-	1
151	นาย นเรนทร์ฤทธิ์	ชินราช	1	0	0	-	1	1	-	-	-
152	นาย ธเนศร์	โม้สา	0	0	0	0	0	0	1	1	1
153	นาย ชลิต	ปุยชา	1	0	0	-	1	0	-	-	1
154	นาย กฤษฎา	ทิพย์พ นัคฆ์กร	1	0	0	-	1	0	-	-	1
155	นาย พัลลพ	นวนป็น	1	0	0	-	1	0	-	-	1
156	นาย สันติพงศ์	แสงคำ	0	0	0	1	1	1	-	-	-
157	นาย ญัฐวุฒิ	บุตรลอด	0	0	0	1	1	1	-	-	-
158	นางสาว จารุ	วัดบุญ	1	0	0	-	1	0	-	-	1

	วรรณ	เลี้ยง									
159	นางสาว พิทยัณัฐ ชา	ลีปรีชา นนท์	0	0	0	1	0	0	-	1	0
160	นางสาว ณัฐพร	บุญเจิม	1	0	0	-	1	1	-	-	-
161	นางสาว สุดารัตน์	จ้อยวน	0	0	0	0	0	0	1	1	1
162	นาย ขวัญชัย	ดีจอม	0	0	0	1	1	0	-	-	1
163	นาย วัชรกร	บุตรศรี	0	0	0	1	1	1	-	-	-
164	นาย จักรกฤษ	ครองยศ	0	0	0	1	1	1	-	-	-
165	นาย กิตติพันธ์	สกุลบุรี รัชต์	0	0	0	1	1	1	-	-	-
166	นางสาว กวิตา	สนิพผล	0	0	0	1	1	1	-	-	-
167	นางสาว นวล ถนอม	สุขทอง หลวง	1	0	0	-	1	0	-	-	1
168	นางสาว นุชรี	พรมสา	0	0	0	1	1	1	-	-	-
169	นางสาว อาริษา	พาพลงาม	0	0	0	1	1	0	-	-	1
170	นาย วิทยา	พลหาญ	1	0	0	-	1	0	-	-	1

171	นางสาว นาทยา	พรเพชร	1	0	0	-	1	0	-	-	1
172	นาย สุภัทรชัย	ผิว่อง	0	0	0	1	1	1	-	-	-
173	นาย ธวัชชัย	มาต่าง	0	0	0	1	1	1	-	-	-
174	นาย ยุทธนา	ผิว่อง	0	0	0	1	0	0	-	1	0
175	นาย สมประสงค์	กันเดิน	1	0	0	-	1	0	-	-	1
176	นางสาว ธาวิณี	แก้วโยน	1	0	0	-	1	0	-	-	1
177	นาย วิโรจน์	แซ่เฮอ	1	0	0	-	1	0	-	-	1
178	นาย สิงหาราช	อาจหาญ	0	0	0	1	1	1	-	-	-
179	นาย อภิวัฒน์	พุฒจีบ	0	0	0	1	1	0	-	-	1
180	นาย พงษ์สิทธิ์	คำศร	1	0	0	-	1	1	-	-	-
181	นาย ปราณีต	ทองสตัย	0	0	0	0	0	0	1	1	1
182	นาย ชัยธวัช	มาต่าง	0	0	0	1	0	0	-	1	0
183	นางสาว อังชุลี	โคตรชมพู	1	0	0	-	1	0	-	-	1
184	นาย ญัฐพล	โพแก้ว	0	0	0	1	1	0	-	-	1
185	นาย กฤษฎา	บุญอิม	0	0	0	1	1	1	-	-	-
186	นาย วุฒิชัย	สีดา	0	0	0	1	1	1	-	-	-

187	นาย เสกสรร	หมวกซา	0	0	0	1	1	1	-	-	-
188	นาย ทัดพงษ์	สิงห์ธงยาม	1	0	0	-	1	1	-	-	-
189	นางสาว พิมพ์พี	แก้วสุข	0	0	0	0	0	0	1	1	1
190	นาย สุทธิพงษ์	อยู่ยง	1	0	0	-	1	0	-	-	1
191	นาย อภิชาติ	บัวทอง	1	0	0	-	1	0	-	-	1
192	นาย ฐาปกรณ์	กอนมล	0	0	0	1	1	1	-	-	-
193	นาย กิตติพงษ์	ทะสา	0	0	0	1	1	0	-	-	1
194	นาย อนุสรณ์	เทียนเงิน	0	0	0	1	1	0	-	-	1
195	นางสาว อุไร วรรณ	พุทธา จันทร์	0	0	0	1	1	1	-	-	-
196	นาย ชีรพงศ์	คำชา	0	0	0	1	1	0	-	-	1
197	นางสาวพัชรินทร์	สุทธิ ประภา	0	0	0	1	1	1	-	-	-

จากตาราง 5 ผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทักษะการตั้งโจทย์วิจัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 1 จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 2 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 2 จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 69.10 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 3 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 98.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 2 จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 และมีนักศึกษาที่ไม่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

ผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ศึกษาระเบียบวิธีวิจัย ฝึกสร้างโจทย์วิจัย สมมติฐาน การกำหนดตัวแปร การสร้างแผนการเก็บข้อมูล ฯลฯ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ศึกษามาในปีที่ 2 เป็นแกนนำของภูมิปัญญา ดังนี้

ตาราง 6 แสดงผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทักษะการวิจัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3

	ชื่อ	สกุล	1. ระบุโจทย์วิจัย (Key Question)			2. ตั้งเป้าหมาย			3. ตั้งสมมติฐาน (Hypothesis)			4. วิธีการ (Methods)			5. ผลที่ได้/ข้อมูล (Results)			6. การแปล ความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation)			7. ข้อสรุป (Conclusion)		
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
1	นางสาว สุพัตศิริ	แสงเงิน	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1
2	นางสาว วันทนา	อยู่รอง	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	1	-
3	นางสาว กมล ชนก	กันเกิด	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	1	-	1	-	-
4	นาย นพรัตน์	จันทร์ศรี	0	0	1	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	1	-	1	-	-

14	นางสาว สุรรัตน์	ลาพา	1	-	-	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
15	นางสาว ธิดารัตน์	วิลัยศิลป์	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	1	-
16	นางสาว วิมลพิภา	โค รสมบัติ	0	0	1	0	0	1	0	1	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1
17	นางสาว นุชจรรย์	จักร์แพง	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
18	นางสาว พัชรกร	สารีคำ	0	0	1	0	1	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
19	นางสาว อมรรัตน์	เสารัง	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
20	นางสาว อัญชลี	สายแสง ใส	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	1	-
21	นางสาว อรุณี	ดีพรม	0	0	1	0	1	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
22	นางสาว วิภาดา	คำภู เวียง	0	0	1	1	-	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
23	นางสาว	นานใส	0	0	1	1	-	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1

	ณัฐพร																						
24	นาย อนวัช	ปานสุด	0	1	-	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	-
25	นางสาว อรนุช	ทุมมา	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
26	นางสาว ทราย แก้ว	จำปา งาม	1	-	-	0	1	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
27	นางสาว วร ลักษณ์	มามุข	1	-	-	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
28	นางสาว ภาณันท์	สังกรณีย์	0	0	1	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
29	นางสาว สุกัญญา	ขวัญ เผือก	0	0	0	1	-	-	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	-
30	นางสาว ศิรินันท์	แก้วเต่า	0	1	0	0	1	-	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	-
31	นางสาว วณิชญา	สังข์ทอง	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1

32	นางสาว วลัย พรรณ	เกษทอง มา	1	-	-	1	-	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
33	นางสาว ภัทราพร	มิ่งโสดา	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
34	นางสาว วาสนา	พาลา	0	0	1	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	-
35	นางสาว สุพรรณษา	สุดสม	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
36	นางสาว ธีราพร	อู่ใจ	0	0	1	0	0	1	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
37	นางสาว สุกัญญา	วันสิน	0	1	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	-
38	นางสาว อัญชลี	พามา	0	0	1	1	-	-	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
39	นางสาว กาญจนา	จันทร์ อุดร	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
40	นางสาว รัฐวรรณ	สุวรรณ สิทธิ์	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-

41	นายธวัชชัย	จันมโนวงศ์	0	0	1	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
42	นางสาวธนขวัญ	คำอัด	1	-	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
43	นางสาวมาริษา	คงสิทธิ์	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
44	นางสาวพลอยอรริน	เพชรมา	0	1	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
45	นางสาวบุษยา	สายบุญจง	0	0	1	1	-	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
46	นางสาวอรรวรรณ	อาจฤชี	0	0	1	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
47	นางสาวรุ่งเพชร	สุขไคล์	0	0	1	0	1	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
48	นางสาววราพร	ชมเมือง	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
49	นางสาวนันทิชา	พรมจันทร์	0	1	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-

50	นางสาว ชญาณี	อินทร์ ปาน	1	-	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
51	นางสาว วิมลรัตน์	คงเกิด	0	1	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
52	นางสาว วณิชยา	นวลน้อย	0	1	-	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
53	นางสาว บุษกร	แลรุธ	0	0	1	1	-	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
54	นางสาว ภาณันท์	สังกรณีย์	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
55	นางสาว สุกัญญา	ขวัญ เผือก	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
56	นาย ธีร ศานต์	อู่ณกุด เชือก	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
57	นางสาว สุพรรณิ กา	นาคน้อย	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
58	นาย กฤษดา	ทิพย์ เคลือบ	1	-	-	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-

59	นางสาว ฐิติพร	แก้วปาก	0	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
60	นางสาว วารุณี	ก้อนคำ	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
61	นางสาว บุษยา	บั้งเจาะ บาง	1	-	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
62	นางสาว เพ็ญ ประภา	ไวย่อง	0	0	1	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
63	นางสาว สุนิษา	วิวัฒนะ มงคล	1	-	-	0	0	1	0	1	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
64	นางสาว วาสนา	มีแสง ศิลป์	1	-	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
65	นาย กฤตชัย	คำมุง	0	0	1	1	-	-	0	1	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
66	นางสาว ลลิตตา	ผ่องผิว	1	-	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	1	-	-
67	นาย ณัฐวัฒน์	ทนนชัย	0	0	1	0	1	-	0	1	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	1	-	-

68	นาย สุกฤษฎี	อิน ประดับ	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
69	นางสาว หทัย ชนก	อ่อนวัน	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
70	นางสาว วิลาสินี	สีเหลือง	0	0	0	0	0	1	1	-	-	1	-	-	0	1	-	0	1	-	1	-	-
71	นางสาว พร ประภา	แซ่ลี	0	0	0	0	0	1	1	-	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
72	นางสาว เพ็ญแข	โพธิ์ทอง	0	1	-	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
73	นางสาว ปาริฉัตร	หัตถ์คำตัด	0	0	1	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
74	นาย จุลดิศ	ปั่นโฉม	0	0	1	0	0	1	0	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-
75	นาย ชัชวาลย์	मारोट	0	1	-	1	-	-	0	0	1	0	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-
76	นาย	กันหา	0	0	0	1	-	-	0	0	1	0	0	1	0	1	-	0	0	1	0	1	-

	กนกพล																						
77	นางสาว นิโลบล	จั่นแจ้	0	0	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	0	1	-
78	นางสาว ไศรยา	กัลยาวดี	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-	0	1	-
79	นางสาว ศศิภรณ์	คนว่อง	0	0	1	0	0	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-
รวม			16	15	44	20	17	42	28	32	19	15	35	28	8	41	30	5	40	34	9	45	25
คิดเป็นร้อยละ			20.2	18.9	55.7	25.3	21.5	53.2	35.4	40.5	24.1	18.9	44.3	35.4	10.1	51.9	37.9	6.3	50.63	43.0	11.4	56.9	31.6

จากตาราง 6 พบว่า นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 1 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 2 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 3 จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 1 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 2 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 3 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 1 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 2 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 3 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 1 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 2 จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 3 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 1 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 2 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 3 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 1 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 2 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50.63 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 3 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 1 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 2 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 3 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6

ผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับ
สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ดำเนินการวิจัยหัวข้อหรือ
โจทย์วิจัยที่ได้จากปีที่ 3 (Senior Project)

ตาราง 7 แสดงผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักศึกษา
ชั้นปีที่ 4

ที่	ชื่อ	สกุล	ดำเนินการวิจัยเรื่อง
1	นายชิตพล	พรมเวียง	การพัฒนามะขามหวานให้เป็นเอกลักษณ์ของคนจังหวัด เพชรบูรณ์
2	นายนิรันดร์	เรืองทอง	การศึกษาภูมิปัญญามะขามหวานสำหรับการกีฬา
3	นายพิพัฒน์	เอี่ยมง่วง	องค์ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวานเพื่อการสืบค้นและการศึกษา เรียนรู้
4	นายอภิวัฒน์	อาจสว่าง	การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวาน
5	นายวุฒิชัย	สาวะทา	การสร้างเครือข่ายหรือเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวาน
6	นายกัมปนาถ	พาดิ	แนวทางการสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่อนุรักษ์มะขามหวาน
7	นายสนอง	สร้างการ นอก	การศึกษาผลิตภัณฑ์มะขามหวานเพื่อการค้า
8	นายวิจักขณ์	น้อยหมอ	การพัฒนาสำนึกรักท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญามะขามหวาน
9	นางสาวณัชญา	นันทะเชียง เครือ	ผลิตภัณฑ์แปรรูปมะขามหวาน
10	นายธวัชชัย	เลิศเพ็ญ พักตร์	การแปรรูปมะขามหวาน

6. นำผลการศึกษาวิจัยจากนักศึกษาปีที่ 4 มาวิเคราะห์ประเมินความสำคัญของผลที่ได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น หรือโจทย์ปัญหาสำหรับการวิจัยต่อยอด

จากตาราง 7 พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ดำเนินการวิจัยจำนวน 10 เรื่อง ซึ่งโจทย์วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมจากท้องถิ่น

7. นำผลการเรียนรู้ ทักษะการคิดในเชิงวิจัยของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีมาวิเคราะห์ประเมินผลการพัฒนาการทักษะด้านการวิจัย กระบวน การคิดวิจัยที่นักศึกษาได้ทำจริงตามระดับชั้น เพื่อสรุปเป็นผลการวิจัยในด้านการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครู(นักศึกษา)

ทักษะการวิจัยในขั้นตอนต่างๆ ส่งผลต่อวิธีการคิด โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งในการพัฒนาทักษะการวิจัยนี้เน้นที่การให้ความรู้เพื่อการดำเนินการ การให้ปฏิบัติจริงโดยนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในสภาพจริง การนำเสนองานและการประเมินผลงานเพื่อการพัฒนาในครั้งต่อไป ซึ่งพบว่า เมื่อให้ความรู้แล้ว ผู้วิจัยส่วนใหญ่สามารถดำเนินการวิจัยได้ โดยใช้การพัฒนาเป็นจำนวน 2 ครั้ง

8. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละหลักสูตรภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสรุปเป็นผลวิจัยเชิงคุณภาพ ของการจัดการในแผนการสอน

นักศึกษาแต่ละหลักสูตรมีรูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาทักษะการวิจัยเหมือนกัน ทั้งวิธีการ แนวปฏิบัติและองค์ความรู้

9. นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครุฑมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผู้วิจัยนำเสนอนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครุฑมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครุฑมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่	ชื่อ	นามสกุล	นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน
1	นางแขก	มูลเดช	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชา การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การวิจัยทางการศึกษา การ

ที่	ชื่อ	นามสกุล	นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน
			วิจัยภาษาอังกฤษ
2	นางสาวนพวรรณ	จำนนวน	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชา การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การวิจัยทางการศึกษา การวิจัยภาษาอังกฤษ
3	นางสาวสุปราณี	พิศมัย	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มวิทยาศาสตร์
4	นางสาวอาทิตย์ยา	ขาวพราย	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มวิทยาศาสตร์
5	นายปรเมษฐ์	วงศ์พุทธิชัย	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพลศึกษา
6	นางสาวศิวพร	ใสโต	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มภาษาอังกฤษ
7	นางสาวณัฐกานต์	พึงกุศล	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มคณิตศาสตร์
8	นายฉัตรชัย	เสมาทอง	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ
9	นายภูมินทร์	เหลาอำนาจ	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มภาษาอังกฤษ
10	นางสาววิริยา	ศตสังวัตสร	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มภาษาอังกฤษ
11	นางสาวณัฐตะวัน	ลิ้มประสงค์	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
12	ว่าที่ ร.ต.พลากร	ชาญณรงค์	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพลศึกษา
13	นางสาวน้ำฝน	เบ้าทองคำ	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มวิทยาศาสตร์ทั่วไป
14	นางสาวกมลสิทธิ์ฐ์	พิมพ์ิลา	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
15	นายจารึก	ชินสมบัติ	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มการงานอาชีพ
16	นางสาววันเพ็ญ	กุลด้วง	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มหลักสูตรและการสอน
17	นางสาววิภาดา	นาเลา	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มงานสารบัญ
18	นางสาวอโณทัย	พลเยี่ยม	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มภาษาอังกฤษ
19	นางสาววิภา	เพชรเจริญ รัตน์	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มปฐมวัย
20	นายจิตติ	ชนะพุทธิชัย	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ
21	นางสาวสินีนารถ	คุ้มแสง เทียน	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ
22	นางสาวเจษฎาภรณ์	สายถิ่น	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มวิทยาศาสตร์การกีฬา

ที่	ชื่อ	นามสกุล	นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน
23	นายณัฐวุฒิ	โพธิ์ศรีแก้ว	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพลศึกษา
24	นางสาวสุภาพร	ชูสาย	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มจิตวิทยา
25	นางสาวสรินทร์	ขุนแก้ว	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มการศึกษาปฐมวัย
26	นายพงศ์จักร	ดาบเพ็ชร รมณี	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มภาษาอังกฤษ
27	นางสาวมยุรี	สีสอนการ	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มการศึกษาปฐมวัย
28	นางสาวสุพรรณิภา	สายทองเย็น	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มการศึกษาปฐมวัย
29	นางสาวชนกนันท์	ตรีวงษ์	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มการศึกษาปฐมวัย
30	นายพิษณุ	พิจารณา	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มการศึกษาปฐมวัย
31	นายสุทิน	เจียมประ โคน	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มจิตวิทยา
32	นางสาวกัญทิลา	ดอกจันทร์	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
33	นางสาวอารีย์วรรณ	กันตา	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
34	นายคมกฤษ	ประสมศรี	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพลศึกษา
35	นายทรงพล	น้อย บำเหน็จ	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพลศึกษา
36	นางสาวกฤษณา	นวลดี	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
37	นางสาวกรรณก	ดาบพิมพ์ศรี	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
38	นายภัทรารุช	วงศ์ศักดิ์	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
39	นางสาวชลธิชา	บุญเรือน	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
40	นางสาวจิตตมาศ	คงเพ็ง	เนื้อหาเพิ่มเติมในรายวิชากลุ่มพื้นฐานการศึกษา
41	นาง พนิตสิรี	แพ่งสภา	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
42	นางสาว รุ่งทิพย์	สกุลณี	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
43	นางสาว สาลินี	ขจรไพร	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่	ชื่อ	นามสกุล	นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน
44	นางสาว พัทรี	ย่าเที่ยง	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
45	นาง อัญญา	พรมมาท้าว	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
46	นาย ปราโมทย์	วงศ์กา อินทร์	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
47	นางสาว ปภาดา	โมษิตานนท์	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
48	นาย ประเสริฐ	เฉยดิษ	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
49	นาย อีร์วิษ	ใจห้าว	วิชาเพิ่มเติม รายวิชา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน เพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
50	นางสาว ทศนีย์	พึงจิตต์ตน	วิชาเพิ่มเติม รายวิชา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน เพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
51	นางสาว ปราณีรัตน์	บุญปัญญา	วิชาเพิ่มเติม รายวิชา ภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวาน เพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
52	นางสาว กานต์รวี	สารไชย	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
53	นาง ชลธิชา	ชัยวิชิต	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
54	นางสาว ยุพิน	มาฉิม	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
55	นาง นัยนา	คงพันธ์	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
56	นางสาว วิภาพร	ยอดทองดี	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
57	นางสาว ประภัสสร	แสงศร	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
58	นาง พิศมัย	ศรีเมฆ	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่	ชื่อ	นามสกุล	นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน
59	นาง ไพรินทร์	จันทร์แดง	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
60	นาย กิรติ	วิมลเศรษฐ	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
61	นาง ชนตระการ	ลีลา	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
62	นาย จิราวัฒน์	อินเที่ยง	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
63	นางสาว ทักตร์ดาว	แก้วแท้	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
64	นาง ชุติกาญจน์	จันทร์รา	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
65	นางสาว ปาจริย์	คุ้มสิงห์สันต์	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
66	นาง เนียรวิภา	สมภักดี	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
67	นางสาว อัญชลี	ทองช่วง	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
68	นาง พรพิมล	มีมุข	หลักสูตรท้องถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อ รองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากตาราง 8 นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วย
 โจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี 3
 ส่วน คือ การนำโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชีย
 ตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเนื้อหาประกอบการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน/นักศึกษา การพัฒนาหลักสูตร
 ท้องถิ่นและการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. มีผู้ร่วมการวิจัย จำนวน 68 คน จำแนกเป็น คณาจารย์ จำนวน 40 คน และ นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต (ซึ่งเป็นข้าราชการในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและ อาชีวศึกษา) จำนวน 28 คน รวมทั้งนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่กับคณาจารย์ที่ร่วมดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 1 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 191 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 79 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 10 คน

2. ผลการพัฒนาครูและนักศึกษาที่จะเป็นครูของท้องถิ่นให้มีทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบ และสามารถกระจายสู่การศึกษาระดับโรงเรียน รวมทั้งชุมชนในท้องถิ่น ปรากฏดังนี้

ผู้ร่วมวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 1 แหล่ง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 และข้อมูลยังไม่น่าเชื่อถือ จำนวน 42 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.80 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้หาข้อมูลเพิ่มจากเอกสารและบุคคล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เก็บข้อมูลมากกว่า 3 แหล่ง ขึ้นไป จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้พิจารณา แหล่งข้อมูลรวมทั้งความน่าเชื่อถือของข้อมูล

นักศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 2 แหล่ง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 และข้อมูลยังไม่น่าเชื่อถือ จำนวน 105 คน คิดเป็น ร้อยละ 64.40 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะให้หาข้อมูลเพิ่มจากเอกสารและบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เก็บข้อมูลจาก 3 แหล่ง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 และข้อมูลน่าเชื่อถือ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อ สรุปลงความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น : ทักษะการตั้งโจทย์วิจัย สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 1 จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 2 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 ที่สามารถตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ General ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Specific ในครั้งที่ 2 จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 69.10 ตั้งโจทย์วิจัยได้ ระดับ Specific ในครั้งที่ 3 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 98.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 1 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 2 จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 ตั้งโจทย์วิจัยได้ระดับ Key

Question ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 31.90 และมีนักศึกษาที่ไม่สามารถตั้ง
โจทย์วิจัยได้ระดับ Key Question ได้ในครั้งที่ 3 จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 1 จำนวน 16
คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ในครั้งที่ 2
จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับระบุโจทย์วิจัย (Key Question) ใน
ครั้งที่ 3 จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 1 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อย
ละ 25.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 2 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ
21.5 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในครั้งที่ 3 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 1 จำนวน 28
คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ในครั้งที่ 2
จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) ใน
ครั้งที่ 3 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 1 จำนวน 15 คน คิดเป็น
ร้อยละ 18.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 2 จำนวน 35 คน คิดเป็น
ร้อยละ 44.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการ (Methods) ในครั้งที่ 3 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อย
ละ 35.4

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 1 จำนวน 8 คน คิด
เป็นร้อยละ 10.1 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 2 จำนวน 41 คน คิด
เป็นร้อยละ 51.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับผลที่ได้/ข้อมูล (Results) ในครั้งที่ 3 จำนวน 30 คน คิด
เป็นร้อยละ 37.3

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ใน
ครั้งที่ 1 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล
(Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 2 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50.63 มีทักษะการวิจัย
เกี่ยวกับการแปลความหมายข้อมูล (Discussion, Evaluation) ในครั้งที่ 3 จำนวน 34 คน คิดเป็น
ร้อยละ 43.0

นักศึกษามีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 1 จำนวน 9 คน
คิดเป็นร้อยละ 11.4 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 2 จำนวน 45
คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 มีทักษะการวิจัยเกี่ยวกับการข้อสรุป (Conclusion) ในครั้งที่ 3 จำนวน
25 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6

3. ผลการพัฒนาและแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการใช้ผลงานวิจัยโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น

ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่น ดังนี้

1. การพัฒนามะขามหวานให้เป็นเอกลักษณ์ของคนจังหวัดเพชรบูรณ์
2. การศึกษาภูมิปัญญามะขามหวานสำหรับการกีฬา
3. องค์ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวานเพื่อการสืบค้นและการศึกษาเรียนรู้
4. การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมะขามหวาน
5. การสร้างเครือข่ายหรือเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับมะขามหวาน
6. แนวทางการสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่อนุรักษ์มะขามหวาน
7. การศึกษาผลิตภัณฑ์มะขามหวานเพื่อการค้า
8. การพัฒนาสำนักรักท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญามะขามหวาน
9. ผลิตภัณฑ์แปรรูปมะขามหวาน
10. การแปรรูปมะขามหวาน

4. การพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย พบว่า เป็นการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

5. ยังไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัยเครือข่ายที่มีประโยชน์ ในการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ

6. นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครุมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี 3 ส่วน คือ การนำโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาเป็นเนื้อหาประกอบการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน/นักศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติม

อภิปรายผลกาวิจัย

1. ผู้เข้าร่วมวิจัยนั้น พบว่ามีผู้เข้าร่วมวิจัยเพียง 68 คน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้เข้าร่วมวิจัยเข้าใจ การร่วมวิจัยในครั้งนี้เป็นการเรียนรู้ทักษะการวิจัย ดังนั้นจึงเข้าร่วมการวิจัยเพราะต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการวิจัย แต่เมื่อพบว่าการเรียนรู้ทักษะการวิจัยต้องเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอ

ข้อมูลและนำข้อมูลไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้ร่วมวิจัยไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเนื่องจากมีภาระการสอนและงานอื่นๆ มาก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้ทั้งแหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ที่ได้รับ โดยผ่านการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การฝึกปฏิบัติ การนำเสนอและการประเมินผลงาน จากกระบวนการดำเนินงานนี้ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยได้รับความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ การนำเสนอ การป้องกันตนเอง การเรียนรู้ การประเมินชิ้นงานและการพัฒนาตนเอง ซึ่งผู้ร่วมวิจัยเรียนรู้กระบวนการดำเนินงานในครั้งที่ 1 และวางแผนในการพัฒนางานในครั้งที่ 2 ดังนั้นในครั้งที่ 2 ผู้ร่วมวิจัยจึงสามารถพัฒนาทักษะการวิจัยได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเก็บข้อมูลเพียงไม่กี่แหล่ง โดยผู้ร่วมวิจัยนำข้อมูลมาเก็บไว้ยังไม่มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐานอื่นๆ เพิ่มเติม รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคล นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อดำเนินการพัฒนาแล้วจึงให้เก็บข้อมูลในครั้งที่ 2 ซึ่งผู้ร่วมวิจัยสามารถทำได้ดี

นอกจากผู้ร่วมวิจัยต้องดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดแล้วผู้กิจกรรมยังต้องนำวิธีการ ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ไปใช้กับนักศึกษาที่กำลังสอน และมีกิจกรรมเดียวกับที่ผู้วิจัยจัดทำ/ดำเนินการให้กับผู้ร่วมวิจัย จึงทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการวิจัยกับนักศึกษาด้วย

3. นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มี 3 ส่วน คือ การนำโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเนื้อหาประกอบการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน/นักศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติม ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีมาตรฐานและข้อกำหนดที่ยึดหยุ่นได้ไม่มากนัก ดังนั้นการนำเนื้อหาหรือองค์ความรู้หรือพัฒนาทักษะอื่นๆ เข้าไปในหลักสูตรจึงมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ ตลอดจนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนในรายวิชาต่างๆ ดังนั้นการที่นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัยจึงอาจกระทบต่อการเรียนรายวิชาอื่นๆ เพราะการพัฒนาทักษะการวิจัยนั้นนักศึกษาต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล ทำให้ใช้เวลามากและหากอาจารย์ประจำวิชาอื่นๆ ไม่เข้าใจจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในรายวิชาตามหลักสูตรได้

ผลผลิต

การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครุมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในครั้งนี้มีประโยชน์ ดังนี้

ต่อท้องถิ่น กล่าวคือ สามารถแก้ปัญหาตามที่ท้องถิ่นต้องการ

ต่อผู้ร่วมวิจัย ซึ่งเป็นครูของครู นักศึกษาและครูในท้องถิ่น ที่สามารถใช้ทักษะการวิจัยในการหาความรู้ และใช้ทักษะการคิดที่ได้จากการพัฒนาทักษะการวิจัยในชีวิตประจำวัน ทำให้เป็นบุคคลที่มีเหตุผล รู้จักประเมินองค์ความรู้ แหล่งข้อมูลหรือความน่าเชื่อถือของสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากมีทักษะการวิจัยซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการหาความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้แล้ว ยังสามารถใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนซึ่งถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานซึ่งตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

รายงานสรุปการเงิน

เลขที่โครงการ 2555 A14562027

โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ชื่อ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ชื่อโครงการ การพัฒนาทักษะการวิจัยและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครุมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ด้วยโจทย์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมะขามหวานเพื่อรองรับสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชื่อผู้วิจัย ดร.แซก มูลเดช

รายงานตั้งแต่ช่วง เดือน พฤษภาคม 2555 - ธันวาคม พ.ศ. 2555

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย จำนวน 8 เดือน คือ เดือน พฤษภาคม 2555 - ธันวาคม พ.ศ. 2555

รายจ่าย

หมวด	งบประมาณ รวมทั้ง โครงการ	ค่าใช้จ่าย	คงเหลือ
1. งบประมาณ	-	-	-

ค่าจ้างชั่วคราว	-	-	-
2. งบดำเนินงาน	115,000	115,000	-
2.1 ค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ			
2.1.1 ค่าตอบแทนนักวิจัย	20,000	20,000	
2.1.2 ค่าใช้สอย	40,000	40,000	-
2.1.3 ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง	20,000	20,000	-
2.1.4 ค่ากิจกรรมเครือข่าย	10,000	10,000	-
2.1.5 ค่าบริหารโครงการ	25,000	25,000	-
2.2 ค่าสาธารณูปโภค เช่น			
ค่าโทรศัพท์ ค่าไปรษณีย์โทรเลข	-	-	-
รวมงบประมาณที่เสนอขอ	115,000	115,000	-

จำนวนเงินที่ได้รับและจำนวนเงินคงเหลือ

จำนวนเงินที่ได้รับ

งวดที่ 1 จำนวน 46,000 บาท เมื่อ 5 พฤษภาคม 2555
 งวดที่ 2 จำนวน 46,000 บาท เมื่อ 27 สิงหาคม 2555

รวม จำนวน บาท

ลงนาม.....ผู้วิจัย
 19 ธันวาคม 2555

ลงนาม.....เจ้าหน้าที่การเงิน
 19 ธันวาคม 2555

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2540). ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร :
 กรมฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2539).. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา และมัธยม**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงฯ.

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. (2539). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : ครูสภา
ลาดพร้าว.

กอบกุล พรหมทอง.(2549). **การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร
สถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนจตุรลงรัตนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
แพร่ เขต 2. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.**

เกษม สาทิตย์ทิพย์. (2542). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณ.

กล้า สมตระกูล. (2536). **“เครือข่ายการเรียนรู้” : ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อความยั่งยืน**. การศึกษา
แห่งชาติ,15 (ตุลาคม2535) :24

แขก มุลเดช. (2554). **รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. (เอกสารอัดสำเนา).

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2539). **นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการ
จัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ฉลาดชาย รมิดานนท์.(2536). **ความหลากหลายทางชีวภาพ : ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา**.
กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์.(2534). **เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและใช้แหล่งวิทยากรในชุมชน**.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.

ชลธิรา สัตยวัฒนา. (2534). **“ความรู้กับภูมิปัญญา : มิติที่เลื่อมซ้อนกัน”** ขาวพิเศษ ฉบับที่ 735.
ม.ป.ท. เอกสารอัดสำเนา.

ชูศักดิ์ วงศ์ตันกาศ. (2547). **การพัฒนาวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนราษฎร์พัฒนา อำเภอแม่
ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.**

ณัณ ศรีวิหะ. (2538). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา**. ปัตตานี: ภาควิชาประเมินผลและวิจัยทาง
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี.

นิตยา เลขะพันธุ์. (2550). **การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 . วิทยานิพนธ์ตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.**

- พรจิตร การขยัน.(2544). การบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา8. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2535). การวิจัยการศึกษา. [Online], Available HTTP: http://school.obec.go.th/sup_br3/r_2.htm.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ศรัญญา จันทรเทียข. (2548). การศึกษาสภาพการรับรู้และสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุจารี จันทรสุข และคนอื่นๆ. (2531 สิงหาคม – กันยายน 2531). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสารการศึกษาแห่งชาติ.
- สมพงษ์ ลอยลม. (2547). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2549). เอกสารประกอบการสอนวิชา การวิจัยทางการศึกษาเบื้องต้น. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). หลากหลายวิถีชีวิตสอนของครูต้นแบบ 2541วิชาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธวัช ปุณโณทก.(2531). “ภูมิปัญญาชาวอีสาน : ทัศนะของอาจารย์ปรีชา พินทอง,” ใน ทิศทางหมู่บ้าน. บรรณาธิการโดย เสรี พงศ์พิศ. หน้า 35 -38. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์หมู่บ้าน.
- ธวัช ปุณโณทก. (2537). ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสาน : ทัศนะของอาจารย์ปรีชา พินทอง ทิศทางหมู่บ้านไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.
- นันทสาร สีสลับ. (2541). “ภูมิปัญญาไทย,ใน “ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 23. (2541) : 11 -29.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2530). “นำภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับคืนสู่ชุมชนถึงเวลาแล้วหรือยัง,” สารล้านนา. (7 ธันวาคม 2530.) : 43 – 45.

- นิธิ เอี่ยมศรีวงศ์. (2536). การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- นิพนธ์ กินาวงศ์.(2537). เกร็ดความรู้เชิงการบริหารและการศึกษา : นานาทัศนะ. พิษณุโลก : โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- บุญเรียง ขจรศิลป์.(2533). วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พี.เอ็น.การพิมพ์
- บังอร พงษ์ประยูร.(2544). การศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณินพนธ์ บ.ม. (การบริหารการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์).สุพรรณบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง นิมมานเหมินทร์. (2538). ภูมิปัญญาไทยในวิถีชีวิตไทย รายงานการสัมมนา เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในภาษาและวรรณคดี. กรุงเทพฯ :สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ ของชาติและมหาวิทยาลัยสยาม.
- ประเวศ วะสี. (2531). “การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.” ใน สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ประเวศ วะสี.(2534). การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประเวศ วะสี. (2539). เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา หลักสูตร. ม.ป.ท. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. (2543). การวิจัยในชั้นเรียน.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพโรจน์ ธีรธนากุล. (2534). การวิจัยการศึกษา. [Online], Available HTTP: http://school.obec.go.th/sup_br3/r_2.htm.
- ไพศาล หวังพานิช. (2531). วิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: งานส่งเสริมวิจัยและตำรา กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2540)ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยิ่งยง เทาประเสริฐ. (2541). เครือข่ายราชภัฏด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น. เชียงราย : สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์. (2537). การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน.

- วิทยานิพนธ์. ค.ม.(การศึกษานอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เยี่ยมลักษณ์ อุดการ.(2548). โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่. ใน การประชุมทางวิชาการการวิจัยทางการศึกษาครั้งที่ 11 หน้า 324 –
354. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- รัตนะ บัวสนธิ์.(2537). การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในภาคกลางตอนล่าง. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาคุฎิบัณฑิต สาขา
การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2537.
- รัตนะ บัวสนธิ์.(2543) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา
ท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การ
พัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาน
มิตร.ถ่ายเอกสาร.
- รุ่ง แก้วแดง.(2541). การนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- วิชา ทรวงแสง.(2537). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาและวรรณกรรมไทยด้วย
ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยในวิทยาลัยครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด.
(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- วิชิต นันทสุวรรณ.(2528). ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานพัฒนา.วารสารสังคมพัฒนา 8 :7.
- ศรีศักร วัลลิโภดม.(2535). “การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ท่ามกลาง
กระแสเปลี่ยนแปลง.” ใน รายงานสัมมนาทางวิชาการ เรื่องพัฒนาการทางวัฒนธรรม :
กรณีทักษิณ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2535.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2534). การพัฒนาชุมชน “ภูมิปัญญาไทย” กรุงเทพฯ : พัฒนาชุมชน.
สามารถ จันทรสุวรรณ์.(2536). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.
สามารถ จันทรสุรีย์. (2533). ภูมิปัญญาชาวบ้าน คืออะไร อย่างไร : ในการสัมมนาวิชาการภูมิ
ปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เสรี พงศ์พิศ.(2529). ถิ่นสู่รากเหง้า : ทางเลือกและทัศนวิจารณ์ว่าด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน .
กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

- เสรี พงศ์พิศ.(2536). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร. อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- เสน่ห์ จามริก. (2539). “การแสวงหาภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา,” วารสารชุมชนพัฒนา. 1,2(2539) : 6-7.
- สำนักงานกลางหอรัษฎากรพิพัฒน์. (2541). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 23**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2542).**แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2536). **ศิลปินแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อนุก นากระบุตร.(2536). **ข่าวสารข้อมูลกับความยั่งยืนของการพัฒนา : ในคนกับดิน น้ำ ป่า จุดเปลี่ยนแห่งความคิด** : กรุงเทพ สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. **ภูมิปัญญาภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวไทย**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2540.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง.(2540). **ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย**.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2531). “สามทศวรรษของการพัฒนาการศึกษาไทย : ความสำเร็จ – ความล้มเหลว –และภารกิจอันสืบเนื่อง. ใน รายงานเสนอในการสนทนาเนื่องในโอกาสครบรอบ 72 ปี อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์. หน้า 68-71 กรุงเทพฯ : หอศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2536). “คำชี้แจง,” ใน **ปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- อนันต์ ตระกูลเรือง. (2545). **การศึกษาปัญหามหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนเครือข่ายปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริการการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.ถ่ายเอกสาร.

อนันต์ ศรีโสภา. (2521.). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ ; ไทยวัฒนาพานิช.

อุทุมพร จามรมาน. (2544). **การวิจัยในชั้นเรียนและในโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียน เล่มที่ 22.**

กรุงเทพฯ : ฟีนี.

Best, John W. (1970). **Research in Education**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall,.

Kerlinger Fred N. (1986). **Foundation of Behavioral Research**. 3 nd. New York : Holt,

Rinehart and Wiston, Inc.,

Orlando, Fla. (1988). “Research by the people : Developing the People’s Knowledge.”

Convergence.2 (March 1988) :2 -3

ชื่อ นางแขก นามสกุล มุลเดช

ตำแหน่ง คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประวัติส่วนตัว

วัน เดือน ปี เกิด 8 พฤษภาคม 2508
 สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
 ที่อยู่ปัจจุบัน 83 หมู่ 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
 สถานที่ติดต่อ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

หมายเลขโทรศัพท์และโทรสาร 056-717-147 โทรศัพท์มือถือ 081-9531498

E-mail Khak.mo @ chaiyo.com.

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2527 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์
 พ.ศ. 2531 ศศ.บ. เกษตรกรรม จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
 พ.ศ. 2537 กศ.ม. การวัดผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
 พ.ศ. 2548 กศ.ด. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2533 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านซับขลุง อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์
 พ.ศ. 2540 อาจารย์ระดับ 5 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
 พ.ศ. 2543-2544 ผู้อำนวยการสำนักประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
 พ.ศ. 2545 -2548 ศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีบัณฑิต
 พ.ศ. 2548 - 2552 อาจารย์ ระดับ 7 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

หัวหน้างานวิจัยและวางแผนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์

พี่เลี้ยงและนักวิจัยโครงการส่งเสริมระบบการบริหารราชการ
แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้จัดเก็บตัวบ่งชี้งานการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบูรณ์

พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน

คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์